

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ
ΣΧΟΛΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΤΜΗΜΑ ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΦΛΩΡΙΝΑΣ

**ΓΛΩΣΣΙΚΑ ΚΑΙ ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ
ΤΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΗ ΦΛΩΡΙΝΑΣ**

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ
ΤΗΣ ΜΑΡΙΑΣ ΣΟΛΑΚΗΣ

ΦΛΩΡΙΝΑ
ΜΑΙΟΣ 2021

Φύλλο Εξέτασης

1.

Επόπτης: _____

–

Βαθμός: _____

Υπογραφή: Ημερομηνία:

2. Δεύτερος Βαθμολογητής:

_____

Βαθμός: _____

Υπογραφή: Ημερομηνία:

Γενικός Βαθμός: - _____

Η συγγραφέας Μαρία Σολάκη βεβαιώνει ότι το περιεχόμενο του παρόντος έργου είναι αποτέλεσμα προσωπικής εργασίας και ότι έχει γίνει η κατάλληλη αναφορά στις εργασίες τρίτων, όπου κάτι τέτοιο ήταν απαραίτητο, σύμφωνα με τους κανόνες της ακαδημαϊκής δεοντολογίας.

Υπογραφή:

Ημερομηνία:

Κατάλογος περιεχομένων

Περίληψη.....	5
Abstract	6
Πρόλογος.....	7
Εισαγωγή.....	8
A. ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΚΑΙ Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΗΣ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗΣ.....	9
1.Ιστορική αναδρομή.....	9
2.Μετανάστευση	19
3.Πληθυσμός	23
4.Ασχολίες κατοίκων.....	25
5.Εκκλησίες.....	26
5.1. Ιερός Ναός Αγίου Νικολάου	26
5.2. Ιερός Ναός Κωνσταντίνου και Ελένης.....	29
5.3. Ιερός Ναός του Οσίου Νικοδήμου του Αγιορείτη.....	29
B. ΓΛΩΣΣΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ	30
Γ. ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	37
1.Εθνικό Αγροτικό Νηπιοτροφείο.....	37
2. Δημοτικό σχολειό.....	37
3.Ίδρυση σχολής Παπαζιάνη.....	40
4. Γυμνάσιο	41
5. Σχολικά συσσίτια	42
Δ. ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ	43
1.Έθιμα.....	43
1.1. Γιορτή του Αγίου Νικολάου.....	43
1.2. Βράσιμο κρασιού.....	43
1.3. Σούρβα και Άναμμα φωτιάς.....	44
1.4. Μπαμπάρια.....	44
1.5. Θεοφάνεια	49
1.6. Ανοιξιάτικες γιορτές.....	50
1.7. Καθαρά Δευτέρα	50
1.8. Τα Λάζαρα.....	51
1.9. Τα έθιμα του Πάσχα.....	54
1.10. Γιορτή του Αγίου Γεωργίου	54

1.11.	Πρωτομαγιά.....	55
1.12.	Γιορτές του Καλοκαιριού	55
1.13.	Γιορτές του Φθινοπώρου	55
1.14.	Περιστασιακά λατρευτικά έθιμα	56
1.15.	Τελεστικά έθιμα (Βάπτιση-Γάμος).....	56
2.	Οι σύλλογοι του χωριού	58
2.1.	Μορφωτικός πολιτιστικός σύλλογος.....	59
2.2.	Αθλητικός σύλλογος.....	60
2.3.	Αγροτικός Συνεταιρισμός.....	61
2.4.	Σπίτι Παιδιού	62
3.	Εφημερίδα «Η φωνή του Κάμπου»	64
4.	Λαογραφικό Μουσείο	66
5.	Διατροφικές συνήθειες	67
6.	Δημοτικά τραγούδια	71
	Παράρτημα.....	81
	Βιβλιογραφία	88

Περίληψη

Το χωριό Παπαγιάννη είναι κεφαλοχώρι του κάμπου της Φλώρινας, του οποίου η ιστορία ξεκινάει από την αρχαιότητα και φτάνει μέχρι σήμερα.. Έχουν διασωθεί πολλά ντοκουμέντα από την περίοδο της τουρκοκρατίας τα οποία μας πληροφορούν για πληθυσμιακά και οικονομικά στοιχεία της περιόδου. Επίσης, για τα παραπάνω στοιχεία αντλούμε και πληροφορίες από άρθρα της εφημερίδας του χωριού και από τις περιόδους κατά τις οποίες οι κάτοικοι μετανάστευαν λόγω της φτώχειας και αναζητώντας ένα καλύτερο μέλλον σε χώρες του εξωτερικού όπως Αμερική, Αυστραλία, Γερμανία κλπ. Ακόμη ανά τους αιώνες, όντας ακριτική περιοχή εγκαταστάθηκαν διαφορά φύλα τα οποία άφησαν το γλωσσικό τους στίγμα με αποτέλεσμα να σχηματιστεί ένα τοπικό ιδίωμα στην ευρύτερη περιοχή. Κατά καιρούς έγιναν προσπάθειες εξάλειψης αυτού του ιδιώματος από το κράτος με σημαντικότερο μέτρο την υποχρεωτική εκπαίδευση στη ελληνική γλώσσα. Στο χωριό όσο αφορά την εκπαίδευση, στεγάζονται εκπαιδευτικές δομές σχεδόν όλων των βαθμίδων (Παιδικός Σταθμός, Νηπιαγωγείο, Δημοτικό, Γυμνάσιο), οι οποίες λειτουργούν και σήμερα.

Τέλος για να αναλυθεί σε βάθος η καθημερινότητα των κατοίκων αξίζει να αναλύσουμε τα πολιτισμικά και πολιτιστικά στοιχεία, εστιάζοντας στα ήθη και έθιμα του χωριού με σημαντικότερο το δρώμενο «Μπαμπάρια» το οποίο είναι ένα ιδιαίτερα εντυπωσιακό έθιμο που πραγματοποιείται μέχρι και σήμερα. Επιπλέον θα γίνουν αναφορές στους συλλόγους που έχουν συσταθεί στο χωριό, στο λαογραφικό μουσείο και στην εφημερίδα «Η Φωνή του Κάμπου» που εκδίδονταν αδιάκοπα 23 χρόνια με την οικονομική ενίσχυση των απόδημων του εξωτερικού. Τέλος, στα πολιτιστικά στοιχεία συμπεριλαμβάνονται τα παραδοσιακά τραγούδια και οι παραδοσιακές συνταγές που επίσης μαρτυρούν πολλά για τον πολιτισμό αυτού του τόπου.

Λέξεις κλειδιά:

Παπαγιάννης, σλαβικό ιδίωμα, Μπαμπάρια, «Η Φωνή του Κάμπου», Πολιτιστικός σύλλογος

Abstract

Papagianni located in the center of the plain in Florina, history of the village dates back to antiquity and reaches to the present day. Many documents from the period of Ottoman rule have been saved, which inform us about the population and economic data of the period. Also, for the above data we have information from articles in the village newspaper and from the periods during which the inhabitants migrated due to poverty and looking for a better life in foreign countries such as America, Australia, Germany, etc. Even over the centuries, being a remote area, different sexes settled and left their linguistic mark, resulting in the formation of a local idiom in the wider area. From time to time, attempts were made to eliminate this idiom by the state, with the most important measure being compulsory education in the Greek language. In the village in terms of education, are housed educational structures of almost all levels (Preschool, Kindergarten, Elementary, High School), which operate to this day.

Finally, the cultural elements are mentioned, focusing on the customs and traditions of the village with the most important event "Babaria" which is a very impressive custom that takes place to this day. In addition, references will be made to the associations that have been established in the village, to the folklore museum and to the newspaper "The Voice of the plain" which were published continuously for 23 years with the financial support of the expatriates abroad. Finally, the cultural elements include the traditional songs and traditional recipes that also testify a lot about the culture of this place.

Keyword: Papagiannis, Slavic idiom, Babaria, newspaper ‘‘The Voice of the plain’’
Cultural Association

Πρόλογος

Η παρούσα Πτυχιακή εργασία με τίτλο «Γλωσσικά και Λαογραφικά στοιχεία της κοινότητας Παπαγιάννη Φλώρινας» εκπονήθηκε στα πλαίσια της ολοκλήρωσης των προϋποθέσεων, για τη λήψη του πτυχίου μου από το Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας, Σχολή Κοινωνικών και Ανθρωπιστικών Σπουδών στο τμήμα Παιδαγωγικού Δημοτικής Εκπαίδευσης με έδρα στην Φλώρινα. Η ανάληψή της ορίστηκε τον Απρίλιο του 2020, με υπεύθυνο καθηγητή τον κ. Σταύρο Καμαρούδη και την κ. Ηλιάδου-Τάχου Σοφία. Η ολοκλήρωσή της πραγματοποιήθηκε εντός των προβλεπόμενων, χρονικών ορίων, τον Μάιο του 2021.

Σκοπός μου κατά τη διάρκεια της συγγραφής, ήταν η ορθή και όσο το δυνατόν πληρέστερη ανάλυση του θέματος και έγινε προσπάθεια έτσι ώστε το περιεχόμενο της εργασίας να είναι κατανοητό και σαφές, γι' αυτό χρησιμοποιήθηκαν πολλά παλιά ντοκουμέντα, φωτογραφίες και συγκεντρωτικοί πίνακες. Ελπίζω το περιεχόμενο του, να καλύπτει όχι μόνο το εξεταζόμενο θέμα, αλλά να ανταποκρίνεται και στις απαιτήσεις των καθηγητών μου.

Θα ήθελα εκφράσω τις ευχαριστίες μου στους επιβλέποντες καθηγητές μου, κ. Σταύρο Καμαρούδη και κ. Ηλιάδου-Τάχου Σοφία, για τη βοήθεια και τις χρήσιμες συμβουλές τους, που συνέβαλαν στην βελτίωση της εργασίας μου. Επίσης, θα ήθελα να ευχαριστήσω όλους τους καθηγητές της σχολής που συνέβαλαν στην απόκτηση των απαραίτητων γνώσεων για την επιτυχή φοίτησή μου και την εκπόνηση της πτυχιακής εργασίας. Καταληκτικά, οφείλω να ευχαριστήσω την οικογένεια μου που στάθηκε δίπλα μου όλα τα χρόνια της φοίτησης μου και τον παππού μου Γαβριήλ Μήνου για τις χρήσιμες πληροφορίες και το υλικό που μου έδωσε για να πραγματοποιήσω την έρευνα μου και να εκπονήσω την πτυχιακή μου εργασία.

Εισαγωγή

Βασικός σκοπός της εργασίας είναι η παράθεση βασικών στοιχείων και πληροφοριών που σχετίζονται με την κοινότητα Παπαγιάννη Φλώρινας. Για να καταστεί αυτό δυνατό χρειάστηκε να μελετήσω βιβλία που έχουν γραφτεί για την περιοχή, άρθρα των τοπικών εφημερίδων καθώς και τοπικών περιοδικών. Η βιβλιογραφική μου έρευνα και οι συνεντεύξεις με βοήθησαν να προχωρήσω στην συγγραφή της πτυχιακής μου εργασίας με τεκμηριωμένα στοιχεία.

Τα θέματα που εξετάζονται στην παρούσα πτυχιακή εργασία έχουν ταξινομηθεί σε τέσσερα κεφαλαία ανάλογα με το περιεχόμενό τους. Αρχικά αναφέρονται ορισμένα ιστορικά στοιχεία και οι γενικές πληροφορίες για το χωριό Παπαγιάννη και την τοποθεσία του. Δίνεται ιδιαίτερη έμφαση στην μετανάστευση των κατοίκων του χωριού παραθέτοντας πολλά ντοκουμέντα από εκείνη την εποχή. Εν συνέχεια, ένας από τους βασικότερους άξονες είναι η γλώσσα καθώς θα εξεταστεί το τοπικό ιδίωμα που συναντάτε στο χωριό και στην ευρύτερη περιοχή. Έπειτα ακολουθεί η περιγραφή των εκπαιδευτικών δομών του χωριού και η αξιοποίηση τους στο πέρασμα των χρόνων. Καταληκτικά, αναφέρονται τα πολιτιστικά στοιχεία εστιάζοντας στα ήθη και έθιμα του χωριού ώστε με αυτό τον τρόπο να σχηματιστεί μια γενική εικόνα για την Κοινότητα Παπαγιάννη Φλώρινας.

Α. ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΚΑΙ Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΗΣ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗΣ

1. Ιστορική αναδρομή

Η πόλη της Φλώρινας βρίσκεται στο βορειοδυτικό τμήμα της Ελλάδας. Ο νομός Φλώρινας έχει πάρα πολλά χωριά τα οποία βρίσκονται είτε σε ορεινά είτε σε πεδινά σημεία του νομού. Ο Παπαγιάννης είναι ένα από αυτά τα χωριά και βρίσκεται στο κέντρο του κάμπου της Φλώρινας, είναι το κεφαλοχώρι του κάμπου. Το χωριό είναι χτισμένο σε υψόμετρο 620 μέτρων και απέχει 11 χιλιόμετρα από την πόλη της Φλώρινας. Ορίζεται από τον βορρά από το χωριό Μαρίνα (3 χιλ.), προς τον νότο από το χωριό Τριπόταμος (1,5 χιλ), ανατολικά από το χωριό Ιτέα (2 χιλ.) και δυτικά από το χωριό Αρμενοχώρι (5 χιλ.). Όσον αφορά την ορογραφία της περιοχής ανατολικά του χωριού βρίσκεται το όρος Βόρας ή Καϊμακτσαλάν σε υψόμετρο 2.526 μέτρα, νότια βρίσκονται οι μεσημβρινές προσβάσεις του όρους Βέρνους με υψηλότερη κορυφή το Βίτσι. και βορειοδυτικά η οροσειρά του όρους Βάρνους ή Βαρνούντα.

Σύμφωνα με το άρθρο «Η ιστορική πορεία της κοινότητας Παπαγιάννη» στην εφημερίδα του χωριού «Η φωνή του κάμπου»¹, φαίνεται ότι στην περιοχή Παπαγιάννη υπήρχε ελληνικός οικισμός από την εποχή του Φιλίππου και Μ. Αλεξάνδρου καθώς βρέθηκαν πολλά αρχαία νομίσματα της εποχής τους. Έπειτα, αξίζει να σημειωθεί πως αργότερα κατά την Βυζαντινή περίοδο, σύμφωνα με ιστορικούς στην περιοχή το 1259 μ.Χ. έγινε η μάχη του Βορίλα- Λόγγου ή αλλιώς μάχη της Πελαγονίας. Οι βυζαντινοί νίκησαν τους Φράγκους οι οποίοι είχαν συμμαχήσει όπως λέγεται με τον Δεσπότη της Ηπείρου. Στην μάχη σκοτώθηκαν πολλοί άνθρωποι, κυρίως οι Φράγκοι ιππότες βούλιαξαν καθώς η μεγαλύτερη έκταση της περιοχής καλύπτονταν από βαλτόνερα.

Κατά την αρχαιότητα λοιπόν, το χωριό ανήκε στην επαρχία της Λυγκιστίδας, στην πεδιάδα της Πελαγονίας. Το παλιό χωριό ονομάζονταν «Στράνατα» και βρίσκονταν δυτικά, στον ομώνυμο λόφο 1.000 μέτρα από την θέση του σημερινού χωριού. Ανατολικά του βρίσκονταν μια λίμνη της οποίας τα νερά αποτραβήχτηκαν λόγω της δημιουργίας ενός φαραγγιού στα βόρεια της περιοχής. Πιθανολογείται ότι λόγω της έλλειψης νερού οι κάτοικοι κατεβήκαν στον κάμπο για να είναι δίπλα στο ποταμό

---

¹ Μήνου, Γαβριήλ (1997) «Η ιστορική πορεία της κοινότητας Παπαγιάννη», *Η φωνή του κάμπου*, Ιούλιος, σελ. 1,4

Σακουλέβα και να μην ταλαιπωρούνταν κουβαλώντας το νερό στον λόφο. Δεν υπάρχουν στοιχεία για την ακριβή χρονολογία που δημιουργήθηκε. Ακόμα, υπάρχουν ερείπια του παλιού χωριού, αλλά δεν έχουν πραγματοποιηθεί ανασκαφές.

Εικόνα 1. Πλατεία Παπαγιάννη 1917

Η μεταφορά του χωριού στην νέα τοποθεσία έγινε κατά την διάρκεια της Τουρκοκρατίας υπολίζεται περίπου το 160-1700 μ.Χ.. Όπως αναφέρει ο Γ. Κασκαμανίδης, ο Μουρατ Β' παραχώρησε στον Τσαους Μπέη την περιοχή με βασιλικό διάταγμα και εκείνη την εποχή οι τούρκοι ονόμαζαν το χωριό «Βακούφκιοι» γιατί έπαιρναν τους φόρους από τους κατοίκους για να συντηρούν τα φιλανθρωπικά ιδρύματα που είχαν ιδρύσει στο Μοναστήρι. Παρακάτω παρατίθεται μια λίστα με τα έσοδα και τις δαπάνες στο χωριό την περίοδο 1467-1468. Τα βασικά στοιχεία που μπορούμε να αντλήσουμε είναι ότι εκείνη την εποχή στο χωριό ζούσαν 124 οικογένειες (βλ. Παράρτημα) που πλήρωναν τους φόρους. Σε ένα άλλο τούρκικο τεφτέρι έχουν βρεθεί και τα ακριβή ονόματα των οικογενειών που αναφέρθηκαν. Στις δαπάνες αναφέρονται τα είδη πρώτης ανάγκης και συγκεκριμένα τα τρόφιμα καθώς και δαπάνες για τα Τζαμιά της περιοχής.

List of Vakufs of the departed Chaush Bey
1467 / 1468

In the city of Bitola

5 Watermills:	3.360 akches
Shops:	800 akches
Chifte Hammam (Turkish baths):	8.000 akches
2 other watermills:	1.300 akches
Total Profit:	13.460 akches

The village of POPOLZANI

Sultan Murad II, may God rest his soul, gave this village as a property to Chaush Bey. This has been verified by today's Sultan and he has issued a royal decree on this matter. Chaush Bey made the village into a vakuf.

[List of families from the village of POPOLZANI]

Families: 124	
Profit:	10.000 akches
Deposit:	5.500 akches
Total profit from the village of Popolzani:	15.500 akches

Total profit from all the vakufs: 28.960 akches

Expenditures:

➤ To the trustee:	3.000 akches
To the Imam of the mosque in Bitola:	4 akches daily
To the Khatib of the mosque:	4 daily
To the Muezzin of the mosque:	3 daily
For oil:	1 daily
Total expenditures for the whole year:	4.320 akches

Total expenditures including the Trustee: 7.320 akches

Expenditures for the Imaret (Public Kitchen):

For the Muslims conducting religious services in the Imaret:	4 akches daily
For Mahmud, helper in the Imaret	4 daily
For the clerk (kâtip):	2 daily
For Duhter Murat Chelebi:	2 daily
For the watcher (Timurtash):	2 daily
For the cooks:	8 daily
For meat:	10 daily
For bread:	10 daily
For oil, honey, and other supplies:	5 daily
For the Masjid in the city of Edirne for the whole year:	3.000 akches
For the Masjid in the city of Vidin for the whole year:	1.200 akches
Total daily expenditures: 46 akches. For the whole year: 16.550 akches.	

***

Total daily expenditures: 58 akches. For the whole year: 28.070 akches

---

The remaining sum of 890 akches will be used for minor repairs.

Επίσης, παρακάτω παρατίθεται ένα ντοκουμέντο το οποίο είναι ένα τούρκικο έγγραφο γραμμένο στα αραβικά που φυλάσσεται στο Εθνικό Αρχείο των Σκοπίων και έχει μεταφραστεί στην σερβική το 1960 από το Πανεπιστήμιο του Σαράγεβο. Είναι τα παλαιότερο τουρκικό έγγραφο που έχει σωθεί σε ολόκληρη την Γιουγκοσλαβία και ονομάζεται « BITOLSKI SITZIR» (Bitolski= Μπίτολα και Sitzir= μητρώο (στην τούρκική γλώσσα). Αφορά την καταγραφή ακινήτων στην περιοχή Μπίτολα. Όσον αφορά το χωρίο Παπαγιάννη δίνει μια περιγραφή και κάποιες πληροφορίες για την

τοποθεσία του όπως το ποτάμι, τον λόφο, την κοιλάδα, το δάσος που ονομάζεται Καρα-Τσάλη και τα πεδία που ανήκαν στους κατοίκους Ντράγκομιρ, Ντόμπρι και Παζάν.

PREVOD ČAUŠ BEGOVE VAKUFNAME

Bitolj, između 9—19 aprila 1435.

Celo selo nazvano Popolžani⁹⁰ u nahiji Florini, vilajetu Le-
kleri⁹¹ čije međe počinju od izvora koji je na ivici doline i završavaju
se kod obližnjeg puta. Odatle granica ide bez prekida do reke, a od
nje do zemlje koja pripada kovaču. Od nje do toka reke pa prelazi
nju baš kod puta, zatim ide bez prekida do zemlje koja pripada
zimiju Dragomiru, a od nje do puta koji vodi u Bitoljski kraj. Odatle
se penje na brežuljak, pa od njega do šume koja se nalazi na bre-
žuljku. Od nje se proteže do zemlje koja pripada zimiju Dobriju,
a od nje prolazi obližnjim putem i produžava do šume. Od nje do
šume koja je kod korita reke, a od njega (korita) do zemlje koja pri-
pada zimiju Pažanu (?), a koja se nalazi u dolini; odatle do šume
poznate kao Kara Čali a od nje do trnjišta koje se nalazi u ponoru;
odatle se penje na uzvišicu zemlje i proteže se do trnjišta koje se
nalazi na uzvišici, a odatle do vrbe. Odatle [se proteže] do velike
doline, a zatim od sredine pomenute doline produžava do šume, a
odatle do kamena postavljenog na brežuljku. Odatle [ide] na put
koji je u dolini, a od njega [se proteže] do mosta. Odatle se penje i
neprekidno se nastavlja do trnjišta na putu koji vodi u Florinu.
Odatle do šume koja je na brežuljku, a od nje do kamena postav-
ljenog na ivici doline; od njega (kamena) ide na izvor pomenut u
početku određivanja međa. [To je uvakufio] sa svim njegovim gra-
nicama, putevima i stazama, izvorima i rekama, brdima i planinama,
zemljom koja se navodnjava i ne navodnjava, građevinama i zgra-
lama, plodonosnim i neplodonosnim drvećem, sa svim pravima koje
on ima unutar i van njega, ono što je povezano s njim i odvojeno
od njega na sve moguće načine i u svim stanjima — za potrebe
nesdžida-džamije⁹², zavije i druga dva mesdžida, a koji su svi po-
nenuti u tekstu navedene vakfije. [Sve je to uvakufio] kao vakuf
spravan i na šerijatu zasnovan, i kao zaveštanje koje se ima
poštovati.

Τέλος, παρατίθεται ένα τραγούδι σε μετάφραση από το σλαβικό ιδίωμα το οποίο έχει γραφτεί επί τουρκοκρατίας και αναφέρεται σε έναν άνδρα ο οποίος παντρεύτηκε μια τουρκάλα και άλλαξε το όνομα της από Άνιε σε Φάνιε.

Καπετάν Στέφανος

Η Αγία Νεστόρια γιορτάζει

Δύο-δύο μέσα μπαίνουν

Ο καπετάνιος Στέφανος δεν μπαίνει

Μεγάλο σφάλμα έκανε

Κοπέλα τουρκάλα αγάπησε.

Κοπέλα τουρκάλα αγάπησε

Το όνομα της το άλλαξε

Το όνομα της ήταν Άνιε

Αυτός της το έκανε Φάνιε.

Έπειτα, κατά την διάρκεια του Α' Παγκοσμίου Πολέμου περίπου το 1916-1917 έχουμε την παρουσία των Γαλλικών και των συμμαχικών στρατευμάτων της Αντάντ στην περιοχή της Φλώρινας. Στο αρχείο του Γαλλικού Υπουργείου Πολιτισμού φιλοξενούνται αρκετές φωτογραφίες που έχουν τραβηχτεί από Γάλλους εκείνη την περίοδο.

Εικόνα 2. Παπαγιάννης, Αρχείο Γαλλικού Υπουργείου Πολιτισμού

Εικόνα 3. Μνημόσυνο στο Παπαγιάννη, Αρχείο Γαλλικού Υπουργείου Πολιτισμού

Εν συνεχεία, σύμφωνα με τα στοιχεία του άρθρου «Μικρασιατική εκστρατεία 1919-1922 και συμμετέχοντες σ' αυτήν Παπαγιαννίτες» του Μήνου Γαβριήλ², αρκετοί ήταν οι Παπαγιαννίτες που συμμετείχαν στην Μικρασιατική Εκστρατεία. Συγκεκριμένα, οι περισσότεροι υπηρέτησαν 3-4 χρόνια και έχοντας υποστεί πείνα, δίψα και το κρύο, αυτοί που κατάφεραν να επιστρέψουν ζωντανοί, αναγκάστηκαν να πάνε στην Καλαμάτα για τρεις μήνες και να στερηθούν κι άλλο τις οικογένειες τους. Άλλοι κρατήθηκαν αιχμάλωτοι και άλλοι σκοτώθηκαν στην Μ. Ασία. Γενικότερα, οι κάτοικοι του χωριού που συμμετείχαν ήταν περίπου 30 και η συμβολή τους ήταν αρκετά σημαντική εφόσον οι περισσότεροι γύρισαν ζωντανοί.

Εικόνα 4. Οικογενειακή φωτογραφία 192, Παύλος-Νεβένα Τσάκλη & Χρήστος-Ελένη Τσάφκα

² Μήνου, Γαβριήλ (1998). «Μικρασιατική εκστρατεία 1919-1922 και συμμετέχοντες σ' αυτήν Παπαγιαννίτες». *Η φωνή του Κάμπου*, Ιούνιος, σελ.4

Το νέο όνομα του χωριού ήταν Ποπόλζανη, ύστερα Παπαζιάνη και το 1928 μετονομάστηκε σε Παπαγιάννη, δηλαδή η σημερινή ονομασία του. Λέγεται ότι το όνομα Παπαγιάννης δόθηκε για να τιμηθεί ένας ιερέας του χωριού ο οποίος ήταν ένθερμος πατριώτης και φλογερός διεκδικητής των εθνικών μας παραδόσεων και διεκδικήσεων πολύ πριν την έναρξη του Μακεδονικού Αγώνα και έπεσε ως μάρτυρας των ενικών επάλξεων. Από την άλλη πλευρά κατά την γνώμη του ιστορικού ερευνητή της Φλώρινας κ. Λιάκου Σωκράτη το όνομα του χωριού προήλθε από μεσαιωνικές λέξεις: Παππίλιο= σκηνή, παράπηγμα (Παπολεών κατά τους Βυζαντινούς, Παπβιγιόν κατά τους Γάλλους) ή Παπουλάτσιο= συνοικία, οικισμός ή την Παββελουμ= είδος βαλτοχόρτου και βοσκότοπος.

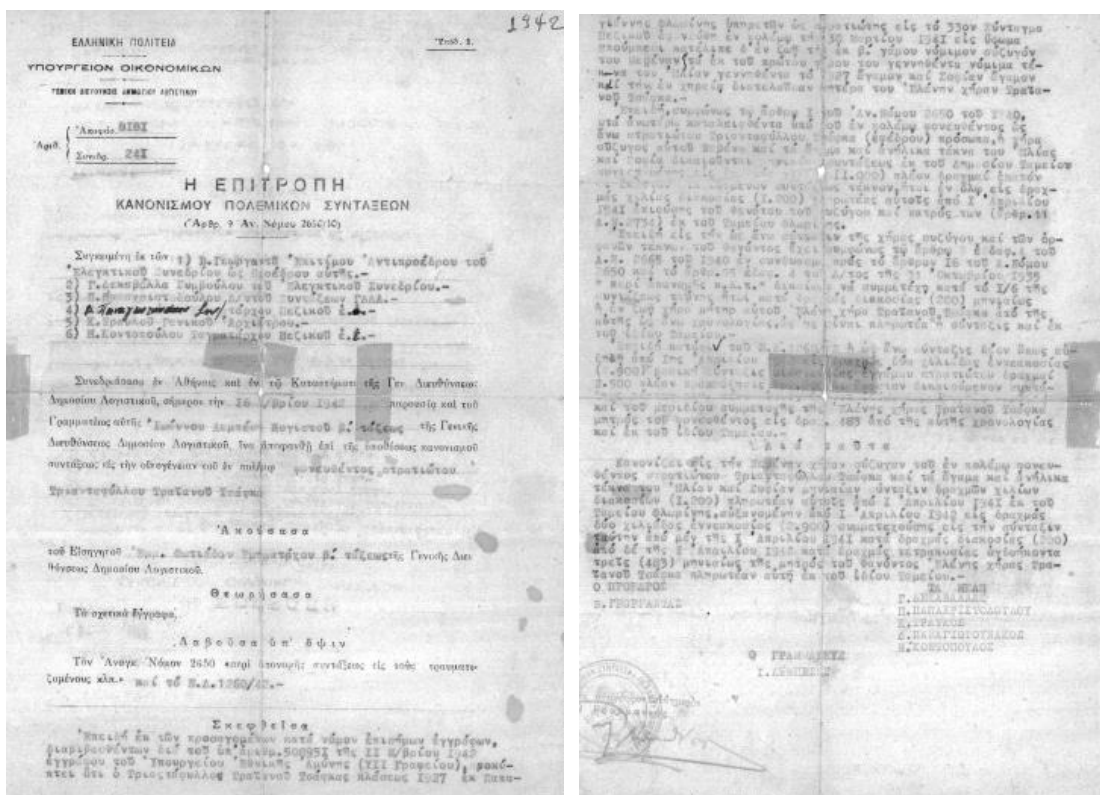
ΔΙΕΤΕΛΕΣΑΝΤΕΣ ΠΡΟΕΔΡΟΙ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΗΣ	
ΟΝΟΜΑΤΑ	ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΕΣ
Νόικος Ιωάννης του Αθανασίου	1950-1951
Βότσης Ευάγγελος του Λαζάρου	1951-1954
Γαζέας Λάζαρος του Δημητρίου	1955-1957
Νόικος Ιωάννης του Αθανασίου	1957-1959
Σολάκης Τραιανός του Στεφάνου	1959-1954
Πασπάλης Κυριάκος του Γεωργίου	1964-1967
Νόικος Ιωάννης του Αθανασίου	1967-1974
Παρίσης Ναούμ, δάσκαλος	1974-1975
Βότσης Ευάγγελος του Λαζάρου	1975-1982
Σολάκης Λάζαρος του Στεφάνου	1983-1986
Παπάς Ευάγγελος του Ηλία	1987-1989
Τσουύλης Κωνσταντίνος του Τραιανού	1989-1990
Παπαγεωργίου Νικόλαος του Αλεξάνδρου	1991-1993
Σολάκης Αθανάσιος του Χαράλαμπου	1993-1994
Πασπάλης Ιωάννης του Κυριάκου	1995-σήμερα

Σήμερα μπαίνοντας κανείς στο χωριό αντικρίζει την εκκλησία του Αγίου Νικολάου, προστάτη του χωριού και ύστερα την κεντρική πλατεία γύρω από την οποία απλώνονται οι γειτονιές σε 5 δρόμους. Στην πλατεία υπάρχει μνημείο των ηρώων του

'40 όπου με πρωτοβουλία του συλλόγου του χωριού, χαράχθηκαν όλα τα ονόματα όσων έχουν χαθεί στους πολέμους που έγιναν στο παρελθόν.

Εικόνα 5. Παπαριαννίτες αγωνιστές του '40

Εικόνα 6. Πολεμική σύνταξη, 1942

Υπάρχουν άλλες δύο εκκλησίες, ένα μουσείο, η κοινότητα, τα σχολεία και συγκεκριμένα παιδικός σταθμός, νηπιαγωγείο, δημοτικό, γυμνάσιο. Επίσης, το χωριό έχει ένα μεγάλο γήπεδο στο οποίο πραγματοποιούνται διάφορες αθλητικές και πολιτιστικές εκδηλώσεις. Τα μαγαζιά που λειτουργούν είναι κυρίως καφεενεία, παντοπωλεία και φούρνοι ενώ υπάρχει και ένα φαρμακείο στην κεντρική πλατεία..

Όσον αφορά γενικότερα τις δημόσιες υπηρεσίες, περίπου το 1960 υπήρχε αστυνομικό τμήμα δίπλα στην πλατεία του χωριού το οποίο μετά τις συνενώσεις αστυνομικών τμημάτων, σταμάτησε να λειτουργεί. Ακόμα, πριν από το 1978 και μέχρι και σήμερα λειτουργεί «Αγροτικό Ιατρείο» το οποίο τα τελευταία χρόνια μεταφέρθηκε από την πλατεία στην ανατολική πλευρά του χωριού δίπλα στο Γυμνάσιο. Το ιατρείο εξυπηρετεί κατοίκους από τα χωριά Παπαγιάννη, Τριπόταμο, Ιτέα, Μαρίνα, Μεσοχώρι και Μεσόκαμπο. Πολύ κοντά λειτουργεί σε διάφορο κτήριο και το κτηνιατρείο του χωριού. Επιπρόσθετα, αξίζει να σημειωθεί ότι λειτούργησε το «Σπίτι Παιδιού» στην κοινότητα από το 1964.

Σε όλο το χωριό συναντάμε βρύσες και πηγάδια με ξινό νερό το οποίο είναι το ένα από τα πιο χαρακτηριστικά γνωρίσματα του χωριού. Τα πιο γνωστά πηγάδια ήταν αυτά των Ρουσιδιδών, των Σολάκιδων, των Μαντζίδων, των Μήνου, των Καραφύλλιδων και ένα στην κάτω γειτονία των Ντόνιδων. Από την αρχαιότητα γίνονται αναφορές στα φυσικά ανθρακούχα νερά της περιοχής, τα οποία είναι γνωστά ως «Ξινά Νερά» του νομού Φλώρινας. Σύμφωνα με τουριστικό οδηγό που έχει εκδώσει η Νομαρχιακή αυτοδιοίκηση Φλώρινας, διηγήσεις θέλουν το Μέγα Αλέξανδρο να πίνει από το μοναδικό αυτό ύδωρ και επίσης κατά τη βυζαντινή εποχή λέγεται πως συνέρρεαν στις πηγές αυτές άνθρωποι με στομαχικές και αρθρικές διαταραχές ή νεφροπάθειες όπως και την εποχή του Α' Παγκοσμίου πολέμου κατά την οποία συμμαχικές δυνάμεις έσπευδαν να εκμεταλλευτούν με κάθε τρόπο τα οφέλη του. Το φυσικώς ανθρακούχο νερό στο χωριό ξεκινά από πηγή βάθους 700 μέτρων, φιλτράρεται φυσικά στην πορεία από τα πετρώματα της ελληνικής γης και αντλείται απευθείας από τα 101 μέτρα, διατηρώντας αναλλοίωτη τη χαρακτηριστική ελαφρώς «ξινή» γεύση του και την κρυστάλλινη καθαρότητά του. Στην ευρύτερη περιοχή υπάρχουν επιχειρήσεις οι οποίες παρασκευάζουν με αυτό το νερό αναψυκτικά όπως πορτοκαλάδες, λεμονάδες, βυσσινάδες, γκαζόζες, κ.α. Στο χωριό υπάρχει η βιομηχανία αναψυκτικών «Αφοί Δινάκη».

Εικόνα 7. Πλατεία Παπαγιάννη 1966

2.Μετανάστευση

Το χωριό Παπαγιάννης επηρεάστηκε από το κλίμα που επικρατούσε στην Μακεδονία στις αρχές του 20ου αιώνα το οποίο οδήγησε εκατομμύρια Έλληνες στην μετανάστευση. Οι κάτοικοι του χωριού, αλλά και γενικότερα όλης της περιοχής, στα χρόνια της τουρκοκρατίας από το 1890, πριν ακόμα από την απελευθέρωση της Μακεδονίας το 1912, και συγκεκριμένα οι άνδρες άφηναν τις οικογένειες τους και χωρίς να ξέρουν την ξένη γλώσσα ξενιτεύονταν αρχικά στην Β. Αμερική (Η.Π.Α.) και μετά το 1924 στη Ν. Αμερική. Μετανάστευσαν σε περιοχές όπως, ο Καναδάς, η Καλιφορνία, το Σικάγο, το Οχάιο κ.α. και στην Αργεντινή, στην Ουρουγουάη, Παραγουάη κ.α. αντίστοιχα. Οι λόγοι που τους ωθούσαν να μεταναστεύσουν ήταν η καταπίεση από τους Τούρκους και η μεγάλη φτώχεια. Ξεκινούσαν με διάφορα μέσα και κυρίως με το τρένο ή ακόμα και με πεζοπορία και έφταναν στο λιμάνι του Πειραιά ή της Πάτρας, έπαιρναν τα πλοία με τα οποία διέσχιζαν την Μεσόγειο περνούσαν από τα στενά του Γιβραλτάρ, τον Ατλαντικό Ωκεανό και έτσι έφταναν στην Αμερική. Εκεί δούλεψαν σε σιδηροδρόμους, στα μεταλλεία, σε φυτείες, σε πόλεις με μύλους, στον τομέα της υφαντουργίας και της υποδηματοποιίας, σε μεγάλες πόλεις του βορρά όπως η Νέα Υόρκη, στο Σικάγο και δούλεψαν σε εργοστάσια ή βρήκαν εργασία ως λαντζιέρηδες, λούστροι και μικροπωλητές.

Εικόνα 8. Παπαγιαννίτες μετανάστες, Ουρουγουάη 1917-18

Σύμφωνα με το άρθρο του Μήνου Γαβριήλ στην εφημερίδα «Το Βήμα»³, οι ξενιτεμένοι έφταναν στα ανατολικά παράλια της Β. Αμερικής και τους υποδέχονταν

³ Μήνου, Γαβριήλ (2017) « Ο Ξενιτεμένος, Την ξενιτιά, την ορφανιά, την πίκρα , την αγάπη τα τέσσερα τα ζύγισαν βαρύτατα ειν' τα ξένα». *Το Βήμα*. Οκτώβριος, σελ. 6.

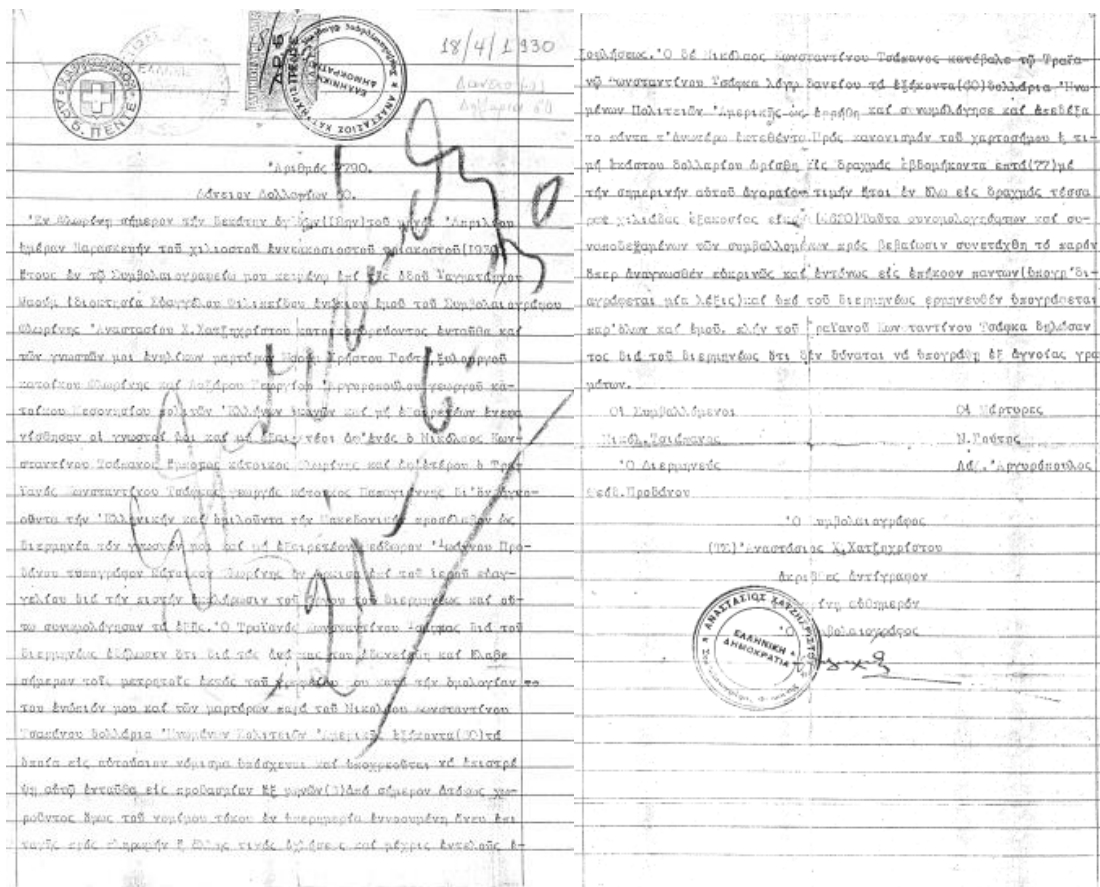
σε ένα μικρό νησί που ονομάζονταν Ellis και βρίσκονταν σε μικρή απόσταση από το Μανχάταν. Το νησί αυτό ήταν το νησί των ψαράδων και ονομάζονταν νησί των Στρειδίων. Οι μετανάστες έμεναν εκεί αρκετές μέρες για να γίνει η καταγραφή των στοιχείων τους και ο απαραίτητος υγειονομικός έλεγχος. Αρχικά τους έκαναν τα εμβόλια και ύστερα τους προωθούσαν σε πολιτείες για να εργαστούν. Σύμφωνα με τα στοιχεία που προέκυψαν από την απογραφή των μεταναστών, από τον Παπαγιάννη στο νησί Ellis καταγράφηκαν εκατόν δέκα άτομα το διάστημα μεταξύ 1903 μέχρι το 1915. Τα ονόματα ήταν παλιά και συνήθως για επώνυμο είχαν το όνομα πατρός (βλ. Παράρτημα).

ΚΑΤΑΓΕΓΡΑΜΜΕΝΟΙ ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΙΤΕΣ ΣΤΟ ELLIS	
ΕΤΟΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΑΤΟΜΩΝ
1903	18
1904	3
1905	16
1906	7
1907	11
1909	4
1910	16
1911	8
1912	12
1914	4
1915	11

Εικόνα 9. Διαβατήριο Παπαγιαννίτη 1899

Παρά τις δυσκολίες έκαναν υπομονή γιατί ο σκοπός τους ήταν να βγάλουν πολλά χρήματα για να τα στείλουν στις οικογένειες τους στην Ελλάδα. Επίσης, πολλά από αυτά τα χρήματα αξιοποιήθηκαν για την κατασκευή του Ιερού ναού του Αγίου Νικολάου (1911-1912). Κάποιοι από αυτούς που ξενιτεύονταν δεν γύριζαν ποτέ πίσω ενώ άλλοι γυρνούσαν για κάποιους μήνες και μετά ξανά έφευγαν πίσω. Ακόμα, κατά την περίοδο του 1ου παγκοσμίου πολέμου 1915-1917 έγινε ένα ναυάγιο όπου πνίγηκαν τέσσερις Παπαγιαννίτες και δύο σώθηκαν παλεύοντας τρεις μέρες με τα κύματα πάνω σε μια σκεδιά, όπως έχουν διηγηθεί οι ίδιοι. Το πλοίο βομβαρδίστηκε κατά λάθος από γερμανικό υποβρύχιο για αυτό και οι γερμανοί έδωσαν αποζημιώσεις στις οικογένειες των πνιγμένων. Το 1924 θεσπίζονται απαγορευτικές νομοθεσίες εισόδου μεταναστών στη Β. Αμερική και περιορίζεται η μετανάστευση. Παρά ταύτα το φαινόμενο συνεχίζονταν και αρκετοί αναγκάζονται να πάρουν μέχρι και δάνειο για να μπορέσουν να ταξιδέψουν στο εξωτερικό.

Εικόνα 10. Δάνειο για μετανάστευση, 1930

Η δεύτερη μετανάστευση ξεκίνησε το 1926 προς την Αυστραλία όπως αναφέρεται σε άρθρο της εφημερίδας⁴, καθώς λόγω και πάλι της φτώχειας αλλά και της πολύ αργής ανασυγκρότησης του τόπου μετά την απελευθέρωση. Στις 8 Νοεμβρίου του 1926 έφυγαν πρώτοι κάτοικοι του χωριού για την Αυστραλία ο Γεώργιος Σκενδέρης του Δημητρίου (1896), ο Χρήστος Μοστάκης του Πέτρου (1886) και ο Κυριάκος Γλούφτης του Αθανασίου (1897). Παρόλα αυτά οι περισσότεροι έφυγαν για την Αυστραλία την δεκαετία 1954-1964. Παράλληλα, από το έτος 1933 οι κάτοικοι του χωριού άρχισαν να ξενιτεύονται στην Γαλλία. Πηγαίνοντας στην Γαλλία συνήθως δούλευαν σε γεωργικές εκτάσεις δηλαδή φάρμες που κυρίως καλλιεργούνταν καλαμπόκι, σιτηρά και αμπέλια. Το διάστημα που οι Παπαγιαννίτες ξενιτεύονταν στην Γαλλία δεν ήταν μεγάλο, κράτησε από το 1933 μέχρι και το 1939 καθώς οι περισσότεροι επέστρεψαν και λίγοι ήταν αυτοί που έμειναν εκεί για πολλά χρόνια. Οι Παπαγιαννίτες που πήγαν στην Γαλλία ήταν περίπου 25 και χαρακτηριστικό γνώρισμα τους όταν επέστρεψαν ήταν ότι φορούσαν κοτλέ παντελόνια, ασυνήθιστη ενδυμασία για εκείνη την εποχή, όπως αναφέρεται σε άρθρο της εφημερίδας του χωριού, «Οι Παπαγιαννίτες στη Γαλλία (1933-1939)»⁵.

Μετά το 1950 λίγοι κάτοικοι μετανάστευσαν στο Βέλγιο δουλεύοντας σε ανθρακωρυχεία αλλά επειδή οι συνθήκες διαβίωσης ήταν πολύ δύσκολες έφυγαν από το Βέλγιο και μετανάστευσαν στην Γερμανία. Ουσιαστικά το 1960 ξεκινάει ένα μεγάλο μεταναστευτικό κύμα και προς την Γερμανία. Σε πολλές περιπτώσεις όμως οι ξενιτεμένοι επέστρεψαν πίσω, καθώς πήγαιναν με εταιρίες έμεναν σε τροχόσπιτα και δεν μπορούσαν να πάρουν μαζί τους τις οικογένειες τους. Αργότερα άρχισαν να μεταναστεύουν ζευγάρια και σε λίγες περιπτώσεις έπαιρναν και τα παιδιά τους μαζί τους. Οι περισσότεροι πάντως άφηναν τα παιδιά στο σπίτι τους να μεγαλώνουν με τις γιαγιάδες τους. Γενικότερα, υπήρχε έντονη μεταναστευτική κίνηση στο χωριό και συνεπώς μείωση του πληθυσμού.

---

⁴ Μήνου, Γαβριήλ (1999). «Απόδημοι της Αυστραλίας», *Η φωνή του Κάμπου*. Ιούλιος, σελ. 1, 4.

⁵ Μήνου Γαβριήλ (1999) «Οι Παπαγιαννίτες στην Γαλλία 1933-1939» *Η φωνή του Κάμπου*. Μάρτιος, σελ.1

3. Πληθυσμός

Στις ελληνικές απογραφές καταγράφεται ο μόνιμος πληθυσμός δηλαδή ο συνολικός πληθυσμός που δήλωσε ως μόνιμη κατοικία του τον συγκεκριμένο τόπο στον οποίο γίνεται η απογραφή. Από την απελευθέρωση της Φλώρινας μέχρι σήμερα έχουν πραγματοποιηθεί περίπου 13 επίσημες απογραφές στο χωριό. Σύμφωνα με στοιχεία από το περιοδικό «Αριστοτέλης», η πρώτη απογραφή έγινε το 1913 στην οποία καταγράφηκαν 42.869 κάτοικοι στην υποδιοίκηση της Φλώρινας και 887 κάτοικοι στο χωριό Παπαγιάννη. Η πιο πρόσφατη πραγματοποιήθηκε το 2011 στην οποία καταγράφηκαν 51.414 κάτοικοι στην υποδιοίκηση της Φλώρινας και 1016 κάτοικοι στο χωριό, αριθμός ο οποίος δεν αντικατοπτρίζει την σημερινή πραγματικότητα αφού μετά από 10 χρόνια οι κάτοικοι του χωριού δεν ξεπερνούν τα 500 άτομα. Επιπρόσθετα πραγματοποιήθηκε και μια απογραφή το 1923 που αφορούσε τον αριθμό των κατοίκων που έφτασαν στην Φλώρινα μετά την Μικρασιατική καταστροφή.

Σύμφωνα με το βιβλίο του Γ. Περιβολάρη «Φλώρινα 1912-2012 Χρονικό ενός αιώνα» μετά το 1913 διενεργήθηκε απογραφή τον Δεκέμβριο του 1920 στην οποία παρατηρήθηκε μικρή μείωση του πληθυσμού στο χωριό με 750 κατοίκους αλλά αύξηση στην υποδιοίκηση της Φλώρινας όπου οι κάτοικοι ανέρχονταν στους 71.860 κατοίκους (34.549 άνδρες και 37.311 γυναίκες). Στην συνέχεια στην απογραφή του Μαΐου του 1928 το χωριό παρουσιάζει αύξηση πληθυσμού με 930 κατοίκους και η υποδιοίκηση της Φλώρινας μικρή μείωση σε σχέση με την προηγούμενη απογραφή με 69.126 κατοίκους. Η επόμενη απογραφή του 1940 έμεινε μισοτελειωμένη καθώς οργανώθηκε 12 ημέρες πριν από τον ελληνοϊταλικό πόλεμο. Ο πόλεμος και η Κατοχή που ακολούθησε παρεμπόδισαν την επεξεργασία των δεδομένων που είχαν συλλεχθεί τα οποία σε ορισμένες περιπτώσεις ήταν και ανεπαρκή λόγω απουσίας των κατοίκων στο μέτωπο. Παρόλα αυτά στα δημοσιευμένα στοιχεία της επαρχίας της Φλώρινας έχουν καταγραφεί 87.931 κάτοικοι, φανερώνοντας έτσι σημαντική αύξηση του πληθυσμού η οποία αύξηση είναι φανερή και στον Παπαγιάννη ο οποίος απαριθμεί 1.334 κατοίκους εκείνη την περίοδο. Από την απογραφή του 1940 έως και την απογραφή του 1966 παρουσιάζεται σχετική σταθερότητα του πληθυσμού του χωριού.

Στην απογραφή το 1945 καταγράφηκαν 1.500 κάτοικοι και στην απογραφή του 1951 οι κάτοικοι ήταν 1.389. Το 1961 στο χωριό καταγράφονται 1.382 κάτοικοι αλλά στην υποδιοίκηση της Φλώρινας παρουσιάζεται εξαιρετικά μεγάλη μείωση με

67.356 κατοίκους καθώς η υποδιοίκηση της Φλώρινας δεν περιελάμβανε πια την επαρχία της Καστοριάς .Φτάνοντας στην απογραφή του 1966 με 1.200 κατοίκους ξεκινάει σταθερή μείωση του πληθυσμού η οποία συνεχίζεται μέχρι και σήμερα. Συνεπώς το 1971 οι κάτοικοι του χωριού ήταν 948 με γενικό πληθυσμό του νομού σε 52.264 κατοίκους, το 1981 ζούσαν 923 κάτοικοι στο χωριό και 52.430 στον νομό και το 1991 καταγράφηκαν 912 κάτοικοι στο χωριό και 53.147 στον νόμο. Στην προτελευταία απογραφή του 2001 το σύνολο των κατοίκων στον Παπαγιάννη είναι 1025 άτομα (533 άνδρες και 492 γυναίκες). Η αύξηση του πληθυσμού οφείλεται στο γεγονός ότι οι πρόεδροι των χωριών πίεσαν κατοίκους του χωριού που ζούσαν σε άλλες περιοχές, την περίοδο της απογραφής, να επιστρέψουν για να καταγραφούν εκεί με αποτέλεσμα να το χωριό να παρουσιάζει πλασματική αύξηση του πληθυσμού. Το 2001 το σύνολο των κατοίκων του νομού Φλώρινας ανέρχονταν στους 54.768 κάτοικοι. Στην τελευταία απογραφή του 2011 όπως προαναφέρθηκε οι κάτοικοι του χωριού ανέρχονταν σε 1.016 κατοίκους και στον νομό καταγράφηκαν 51.414 συνεπώς αντιλαμβανόμαστε ότι υπάρχει μείωση του πληθυσμού και σε επίπεδο νομού αλλά και στο χωριό Παπαγιάννης.

ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΑ	ΚΑΤΟΙΚΟΙ
1913	887
1920	750
1928	930
1940	1334
1945	1500
1951	1389
1961	1382
1966	1200
1971	948
1978	980
1981	923
1991	912
2001	1016

4.Ασχολίες κατοίκων

Παλαιότερα είχαν ως βασική ασχολία την καλλιέργεια δημητριακών, σιταριού, κριθαριού, βρίζας και σίκαλης (από την οποία έκανε ψωμί). Επίσης το χωριό φημίζονταν για τα μπιστόνια του και μάλιστα πολλοί Παπαγιαννίτες ήταν μανάβηδες. Καλλιεργούσαν καλαμπόκια, φασόλια, ντομάτες, πατάτες, πεπόνια και ρεβίθια. Γύρω στο 1960 καλλιεργήθηκαν για 10 χρόνια καπνά, η καλλιέργεια των οποίων δεν συνεχίστηκε. Ακόμη, καλλιεργήθηκαν αμπέλια γαλλικής προέλευσης. ονομασίας «ταλιάνκα» από τα οποία παρήγαγαν σημαντικές ποσότητες κρασιού και ρακής. Όλοι είχαν το δικό τους αμπέλι αλλά το 1980 ξηλώθηκαν με τον αναδασμό. Στις ασχολίες των κατοίκων συμπεριλαμβάνονται και οι πολλοί λαχανόκηποι από τους οποίους καλύπτονταν οι Παπαγιαννίτες με μεγάλες ποσότητες λαχανικών.

Όσον αφορά την κτηνοτροφία οι κάτοικοι εκτρέφουν μέχρι και σήμερα βοειδή (αγελάδες μοσχάρια) και παράγουν μεγάλες ποσότητες γάλακτος και κρέατος. Ελάχιστοι είχαν δικά τους κοπάδια με πρόβατα. Πιο παλιά συνήθως είχαν ένα ζεύγος από βουβάλια τα οποία σταδιακά αντικαταστάθηκαν με άλογα. Τέλος, κάθε σπίτι διέθετε τουλάχιστον ένα γουρούνι και λίγες κότες. Σήμερα το χωριό διαθέτει λίγους αγρότες που είναι ταυτόχρονα και κτηνοτρόφοι. Οι περισσότεροι ασχολούνται πλέον με μοντέρνα επαγγέλματα.

Εικόνα 11. Αγροτικές εργασίες, 1950

Εικόνα 12. Αρχοντικό σπίτι χτισμένο το 1904

5. Εκκλησίες

Όταν οι κάτοικοι του χωριού μετοίκησαν στην νέα τοποθεσία του, προτεραιότητα τους ήταν να φτιάξουν έναν ναό. Σε απόσταση 50 μέτρων βορειοανατολικά του σημερινού ναού έχτισαν μια μικρή εκκλησία. Οι Τούρκοι απαγόρευαν στους χριστιανούς να χτίζουν μεγαλοπρεπείς και επιβλητικούς ναούς, για τον λόγο αυτό κατασκεύασαν μια χαμηλή εκκλησία σε ύψος και συγκεκριμένα το δάπεδο της βρίσκονταν τρία σκαλοπάτια κάτω από την επιφάνεια της γης δηλαδή ημιυπόγειο. Ο ποταμός που βρίσκονταν δίπλα συχνά πλημμύριζε και λόγω της υγρασίας η μικρή εκκλησία γκρεμίστηκε.

Έπειτα, οι πιστοί συγκέντρωσαν χρήματα με την βοήθεια όλων των κατοίκων του χωριού και κυρίως των απόδημων αρχικά της βόρειας και ύστερα της νότιας Αμερικής, Αργεντινής, Ουρουγουάη, Παραγουάη, κ.α με σκοπό την κατασκευή ενός νέου ναού. Οι χρυσές λίρες από τους απόδημους ήταν από τα μεγαλύτερα ποσά που έλαβαν οι Παπαγιαννίτες για την κατασκευή της καινούργιας εκκλησίας. Μέχρι να χτιστεί, η λειτουργία πραγματοποιούνταν σε μια αίθουσα του παλιού κοινοτικού καταστήματος και μετέπειτα σε μια ειδικά διαμορφωμένη αίθουσα του Δημοτικού σχολείου.

5.1. Ιερός Ναός Αγίου Νικολάου

Σύμφωνα με πληροφορίες από το βιβλιαράκι που εκδόθηκε για τα 100 χρόνια από την κτίση του Ιερού ναού. Ο καινούργιος ιερός ναός του Αγίου Νικολάου θεμελιώθηκε το 1911-1912 στην είσοδο του χωριού με την βοήθεια των Παπαγιαννιτών και του Πάπα-Στέφανου Σκενδέρη που ήταν εφημέριος τότε. Η επιλογή του συγκεκριμένου αγίου πιθανολογείται ότι έγινε επειδή οι περισσότεροι κάτοικοι παλαιότερα ασχολούνταν με το ψάρεμα λόγω της λίμνης που υπήρχε και ο Άγιος Νικόλαος θεωρείται προστάτης των ναυτικών. Τα εγκαίνια του ναού έγιναν το 1922 από τον τότε Μητροπολίτη Πολύκαρπο και παράλληλα το Δημοτικό σχολείο και η Σχολική Εφορεία είχαν διοργανώσει πολιτιστικές εκδηλώσεις με γυμναστικές επιδείξεις, χορούς και αγώνες. Οι τούρκοι έτρεφαν συμπάθεια προς τους Παπαγιαννίτες και θεωρούσαν το χωριό ιερό για αυτό και το ονόμασαν Βακουφκιοι, αυτοί ήταν και οι λόγοι που επέτρεψαν το χτίσιμο ενός τόσο μεγάλου ναού.

Όπως αναφέρεται σε άρθρο του Μήνου Γαβριήλ στην εφημερίδα «ΗΧΩ»⁶, ο σημερινός ναός είναι αρκετά μεγάλος και ψηλός με 23 μέτρα μήκος και 12 μέτρα πλάτος, Είναι ρυθμού Βασιλικής με τρούλο ο οποίος αρχικά ήταν ξύλινος, επικαλυμμένος με μικρά φύλλα από λαμαρίνα και οχτάγωνος όμοια με τον τρούλο του καμπαναριού αλλά ο τρούλος του Παντοκράτορα αφαιρέθηκε το 1950 για λόγους ασφαλείας και ο τρούλος του καμπαναριού στην γενική επισκευή του ναού το 1969. Κατά την γενική επισκευή αφού αφαιρέθηκε το παλιό καμπαναριό, κατασκευάστηκε καινούργιο στην δυτική πλευρά έξω από τον ναό με τρεις ορόφους πάνω σε τέσσερις κίονες και ένα μεγάλο ρολόι στο κέντρο. Επίσης, δυτικά πάλι του ναού κατασκευάστηκε στέγαστρο τριών μέτρων με πέντε καμάρες και εκεί μεταφέρθηκαν τα μανουάλια των κεριών, το παγκάρι και τα παλιά προσκυνητάρια. Τον εσωτερικό τρούλο του Παντοκράτορα τον στηρίζουν τέσσερις κίονες. Επίσης ο ναός διαθέτει ηλεκτρονικό σύστημα κωδωνοκρουσίας με τέσσερις καμπάνες και μεγάλα τοξοειδή παράθυρα δύο σειρών στην βόρεια και νότια πλευρά του.

Οι αγιογράφοι Χαρίσης και Τζάτζος έκαναν την αγιογράφιση του τέμπλου και της Πλατυτέρας το 1917 όταν ήταν εφημέριος ο Πάπα-Ηλίας Δελίνας. Η αγιογράφιση των τοίχων ξεκίνησε το 1986 από δωρεές. Η μνήμη του Πολιούχου του χωριού του Αγίου Νικολάου γιορτάζεται στις 6 Δεκεμβρίου και γίνεται Πανηγυρικός Εσπερινός, Θεία Λειτουργία και ύστερα λιτάνευση της ιερής εικόνας του Αγίου στους δρόμους του χωριού.

Οι ιερείς που διετέλεσαν εφημέριοι στον Ιερό Ναο του Αγίου Νικολάου Παπαγιάννη Φλώρινας από το 1906 μέχρι σήμερα	
1	Παπά- Ηλίας Μπέλλης (πριν το 1906)
2	Παπά- Στέφανος Σκενδέρης (πριν το 1906 και μέχρι 1912)
3	Παπά- Νεκτάριος από το Σουφλί του Έβρου (λίγα χρόνια)
4	Παπά- Ηλίας Δελίνας από Παπαγιάννη
5	Παπά- Δημήτρης Σκενδέρης από Παπαγιάννη
6	Παπά- Θεόδωρος Δελίνας από Παπαγιάννη
7	Παπά- Κωνσταντίνος Γλούφτσης από Παπαγιάννη
8	Παπά- Νικόλαος Τσώτσος από Ιτέα

⁶ Μήνου, Γαβριήλ (2012). Εκατό χρόνια από την κτίση του Ιερού Ναού Αγίου Νικολάου Παπαγιάννη. *Ηχω*. Δεκέμβριος, σελ.16.

9	Παπά- Βασίλης Τζώτζης από την Ιτέα
10	Παπά- Μιχάλης Καβαδατάκης από Κρήτη
11	Παπά- Αχιλλέας Παπασωτηρίν από Τριπόταμο
12	Παπά- Αλέξανδρος Κύρκου από Τριπόταμο
13	Παπά- Ελευθέριος Σκενδέρης από Παπαγιάννη (από το 1985 μέχρι σήμερα)

Μπέλης Ηλίας

Σκενδέρης Στέφανος

Δελίνας Ηλίας

Σκενδέρης Δημήτριος

Δελίνας Θεόδωρος

Γλουφότης Κωνσταντίνος

Εικόνα 13. Ιερείς που διετέλεσαν εφημέριοι στο Ιερό Ναό του Αγίου Νικολάου

5.2. Ιερός Ναός Κωνσταντίνου και Ελένης

Το 1960-1961 κτίστηκε ο δεύτερος ναός στο χωριό αφιερωμένος στους Αγίους Κωνσταντίνο και Ελένη. Είναι χτισμένος λίγο πριν την είσοδο του χωριού και σε αυτόν τον χώρο βρίσκονται και τα κοιμητήρια. Ο ναός κατασκευάστηκε έπειτα από μια μεγάλη δωρεά που έκανε ο Κυριάκος Γαζέας του Δέλλιου, πατέρας του καταξιωμένου καλλιτέχνη, ζωγράφου ΦΛΩΕΛ.

5.3. Ιερός Ναός του Οσίου Νικοδήμου του Αγιορείτη

Τέλος το 2000 πάνω στον μεσαίο από τους τρεις λόφους που υπάρχουν δυτικά του χωριού κτίστηκε ο ιερός ναός του Οσίου Νικοδήμου του Αγιορείτη. Είναι μια μεγάλη εκκλησία βυζαντινού ρυθμού, σταυροειδής με τρούλο και σκαλιστό τέμπλο. Η πρόσβαση επιτυγχάνεται μόνο από χωματόδρομο. Τα εγκαίνια της εκκλησίας έγιναν στις 14 Ιουλίου του 2001 καθώς τότε γιορτάζεται και ο Άγιος Νικόδημος και κάθε χρόνο στις 14 Ιουλίου στον προαύλιο χώρο του εξωκκλησιού πραγματοποιούνται και εκδηλώσεις από τον σύλλογο του χωριού.

B. ΓΛΩΣΣΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Σύμφωνα με το «Λεύκωμα των εκπαιδευτικών Φλώρινας» (1945), η γλώσσα των κατοίκων της περιφέρειας είναι ανάλογη με την προέλευση των κατοίκων και σε κανένα σχεδόν τμήμα αυτής δεν ομιλείται μόνο μία γλώσσα. Έτσι ένα τμήμα του πληθυσμού, το μεγαλύτερο, ομιλεί ως μητρική γλώσσα, το σλαβικό γλωσσικό ιδίωμα που είναι κράμα σλαβικών, ελληνικών, τουρκικών, αλβανικών, ρουμάνικων και σερβικών λέξεων. Από άλλο τμήμα ομιλείται η ποντιακή γλώσσα. Η ελληνική γλώσσα ομιλείται ως μητρική από λίγους μόνο κατοίκους. Δυστυχώς, δεν δόθηκε η προσοχή που ταίριαζε στο σοβαρό αυτό ζήτημα, τόσο από το σχολείο όσο και από το επίσημο κράτος. Έτσι, παρατηρήθηκε το φαινόμενο να μιλιούνται στην υπέρ ελληνική αυτή περιοχή όλες οι γλώσσες του κόσμου.

Στο βιβλίο «Μακεδονία, οι φυλές της και το μέλλον τους» του Henry Noel Brailsford αναφέρεται ότι η εμφάνιση των σλαβικών φυλών στην Μακεδονία ξεκινά από πολύ παλιά. Συγκεκριμένα, στην Μακεδονία εγκαταστάθηκαν οι σλαβικές φυλές που ακολουθούσαν τους Αβάρους ως σύμμαχοι το 563- 633 μ.Χ.. Οι πρωτόγονοι Σλάβοι προτίμησαν να εγκατασταθούν από το να κάνουν επιδρομές. Επτά αιώνες πέρασαν από την πλήρη αποίκηση της Μακεδονίας από σλαβικές φυλές και την τελική κατάκτηση της από τους τούρκους. Ο σλαβικός λαός με ποικίλες καταγωγές που εισέβαλε στην χερσόνησο, σε διαφορετικές περιόδους, έχει μια δανική διάλεκτο η οποία δεν ανήκει ουσιαστικά σε μια συγκεκριμένη γλώσσα. Αυτό επιβεβαιώνεται και στο βιβλίο « Η Θεσσαλονίκη και ο κόσμος των σλάβων» του Φ. Μαλιγκούδη όπου υποστηρίζεται ότι η άφιξη των σλαβικών φυλών στο γεωγραφικό μας χώρο, δηλαδή τα ξένα φύλα που εγκαθίστανται κατά τον έβδομο αιώνα και ολόκληρος ο σλαβικός κόσμος επικοινωνεί και εκφράζεται αποκλειστικά με το δικό του προφορικό λόγο.

Σύμφωνα με το βιβλίο της Θ. Μούζας «Μελετώντας το αρχείο του Νικολάου Στ. Χάσου Δημάρχου Φλώρινας 1934-1943», οι σλαβόφωνοι στην Ελλάδα ήταν μια γλωσσική ομάδα που υποδιαιρούνταν σε τρεις επιμέρους κατηγορίες. Στους έχοντες ελληνική συνείδηση, στους μη έχοντες ελληνική συνείδηση και στους μη έχοντες εθνική συνείδηση. Στην πρώτη κατηγορία υπάγονταν η σλαβόφωνοι που συμμετείχαν στον ένοπλο αγώνα για την απελευθέρωση της Μακεδονίας όπως αναφέρει και ο Μέρτζος στο βιβλίο του «Άνω Μακεδονία», δίχως τους σλαβόφωνους μακεδόνες ο μακεδονικός αγώνας δεν νοείται ούτε μπορούσε να διεξαχθεί.. Στην δεύτερη

υποκατηγορία ανήκαν η σλαβόφωνοι με βουλγαρική ή σέρβικη συνείδηση. Στην τρίτη και μεγαλύτερη ίσως ομάδα συγκαταλέγονταν κύριος χωρικοί που είτε επειδή είχαν απολέσει την εθνική τους συνείδηση είτε επειδή δεν την είχαν αναπτύξει εξαιτίας της μακρόχρονης τουρκικής δουλείας και των δυσμενών συνθηκών διαβίωσης τους, ενδιαφερόταν ουσιαστικά μόνο για την καθημερινή επιβίωση των οικογενειών τους, αδιαφορώντας για το που θα ανήκει εθνικά ο ζωτικός χώρος και απέφευγαν να δίνουν αφορμές στους τούρκους κατακτητές κυρίως μετά την ελληνική επανάσταση.

Σλαβόφωνοι ή δίγλωσσοι ή τρίγλωσσοι πληθυσμοί ήταν λοιπόν ένα δημιούργημα των ιδιαζουσών συνθηκών της τουρκικής κατοχής μεταξύ των οποίων μπορεί λόγου χάρη να μνημονευτεί η έλλειψη ελληνικών σχολείων σε συνδυασμό με την ανάγκη συνεννόησης στην αγορά και τον φόβο απέναντι στους τούρκους. Η ομιλία της σλαβικής ή της ελληνικής ή της τουρκικής ήταν αποτέλεσμα της ανάγκης γλωσσικής προφορικής επικοινωνίας στο πλαίσιο της καθημερινότητας και δεν πρέπει να παράγει ψευδείς εντυπώσεις.

Σύμφωνα και πάλι με την Θ. Μούζα, το ελληνικό στοιχείο ως προς το φρόνημα τόνωσε η έλευση των προσφύγων του Πόντου. Ωστόσο κατά το ήμισυ τους δεν ήταν ελληνόφωνοι αλλά τουρκόφωνοι γι' αυτό και η εγκατάσταση των προσφύγων στα σλαβόφωνα χωριά (τακτική που εφάρμοσε ο κρατικός μηχανισμός μέσω της ΕΑΠ, επιτροπή αποκατάστασης προσφύγων) δεν βοήθησε το γλωσσικό ξεελληνισμό της περιοχής. Όσον αφορά την γλωσσική ομοιογένεια ο γλωσσικός ξεελληνισμός προωθήθηκε αμέσως μετά την προσάρτηση των εδαφών στον υπόλοιπο εθνικό κορμό με την λειτουργία ελληνικών σχολείων, το οποίο συνδυάστηκε με απαγόρευση χρήσεως της ομιλούμενης σλαβικής διαλέκτου δημοσίως.

1928 Ποσοστιαία απόδοση της γλωσσικής συμπεριφοράς των κατοίκων

Σύνολο Ξενογλώσσων			7,17	17,4	8			
Λοιπαί Ξένοι Γλώσσαι		0,1		0,16			0,01	0,03
Πομακική								
Τουρκική			3,08	5,09			5,29	1,43
Ρωσσική			0,06	0,14			0,02	0,05
Μακεδονοσλαυική			1,32	5,72			1,99	8
Κουτσοβλαχική			0,32	0,95			0,83	0,05
Ιταλική			0,05	0,05			0,05	0,05
Ισπανική	1,0			0,9		0,0	0,2	0,7
Βουλγαρική			0,27	0			0	0
Αρμενική			0,54	0,84			0,08	0,04
Αλβανική			0,3	0,08			0	0,27
Αθιγγανική			0,08	0,24			0	0,01
Αγγλική			0,03	0,02			0	0,02
Ελληνική			92,83	82,52			91,76	65,23
Σύνολο Ελλάδος								
Μακεδονία								
Κοζάνη								
Φλώρινα								

Οι αλλόγλωσσοι που είχαν βοηθήσει στην ελληνική εθνική υπόθεση βρέθηκαν να φοβούνται να μιλήσουν την διάλεκτο τους δημοσίως και να αντιμετωπίζονται με ανεξήγητη σκληρότητα. Το γεγονός αυτό επιβεβαιώνεται και χρόνια μετά σύμφωνα με το βιβλίο «Σλαβόφωνοι και πρόσφυγες» του Ρ. Αλβανού όπου στην απογραφή του 1928 έδειξε ότι 81.984 κάτοικοι της Ελλάδας μιλούσαν σλαβικά και θεωρήθηκαν σλαβόφωνοι ή δίγλωσσοι κάτοικοι της Ελλάδας που είχαν ελληνική συνείδηση. Στην πραγματικότητα όμως δεν δήλωσαν όλοι οι σλαβόφωνοι ότι μιλούσαν σλαβικά ως μητρική. Επιπρόσθετα, μεταξύ 1926-1928 έγινε και επίσημη αλλαγή των ονομάτων των χωριών αλλά οι τοπικές εφημερίδες της περιοχής όπως και όλες οι επιστολές που απευθύνονταν στον Φίλιππο Δραγούμη συνέχισαν να χρησιμοποιούν τα παλιά

ονόματα των χωριών τους. Το ίδιο διαπιστώθηκε και από επιθεωρητή σχολείων το 1926-1927 όπου στην έκθεση του υποστήριξε πως οι εκπαιδευτικοί και οι μαθητές μιλούσαν την «μακεδονοσλαβική», όπως την χαρακτήρισε.

ΤΟ ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΟ ΑΛΦΑΒΗΤΟ ΜΑΚΕΔΟΝΣΚΑΤΑ ΑΖΒΥΚΑ

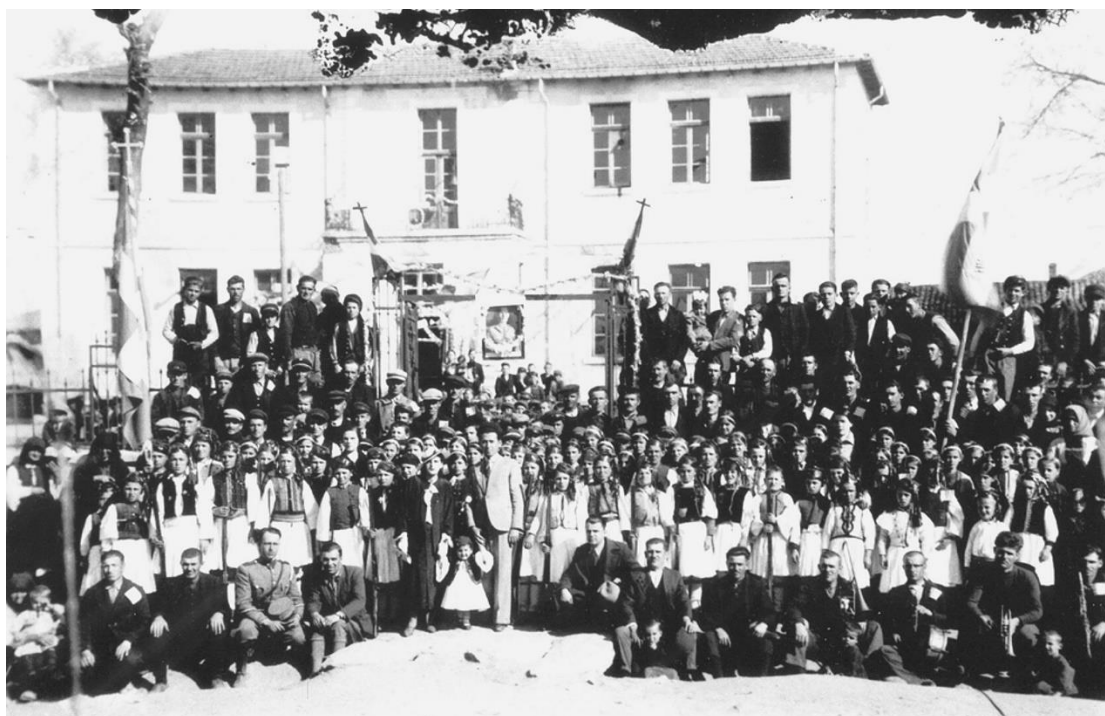
Τυπικό	Ονομασία	Προφορά στα ελληνικά
А а	Α	α
Б б	Μπ	μπ
В в	Β	β
Г г	Γκ	γκ
Д д	Ντ	ντ
Г г	Γκι	γκ (μαλακό)
Е е	Ε	ε
Ж ж	Ζζ	ζζ (παχύ)
З з	Ζ	ζ
С с	Τζ	τζ
И и	Ι	ι (η, υ, ει, οι)
Ј ј	Γι	γι (σύντομο και μισοπρόφερτο)
К к	Κ	κ
Л л	Λ	λ
Љ љ	λ (λι)	λ (μαλακό, μισοπρόφερτο)
М м	Μ	μ
Н н	Ν	ν
Њ њ	Νι	νι (μαλακό, μισοπρόφερτο)
О о	Ο	ο
П п	Π	π
Р р	Ρ	ρ
С с	Σ	σ
Т т	Τ	τ
Ќ ќ	κ (μαλακό, μισοπρόφερτο)	κ
У у	Ου	ου
Ф ф	Φ	φ
Х х	Χ	χ
Ц ц	τσ (μαλακό)	τσ
Ч ч	τσ (παχύ)	τσ
Џ џ	τζζ (παχύ)	τζζ
Ш ш	σσ (παχύ)	Σσ

Λίγα χρόνια πριν, το 1925, όπως αναφέρει και πάλι ο Ρ. Αλβανός στο ίδιο βιβλίο του, υπήρχε τμήμα για την εκπαίδευση των σλαβόφωνων στο Υπουργείο Παιδείας το οποίο εξέδωσε το «Αμπεσεντάρ», το οποίο ήταν ένα αλφαβητάριο για την εκμάθηση της σλάβικης γλώσσας. Επρόκειτο να χρησιμοποιηθεί στους σλαβόφωνους πληθυσμούς αλλά παρόλο που έφτασε σε πολλά σχολεία στα χωριά, δεν χρησιμοποιήθηκε ποτέ. Ο λόγος που δεν χρησιμοποιήθηκε το σλαβόφωνο αλφαβητάριο ήταν κυρίως οι αντιδράσεις των ελλήνων εθνικιστών οι οποίοι

ασκούσαν μεγάλη επιρροή στα χωριά. Επίσης, οι Βούλγαροι και οι Σέρβοι διαφώνησαν για την έκδοση του «Αμπεσεντάρ» διότι θεωρούσαν ότι η σλαβόφωνη μειονότητα ανήκει στα δικά τους έθνη και το αλφαβητάριο δεν ήταν γραμμένο ούτε στα βουλγάρικα ούτε στα σέρβικα. Να σημειωθεί πως το αλφαβητάρι επανεκδόθηκε στην Ελλάδα το 2006 από τις εκδόσεις «Μπατάβια». Επίσης στο Μοναστήρι εκδόθηκαν και αλφαβητάρια στην ελληνική όπως φαίνεται παρακάτω.

Επιπλέον, όπως αναφέρει ο Η. Ηλιόπουλος στο βιβλίο του «Ιωάννης Μεταξάς ο εθνικός κυβερνήτης», σημαντική προσπάθεια για να αποφευχθεί η χρήση του σλαβόφωνου ιδιώματος έγινε όταν ο πρωθυπουργός της Ελλάδας Ιωάννης Μεταξάς μεγαλούργησε εκτός από την εθνική άμυνα και στον τομέα της εθνικής παιδείας. Η πρώτη του ενέργεια ήταν να συστήσει τον «οργανισμόν εκδόσεως σχολικών βιβλίων» το 1937 για να διασφαλίσει ότι όλα τα ελληνόπουλα ακόμα και στα πιο απομακρυσμένα χωριά της χώρας θα είχαν πρόσβαση στο σχολικό βιβλίο. Μερίμνησε υπέρ της ανεγέρσεως μεγάλου αριθμού σχολείων αλλά και διορισμού μεγάλου αριθμού εκπαιδευτικών λειτουργών, ήταν εκείνος που έδωσε την εντολή στο Μανώλη Τριανταφυλλίδη να προχωρήσει στη σύνταξη της γραμματικής της «δημοτικής».

Εικόνα 14. Εορτασμός 25ης Μαρτίου 1937

Για τους εγχώριους που μιλούσαν το σλάβικο ιδίωμα, η περίοδος διακυβέρνησης του Μεταξά αποδείχτηκε πολύ δυσάρεστη. Τον Απρίλιο του 1936 ο Μεταξάς αντικατέστησε τους νομάρχες με πρώην αξιωματικούς ή πρώην δικαστές και έτσι στην Φλώρινα ανέλαβε τα καθήκοντα του ως νομάρχης ο συνταγματάρχης Ιωάννης Τσακτσίρας. Ο νέος νομάρχης ήταν εθνικιστής και τάσσονταν υπέρ της βίαιης αφομοίωσης των σλαβόφωνων καταθέτοντας και σχετική έκθεση το 1937. Σύμφωνα με τα στοιχεία που παραθέτονται στο βιβλίο « Σλαβόφωνοι και Πρόσφυγες», ο Τσακτσίρας επέβαλε πρόστιμα σε όποιους τολμούσαν να μιλήσουν το σλάβικο ιδίωμα το οποίο αντιμετώπιζονταν ως ποινικό αδίκημα. Επίσης, στις περιπτώσεις που οι κάτοικοι κατηγορούνταν ως «βουλγαρίζοντες», ο νομάρχης ζητούσε χρηματικό ποσό για να μην τους στείλει εξορία στην Βουλγαρία, πλουτίζοντας αυτός και οι συνεργάτες του, γεγονός που οδήγησε και στην απόλυση του, όπως υποστηρίζει σε βιβλίο του ο Δώρος Πεφάνης.

Παραταύτα, σύμφωνα με το βιβλίο «Ταυτότητες στην Μακεδονία» υποστηρίζεται πως κανείς από τους γράφοντες δεν αναγνωρίζει τα «ντόπια» , όπως την ονομάζουν οι ομιλητές της, ως αμιγώς σλαβική διάλεκτο. Πέρα από αυτό, όλοι ανεξαρτήτως υποστηρίζουν ότι η χρήση μιας γλώσσας δε συνεπάγεται και εθνική κατάταξη,

αναιρούν όμως την θέση αυτή έμπρακτα προσπαθώντας με κάθε τρόπο να φέρουν αποδείξεις για τα ελληνικά στοιχεία των ιδιωμάτων. Δεν είναι δυνατόν να κριθεί η εθνικότητα ενός λαού μόνο από την ομιλούμενη γλώσσα. Στο πλαίσιο της προσπάθειας να αποδείξουν την ελληνικότητα των ιδιωμάτων συγγραφείς παρουσιάζουν πίνακες σλαβικών λέξεων με ελληνική ρίζα. Ο Κ. Τσούλκας έφτασε στο σημείο να υποστηρίζει την αρχαία ελληνική καταγωγή των ιδιωμάτων, άλλη άποψη θεωρεί τα «ντόπια» της Μακεδονίας μείγμα γλωσσών με τόσα πολλά ελληνικά στοιχεία ώστε με δυσκολία να μπορεί κανείς να τα κατατάξει στη μία ή την άλλη γλωσσική ομάδα.

Φαίνεται πάντως, ότι τα σλαβικά ιδιώματα χρησιμοποιούνται ακόμη ως δεύτερη γλώσσα, γλώσσα του σπιτιού και της παρέας από αρκετούς, κυρίως ενήλικες γηγενείς. Ωστόσο τα μικρά ανήλικα παιδιά στο σχολείο και στις παρέες ούτε μιλούν ούτε γνωρίζουν σλαβικά. Αντίθετα στο καφενείο ή το χωράφι στην δυτική κυρίως Μακεδονία είναι πολλοί αυτοί που χρησιμοποιούν σλάβικα ανάμεικτα με ελληνικά. Οι περισσότεροι όμως, όταν ερωτηθούν για την ικανότητά τους αυτή ενοχλούνται φανερά, φοβούμενοι ότι η χρήση της γλώσσας ενδεχομένως να θεωρηθεί δηλωτική ανθελληνικού φρονήματος. Στις μέρες μας πάντως, η χρήση των σλαβικών ιδιωμάτων βρίσκεται απ' ό, τι φαίνεται σε φθίνουσα πορεία, οι μικρότερες ηλικίες και οι κάτοικοι των πόλεων προτιμούν φανερά ελληνικά.

Γ. ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

1.Εθνικό Αγροτικό Νηπιοτροφείο

Στις 22 Σεπτεμβρίου του 1961 ιδρύεται το Εθνικό Αγροτικό Νηπιοτροφείο στο χωριό με υπεύθυνη για την οργάνωση του την παιδαγωγό Ελένη Κυβελλίδου. Το ίδρυμα στεγάζονταν στο σπίτι του ιερέα του χωριού παπά-Θεοδώρου Δελίνα γιατί ήταν το μεγαλύτερο σπίτι του χωριού. Σκοπός της ιδρύσεως του ήταν να συγκεντρώνονται εκεί τα νήπια ηλικίας 3 μέχρι 6 ετών επειδή οι μητέρες ήταν αναγκασμένες να βρίσκονται όλη την ημέρα στους αργούς κυρίως την Άνοιξη και το Καλοκαίρι. Κύριο μέλημα των παιδαγωγών ήταν η διαπαιδαγώγηση των παιδιών, η καλλιέργεια της ελληνικής γλώσσας, η διατροφή τους αλλά και η φύλαξη τις απογευματινές ώρες. Με την πάροδο του χρόνου η φύλαξη καταργήθηκε και έπειτα λειτουργούσε ως τη 1 το μεσημέρι όπως συμβαίνει ακόμα και σήμερα.

Σταδιακά προσλήφθηκαν μαγείρισσα, καθαρίστρια, διευθύντρια και νηπιαγωγοί και στις 25 Νοεμβρίου του 1961 εγγράφονται τα πρώτα νήπια τα οποία ανέρχονται στα 63 συνολικά. Το ίδρυμα παραμένει στο σπίτι του ιερέα μέχρι το 1978 καθώς μετά την απόφαση του κοινοτικού συμβουλίου παραχωρείται οικόπεδο στο νότιο τμήμα του χωριού για ανέγερση Νηπιοτροφείου. Το 1969 το νέο κτήριο ήταν έτοιμο να υποδεχτεί τα νήπια. Λειτουργεί μέχρι και σήμερα ως παιδικός σταθμός με μια παιδαγωγό-διευθύντρια, μια μαγείρισσα και μια καθαρίστρια. Είναι ευρύχωρο, περιλαμβάνει όλους τους απαραίτητους χώρους και μπορεί να φιλοξενήσει μέχρι 80 μαθητές καθιστώντας το έναν από τους μεγαλύτερους παιδικούς σταθμούς του νομού.

2. Δημοτικό σχολείο

Σύμφωνα με αρχείο του Δημοτικού σχολείου Παπαγιάννη «Ιστορία του σχολείου» στην κοινότητα Παπαγιάννη λειτούργησε Ελληνικό μονοτάξιο Δημοτικό σχολείο από το έτος 1850 μέχρι το έτος 1893 με δάσκαλο τον Χρήστο Νόικο του Ιωάννη, κάτοικος του χωριού. Από την περίοδο της τουρκοκρατίας το διδακτήριο ανήκε στην εκκλησία και στεγάζονταν σε ένα διώροφο κτήριο με τέσσερις αίθουσες από τις οποίες μόνο η μία χρησιμοποιούνταν ως διδακτήριο και βρίσκονταν στην πλατεία του χωριού. Από το 1893 μέχρι το 1912 λειτούργησε και ξενόγλωσσο σχολείο στο ίδιο κτήριο, οπότε το ελληνικό σχολείο μεταφέρθηκε στο Κοινοτικό κατάστημα του χωριού. Ο Χρήστος Ρακοβάλης από τις Κάτω Κλεινές θεωρείται ότι ήταν ο πρώτος

δάσκαλος μετά την μεταφορά του σχολείου ο οποίος δίδαξε στ σχολείο το σχολικό έτος 1914-1915..

Όπως αναφέρει ο Ιωάννης Κασκαμανίδης σε άρθρο του στην εφημερίδα του χωριού «Η φωνή του κάμπου»⁷, κατά το σχολικό έτος 1917-1918 το Δημοτικό σχολείο απέκτησε τέσσερις τάξεις αλλά σύμφωνα με την έκθεση του τότε επιθεωρητή τα παιδιά που φοιτούσαν ήταν πολύ λιγότερα από αυτά που θα έπρεπε σε σχέση με τον πληθυσμό του χωριού. Συγκεκριμένα φοιτούσαν 30 μαθητές σε δημοτικό και νηπιαγωγείο, 10 μαθητές στο δημοτικό και 20στο νηπιαγωγείο ενώ ο πραγματικός αριθμός που θα έπρεπε να φοιτά ήταν 150 μαθητές. Ο μικρός αριθμός των φοιτούντων οφείλεται στην απροθυμία των διδασκόντων να ασκήσουν τα καθήκοντα τους και στα πενιχρά αποτελέσματα της διδασκαλίας τους.

Κατά το σχολικό έτος 1922-1923 λειτούργησε μονοτάξιο δημοτικό σχολείο και νηπιαγωγείο. Δάσκαλος ήταν ο Γεώργιος Βαφειάδης και νηπιαγωγός η δασκάλα Σοφία Σόνη η οποία ήταν αρκετά ηλικιωμένη και θεωρήθηκε αναποτελεσματική σύμφωνα με την έκθεση του επιθεωρητή Ιωαννίδη. Στις τέσσερις τάξεις ήταν εγγεγραμμένοι 47 μαθητές όμως στην επίσκεψη του ο επιθεωρητής βρήκε 31 μαθητές, Στο νηπιαγωγείου θα έπρεπε να φοιτούν 50 νήπια και παρόντα ήταν μόνο 20. Να σημειωθεί πως το διδακτήριο βρίσκονταν σε αρκετά καλή κατάσταση. Στην προκειμένη περίπτωση θεωρείται πως ο ελαττωμένος αριθμός των μαθητών οφείλονταν στο γεγονός ότι η επιθεώρηση έγινε στις 17 Μαΐου, περίοδος κατά την οποία οι μαθητές ασχολούνταν με αγροτικές εργασίες.

ΜΑΘΗΤΟΛΟΓΙΑ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟ ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΗ	
ΕΤΗ	ΜΑΘΗΤΕΣ
1944-1945	301
1945-1946	304
1946-1947	305
1959-1950	291
1950-1951	283
1951-1952	272
1952-1953	264

⁷ Κασκαμανίδης, Ιωάννης (1999). « Δημοτικό σχολείο και Νηπιαγωγείο Παπαγιάννη». *Η φωνή του Κάμπου*. Ιούλιος, σελ.1.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

	Ένδεικτικῶν <u>7</u> Μαθητολογίου <u>2</u> Ἐλέγχου <u>981</u>	Μητροῦ Κοινότητος ἢ Δήμου <u>15</u> Ἔτος γεννῆς <u>1933</u> Πιστοπ. Σπουδῆς <u>17</u>
---	---	---

ΔΗΜΟΤΙΚΟΝ ΣΧΟΛΕΙΟΝ *Γαλαραίνης*

ΣΧΟΛΙΚΟΝ ΕΤΟΣ 1944 — 1945

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΟΝ

Ὁ μαθητὴς *Εὐάγγελος Κωνσταντῖνος Μυροπούλου*
 ἐκ *Γαλαραίνης* ἔτων 12 πατρὸς *χωροῦ*
 διακούσαστά μνημόματα τῆς B' τάξεως
 τοῦ σχολείου τούτου ἐκρίθη εἰς τὸ τέλος τοῦ ἔτους
 ἀξίως προαγωγῆς μετὰ τὸν βαθμὸν λίαν καλῶς (8)
 Ἡ δὲ διαγωγή αὐτοῦ ὑπέροξευ ἀρίστη
 Ἐν *Γαλαραίνῃ* τῇ 23 Ἰουλίου 1945

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ *[Signature]*

Εικόνα 15. Σχολικό Ενδεικτικό από το Δημοτικό σχολείο, 1945-46

Εικόνα 16. Διόρωφο Δημοτικό σχολείο χτισμένο το 1926

3. Ίδρυση σχολής Παπαζιάνη

Στο χωριό Παπαγιάννη όπως και σε όλο το νομό πολλοί ήταν εκείνοι που ήταν ξενόφωνοι. Το κράτος συνέβαλε σημαντικά στον «εξελληνισμό» τους καθώς συστάθηκαν σύλλογοι και επιτροπές από τον εκάστοτε υπουργό για να κάνουν διάφορες δράσεις. Στο χωριό σημαντικό ρόλο διαδραμάτισε ο πολιτιστικός-μορφωτικός σύλλογος Παπαζιάνης, ο «Άγιος Νικόλαος» ο οποίος ιδρύθηκε τον Σεπτέμβριο του 1926. Σύμφωνα με το καταστατικό του ο σκοπός του ήταν η εθνική, ηθική, και υλική σύνδεση των κατοίκων ως Ελλήνων και Μακεδόνων. Εκείνη την εποχή τα διδακτήρια δεν είχαν σκοπό μόνο την εκπαίδευση των πολιτών παρέχοντας τους γνώσεις αλλά ο πρωταρχικός τους στόχος ήταν να αναπτύξουν στο λαό «ελληνική συνείδηση» και να διαπαιδαγωγηθούν «ελληνοπρεπώς» και «χριστιανοπρεπώς» όπως έλεγαν.

Σύμφωνα και πάλι με άρθρο από την εφημερίδα του χωριού «Η φωνή του Κάμπου»⁸, από τις 14 Σεπτεμβρίου του 1926 άρχισε να χτίζεται στο χωριό το σημερινό Δημοτικό σχολείο όταν ήταν πρόεδρος του χωριού ο Γεώργιος Σκενδέρης. Το κτήριο είναι διώροφο νεοκλασικό από τα μεγαλύτερα και καλύτερα του νόμου και κοσμεί την πλατεία. Η κατασκευή κράτησε τρία χρόνια όποτε και λειτούργησε το Φθινόπωρο του 1929 ως τετρατάξιο σχολείο. Για την κατασκευή του κτηρίου εκτός από την κρατική επιχορήγηση βοήθησαν και οι κάτοικοι του χωριού με υλικά και προσωπική εργασία. Όπως έχει αναφερθεί, ο Παπαγιάννης ήταν το κεφαλοχώρι του κάμπου και

⁸ Φρόντζου, Άννα (1998). «Τα εγκαίνια της σχολής Ποπόζιαννης». *Η φωνή του Κάμπου*. Νοέμβριος, σελ. 4.

είχε πολλούς νέους όποτε οι τέσσερις τάξεις δεν επαρκούσαν. Το 1953-1954 χτίσθηκε και δεύτερο διδακτήριο, πέτρινο με τρεις αίθουσες στην αυλή της εκκλησίας και ένα τρίτο κτήριο το 1957 ως νηπιαγωγείο στην αυλή του νέου δημοτικού σχολείου και πάλι πέτρινο.

Σήμερα λόγω της μείωσης του πληθυσμού του χωριού το Δημοτικό σχολείο λειτουργεί μόνο ως νηπιαγωγείο το οποίο φιλοξενεί μαθητές από τα χωριά Τριπόταμο, Ιτέα, Μαρίνα, Μεσοχώρι. Οι Παπαγιαννίτες μαθητές του δημοτικού μετακινούνται στο πλησιέστερο χωριό Ιτέα που βρίσκεται μόλις χιλιόμετρα δυτικά του χωριού.

4. Γυμνάσιο

Σύμφωνα με άρθρο του 2012 του τότε μαθητή του Γυμνασίου, Βασίλη Νικολαΐδη, που δημοσιεύτηκε στην εφημερίδα του χωριού⁹, μετά την καθιέρωση της υποχρεωτικής εκπαίδευσης των μαθητών και στο Γυμνάσιο, υποχρεώθηκε η πολιτεία να ιδρύσει Γυμνάσια στα κεφαλοχώρια του νομού. Συνεπώς το 1977-1978 ιδρύθηκε το Γυμνάσιο στο χωριό Παπαγιάννη το οποίο λειτούργησε στο παλιό πέτρινο Δημοτικό σχολείο του χωριού που βρίσκεται δυτικά της πλατείας. Το κτήριο περιλαμβάνει τρεις αίθουσες και δύο γραφεία

Ο πρώτος γυμνασιάρχης ήταν ο Χρυσοφίδης Παρασκευάς καθηγητής της αγγλικής φιλολογίας και το διδακτικό προσωπικό αποτελούνταν από έξι καθηγητές. Τρεις καθηγητές φιλολογίας, μια καθηγήτρια φυσικής, μια καθηγήτρια αγγλικής φιλολογίας και έναν γυμναστή. Ο αριθμός των μαθητών με το πέρασμα των χρόνων αυξήθηκε και το σχολικό έτος 1982-1983 το Γυμνάσιο μεταφέρεται στο καινούργιο διδακτήριο το οποίο βρίσκεται νότια του χωριού, είναι ισόγειο και αποτελείται από τέσσερις αίθουσες διδασκαλίας, ένα γραφείο καθηγητών και το γραφείο του γυμνασιάρχη.

Λόγω της αύξησης του αριθμού των μαθητών το έτος 1992 προστίθεται νέα πτέρυγα ανατολικά του διδακτηρίου με δύο αίθουσες διδασκαλίας, μια αίθουσα πολλαπλών χρήσεων (αμφιθέατρο) και αίθουσα πληροφορικής. Επιπρόσθετα, το παλιό κτήριο ενώθηκε με το νέο με έναν μακρύ διάδρομο, ο οποίος με χρήματα του σχολείου κλείστηκε με τζαμαρίες. Αυτός ο χώρος χρησιμοποιήθηκε ως γυμναστήριο όταν ο

---

⁹ Νικολαΐδης, Βασίλειος (2013). «Ιστορία, Γυμνάσιο Παπαγιάννη» *Η φωνή του Κάμπου*. Φεβρουάριος, σελ.5.

καιρός δεν επέτρεπε την εκγύμναση των μαθητών στην αυτή. Έτσι έγινε ένας ενιαίος συνεχόμενος χώρος και οι μαθητές μετακινούνται εύκολα με ασφάλεια χωρίς να εκτίθενται στις δύσκολες καιρικές συνθήκες του χειμώνα.

Για πολλά χρόνια, διευθυντής στο Γυμνάσιο διετέλεσε ο κ. Τσουκαλίδης Βασίλειος, φυσικός και μετά την συνταξιοδότηση του και μέχρι σήμερα έχει αναλάβει ο κ. Καραγιάννης Αθανάσιος. Το σχολείο σήμερα λειτουργεί κανονικά και φιλοξενεί μαθητές από τα χωριά Παπαγιάννη, Τριπόταμο, Ιτέα, Μεσοχώρι, Παλαιίστρα και Μαρίνα.

5. Σχολικά συσσίτια

Ο Μήνου Γαβριήλ γράφει στο άρθρο του «Τα συσσίτια του 1951-52 στο δημοτικό του Παπαγιάννη»¹⁰ πως μετά την δεκαετία των πολεμικών επιχειρήσεων 1940-1950 πολλοί άνδρες σκοτώθηκαν, άλλοι έμειναν ανάπηροι και άλλοι έφυγαν σε άλλες χώρες αφήνοντας πίσω τους χήρες με παιδιά. Τα χωράφια τους έμειναν χέρσα, δεν υπήρχαν χρήματα και όταν ξανά άρχισαν τα σχολεία το 1950 οι περισσότεροι μαθητές δεν είχαν ούτε τα απαραίτητα. Για αυτό το λόγο η πολιτεία αποφάσισε να οργανώσει μαθητικά συσσίτια έτσι και στο Δημοτικό του Παπαγιάννη λειτούργησε εφορεία μαθητικών συσσιτίων το 1951-2 με πρόεδρο τον Τραϊανό Γαζέα του Δημητρίου.

---

¹⁰ Μήνου, Γαβριήλ (2016). «Τα συσσίτια του 1951-52 στο δημοτικό του Παπαγιάννη». *Η φωνή του Κάμπου*. Μάρτιος, σελ. 1

Δ. ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

1. Έθιμα

Το χωριό Παπαγιάννης είναι πλούσιο σε ήθη και έθιμα, κάποια από αυτά είναι αρκετά διαδεδομένα και εντυπωσιακά όπως τα «Μπαμπάρια», το άναμμα της φωτιάς και τα πολυσυζητημένα πανηγύρια. Ωστόσο πολλά είναι και τα θρησκευτικά, λατρευτικά και τελεστικά έθιμα πολλά από τα οποία διατηρούνται ακόμα και σήμερα με κάποιες παραλλαγές ορισμένες φορές. Παρακάτω παρουσιάζονται τα έθιμα με χρονολογική σειρά.

1.1. Γιορτή του Αγίου Νικολάου

Κατά τον μήνα Δεκέμβριο γιορτάζεται ο πολιούχος του χωριού, ο Άγιος Νικόλαος. Την παραμονή της γιορτής (εορτή του Αγίου Σάββα) γίνεται Μέγας Εσπερινός και λιτάνευση της εικόνας. Ανήμερα, οι γυναίκες πηγαίνουν στην εκκλησία σιτάρι, λάδι και πέντε πρόσφορα για το ύψωμα. Επίσης, μοιράζουν «πουστσάλκες», δηλαδή μικρές λειτουργίες και φιλεύουν συγγενικά τους πρόσωπα προς τιμήν του Αγίου. Παλαιότερα, οι κάτοικοι του χωριού τιμούσαν και τον «καλοκαιρινό» Άγιο Νικόλαο στις 20 Μαΐου, ημέρα ανακομιδής των λειψάνων του. Ακόμα παλαιότερα, μετά την γιορτή του Αγίου Ελευθερίου στις 15 Δεκεμβρίου ο οποίος είναι προστάτης των εγκύων γυναικών γιορτάζεται ο Άγιος Μοδέστος (Πατριάρχου Ιεροσολύμων) που θεωρείται προστάτης των κτηνοτρόφων. Την ημέρα αυτή οι κάτοικοι του χωριού πηγαίνουν στην εκκλησία δεμάτια με ζωοτροφές για να της αγιάσει ο ιερέας ο οποίος εκφωνεί ευχές επί νόσων ζώων. Έτσι οι κτηνοτρόφοι πιστεύουν ότι αν τα ζώα τους φάνε από αυτή την τροφή δεν θα νοσήσουν όλο το χρόνο.

1.2. Βράσιμο κρασιού

Στα μέσα του Δεκέμβρη γίνεται το βράσιμο των τσίπουρων (απόσταξη). Βγάζουν οι αμπελουργοί ειδικές άδειες και στήνονται τα δύο καζάνια του χωριού. Το ένα είναι της οικογένειας Ποπιάνηδων όπου δίπλα λειτουργούσε νερόμυλος. Το δεύτερο βρίσκονταν κοντά στο ποτάμι και είναι της οικογένεια Τύπηδων στο νοτιοδυτικό μέρος που βρίσκεται στον δρόμο προς τον Τριπόταμο.

Παλαιότερα τα καζάνια λειτουργούσαν ασταμάτητα χωρίς καμία διακοπή νύχτα και μέρα. Ο κάθε αμπελουργός κατά την διάρκεια του βρασίματος των δικών του στέμφυλων είχε κάποιο συγγενικό πρόσωπο για βοηθό. Η νοικοκυρά έστελνε στο καζάνι το γεύμα και διάφορους μεζέδες. Τα βράδια ο κόσμος μαζεύονταν μέσα για να πιούν ένα ποτηράκι τσίπουρο να ζεσταθούν, όπως έλεγαν. Πολλές φορές, καλούσαν τους οργανοπαίχτες του χωριού και περνούσαν την νύχτα τραγουδώντας και χορεύοντας.

1.3. Σούρβα και Αναμμα φωτιάς

Πρόκειται για τα κάλαντα της παραμονής της Πρωτοχρονιάς, 31 Δεκεμβρίου. Η ονομασία προέρχεται από τον καρπό της σουρβιάς, το σούρβο. Όπως αναφέρεται σε περιοδικό του Μορφωτικού συλλόγου του χωριού «Μέγας Αλέξανδρος», σούρβα έδιναν κατά τα πολύ παλιά χρόνια ως φιλοδώρημα στα παιδιά για να είναι καρπερή και καλή για τη γη η νέα χρονιά. Το έθιμο θέλει επίσης τα παιδιά να χτυπούν τις πόρτες με ένα ραβδάκι, επίσης από ξύλο σουρβιάς και να τραγουδούν τα κάλαντα. Το βράδυ της ίδιας μέρας όλοι οι κάτοικοι του χωριού συγκεντρώνονται στην εκκλησία και αργότερα, συγκεντρώνονται όλοι δίπλα στο ποτάμι όπου έχει ετοιμαστεί από τις προηγούμενες μέρες ένας πύργος από ξύλα τον οποίο ανάβουν στις 12 το βράδυ. Αμέσως μετά ξεκινά το γλέντι των κατοίκων και των επισκεπτών, όπου όλοι χορεύουν, τρώνε χωριάτικα λουκάνικα και χοιρινό κρέας «τζουμπερίγκες» καθώς και απολαμβάνουν τοπικό κόκκινο κρασί.

1.4. Μπαμπάρια

Πολλά άρθρα έχουν δημοσιευτεί κατά καιρούς σε τοπικές εφημερίδες για το πιο πολυσυζητημένο και εντυπωσιακό έθιμο του χωριού Παπαγιάννη «Τα Μπαμπάρια» που γιορτάζεται από πολύ παλιά μέχρι και σήμερα, ανήμερα της Πρωτοχρονιάς. Ο δάσκαλος και λαογράφος Μήνου Γαβριήλ έχει καταγράψει το έθιμο λεπτομερώς και το έχει δημοσιεύσει σε διάφορα άρθρα του σε τοπικές εφημερίδες. Στο δρώμενο συμμετέχουν αποκλειστικά άνδρες και κυρίως νέοι και έφηβοι οι οποίοι είναι μεταμφιεσμένοι με προβιές ζώων, φοράνε προσωπίδες «σουράτια» και έχουν κρεμασμένα κουδούνια. Χωρίζονται σε ομάδες ανά γειτονία και επισκέπτονται όλα τα σπίτια του χωριού. Στον Παπαγιάννη κατά κύριο λόγο υπήρχαν δύο γειτονιές ο

«πάνω μαχαλάς» και ο «κάτω μαχαλάς» οπότε χωρίζονταν σε δύο ομάδες, αλλά σε κάποιες περιπτώσεις οι ομάδες μπορούσαν να φτάσουν και τις 4 λόγω του μεγάλου αριθμού των ατόμων. Οι ομάδες ονομάζονταν «μπουλούκια» και είχαν από έναν αρχηγό, συνήθως τον πιο έμπειρο, σωματώδη και ικανό να συντονίζει την ομάδα.

Σύμφωνα με τους πληροφορητές, το δρώμενο στοχεύει στην αναγέννηση της φύσης δηλαδή στον ερχομό της άνοιξης. Οι κάτοικοι του χωριού θεωρούσαν ότι ο ήχος των κουδουνιών που φοράνε τα «Μπαμπάρια», θα ξυπνούσε την καρποφορία και θα έφερνε καλή σοδειά σε όλους. Ταυτόχρονα, πίστευαν ότι τα «Μπαμπάρια» θα έδιωχναν το κακό από τα σπίτια που επισκέπτονταν για αυτό και αντάλλασαν ευχές για υγεία, καλοτυχία, καλή σοδειά, γονιμότητα και αφθονία.

Παλαιότερα, οι προετοιμασίες ξεκινούσαν από νωρίς, Άνοιξη ή Καλοκαίρι όπου οι κάτοικοι έσφαζαν ζώα, συνήθως πρόβατα, και κρατούσαν την προβιά για να μεταμφιεστούν «Μπαμπάρια». Ένα από τα βασικά στοιχεία της μεταμφίεσης ήταν οι προβιές ζώων για αυτό και οι άνθρωποι στέγνωναν το δέρμα στον ήλιο για αρκετό καιρό προσθέτοντας πίτουρο και οι πιο εύποροι χρησιμοποιούσαν αλάτι. Επίσης, η φορεσιά αποτελούνταν από την προσωπίδα «σουράτι», το γιλέκο, το πουκάμισο, τις περικνημίδες «παρτενίτσες», τα κουδούνια και την μαγκούρα «παλίτσα». Για το σουράτι έραβαν δύο κομμάτια δέρμα αντικριστά και άνοιγαν τρύπες στα μάτια, στην μύτη και στο στόμα. Εάν ήθελαν να το στολίσουν κρεμούσαν κόκκινες πιπεριές, χάντρες ή μικρά κουδουνάκια και κάποιες φορές τοποθετούσαν δόντια από ζώα στην θέση του στόματος. Τα γιλέκα τα έπαιρναν από τους γεροντότερους και σύμφωνα με το έθιμο στους γάμους, η νύφη έκανε δώρο στον πεθερό γούνινο γιλέκο από επεξεργασμένο δέρμα.. Κάτω από τα γιλέκα τα «Μπαμπάρια» φορούσαν μακριά πουκάμισα μέχρι το γόνατο τα οποία αποτελούσαν μέρος της παραδοσιακής ανδρικής ενδυμασίας του χωριού όπως οι περικνημίδες, « παρτενίτσες». Τα κουδούνια προέρχονταν από τα ζώα των κοπαδιών των κατοίκων και συνήθως ήταν των προβάτων. Ήταν μικρά σε μέγεθος καθώς στο χωριό σπάνιζαν τα μεγάλα ζώα.

Η ομάδα των «Μπαμπαριών» εκτός από τους ζώομορφους μεταμφιεσμένους περιλαμβάνει και άλλα πρόσωπα: τη νύφη, το γαμπρό, το γέρο, τη γριά και τον καμπούρη. Το σημαντικότερο μέλος ήταν η νύφη και όλο το δρώμενο εκτυλίσσονταν γύρω από την ασφάλεια της. Πρόκειται για έναν νεαρό ο οποίος ήταν ντυμένος με την γυναικεία παραδοσιακή φορεσιά του χωριού την οποία δανείζονταν από κάποια

συγχωριανή ανάλογα με την σωματική του διάπλαση. Το κεφάλι και το πρόσωπο του ήταν καλυμμένο με ένα άσπρο μαντήλι για να μην τον αναγνωρίζουν και στο λαιμό φορούσε σαν κολιέ με κουδουνάκια αλόγου. Στο χέρι της κρατούσε ένα μαστίγιο για να αμύνεται σε περίπτωση επίθεσης από τους θεατές ή της άλλης ομάδας.

Ο γαμπρός ξεχώριζε από τους υπόλοιπους καθώς φορούσε την πιο προσεγμένη στολή με σουράτι ολόλευκο χωρίς λεκέδες και κρατούσε την πιο εντυπωσιακή μαγκούρα. Σε όλη την διάρκεια συνοδεύει την νύφη και προσπαθεί να την προφυλάξει από τους εν δυνάμει «απαγωγείς». Ο γέρος και η γριά έχουν τον ρόλο των πεθερικών και είναι κοντά στο ζευγάρι. Ο γέρος φορούσε μια στολή πιο «γεροντίστικη» και κρατούσε συνήθως μπαστούνι και είχε καμπούρα για να δηλώσει ότι ήταν παππούς. Από την άλλη, η γριά είχε καλυμμένο το πρόσωπο της με ένα μαύρο μαντήλι και φορούσε την γυναικεία παραδοσιακή φορεσιά του χωριού σε σκούρο χρώμα. Ο καμπούρης είναι το πειραχτήρι της παρέας ο οποίος μπορεί να φοράει ότι ρούχα θέλει, αρκεί να ήταν κακοντυμένος. Προκαλούσε φασαρίες, αναστάτωνε την παρέα και ενοχλούσε πολύ την νύφη.

Την ομάδα συμπλήρωνε ο παππάς και σε πιο σύγχρονες εποχές ο γιατρός. Ο παππάς φορούσε τα άμφια και στέκονταν κοντά στην νύφη και στον γαμπρό. Ο γιατρός φορούσε άσπρη ρόμπα και κρατούσε ένα βαλιτσάκι πρώτων βοηθειών και ένα στηθοσκόπιο. Τέλος, το «μπουλουόκι» ακολουθούσε ένα γαϊδουράκι με τον αγωγιάτη του ο οποίος ήταν ντυμένος κανονικά. Πάνω στο γαϊδουράκι φόρτωναν ότι τους φίλευαν τα σπίτια που επισκέπτονταν. Όλα τα υπόλοιπα ζωόμορφα ενδεδυμένα μέλη της ομάδας ήταν οι φύλακες της και τους ακολουθούσε πλήθος θεατών.

Επιπρόσθετα, σημαντικός παράγοντας ήταν η επάνδρωση του κάθε «μπουλουκιού» με μουσικούς. Οι μουσικοί έπαιζαν τα παραδοσιακά τραγούδια της περιοχής και το κυρίαρχο όργανο ήταν η γκάιντα. Οι πιο γνωστοί μουσικοί που έπαιζαν γκάιντα ήταν ο Σταύρος Μπελμπάσης ο οποίος άντεχε πολύ και έπαιζε πολύ ωραία για αυτό και το έκλειναν από το καλοκαίρι και ο Θανάσης Βασιλείου άλλα επειδή ήταν μεγαλύτερος σε ηλικία δεν ήταν η πρώτη επιλογή των ομάδων. Ο τελευταίος μουσικός που έπαιζε γκάιντα ήταν ο Κυριακόπουλος Σταύρος.

Όσον αφορά την επιτέλεση του εθίμου, η γιορτή παλαιότερα ξεκινούσε από το προηγούμενο βράδυ όπου μαζεύονταν κάθε ομάδα σε ένα χώρο για να γλεντήσουν, να κάνουν πρόβες και να οργανωθούν για την επόμενη μέρα. Νωρίς το πρωί

ξεκινούσαν την πορεία τους στο χωριό. Ο αρχηγός βρίσκονταν μπροστά και αποφάσιζε ποια πορεία θα ακολουθήσει η ομάδα και από πίσω του βρίσκονταν οι «εμπροσθοφυλακή», από πίσω ακολουθούσε η νύφη, ο γαμπρός, ο γέρος, η γριά, ο παππάς και ο γιατρός και τέλος η πομπή έκλεινε με την «οπισθοφυλακή». Στο τέλος βρίσκονταν ο αγωγιάτης με το γαϊδούρι του και ο καμπούρης που κινούνταν ελεύθερα.

Έτσι λοιπόν, ξεκινούσαν να επισκέπτονται όλα τα σπίτια του χωριού εκτός από αυτά που είχαν πρόσφατο πένθος. Χτυπούσαν την πόρτα της αυλής και πρώτα έμπαινε η «εμπροσθοφυλακή» και ερευνούσαν τον χώρο για τυχόν κόσμο που θα μπορούσε να πειράξει την νύφη. Όταν έβγαινε στην αυλή ο σπιτονοικοκύρης με την σπιτονοικοκυρά έμπαινε η νύφη με την ακολουθία της. Για όσο διάστημα ήταν μέσα στις αυλές η νύφη με την συνοδεία της, η «οπισθοφυλακή» κάθονταν στην αυλόπορτα ώστε να την προστατέψουν από τυχόν εισβολείς. Μέσα σε κάθε αυλή στήνονταν χορός που ονομάζονταν «Μπαμπάρτσκα» και ύστερα τα μέλη της ομάδας εύχονταν στον σπιτονοικοκύρη καλή σοδειά και γνωρίζοντας την παραγωγή του κάθε σπιτιού ζητούσαν κάτι από τα αγαθά τους.

Συνήθως, τα «Μπαμπάρια» ζητούν λουκάνικα, κρεμμύδια, παστό κρέας, κρασί ή τσίπουρο. Κάθε φορά προσαρμόζουν τις απαιτήσεις στις οικονομικές δυνατότητες του κάθε σπιτιού αλλά όταν δεν έμεναν ευχαριστημένοι καθυστερούσαν να φύγουν και τρώμαζαν τις γυναίκες και τα παιδιά. Ο καμπούρης τους εκβίαζε με εικονικό θάνατο και αμέσως τον πλησίαζε ο παππάς να τον διαβάσει και ο γιατρός να τον γιατρέψει. Μόλις ικανοποιούνταν η ομάδα από τα αγαθά που τους προσέφερε η οικογένεια, η νύφη φιλούσε το χέρι του νοικοκύρη και αποχαιρετούσαν με ευχές για όλη την οικογένεια.

Σε όλη την διάρκεια του δρώμενου διεξάγεται μια μάχη μεταξύ των θεατών και των «Μπαμπαριών». Οι θεατές θέλουν να πειράξουν και να κλέψουν την νύφη και τα «Μπαμπάρια» προσπαθούν να την προφυλάξουν. Εάν το «μπουλούκι» χάσει την νύφη θεωρείται ιδιαίτερα υποτιμητικό. Ο καμπούρης πειράζει τους θεατές και τους προσφέρει γέλιο. Τα πράγματα δυσκολεύουν και γίνεται μάχη όταν το ένα «μπουλούκι» προσπαθεί να πάρει από το άλλο την νύφη και σε αυτή την περίπτωση πραγματικά δίνουν ξύλο ο ένας στον άλλο.

Έχοντας γυρίσει όλα τα σπίτια του χωριού όλοι επιστρέφουν στην πλατεία του χωριού όπου γίνεται ένα γλέντι. Τα «Μπαμπάρια» βγάζουν τις προσωπίδες τους και αποκαλύπτουν τα πρόσωπα τους στο κοινό. Οι μουσικοί παίζουν με τις γκάντες και στήνεται χορός πρώτα από τα «μπουλούκια» και ύστερα συμμετέχει και ο υπόλοιπος κόσμος. Τα τελευταία χρόνια, στην πλατεία τοποθετούνται τραπέζια με εδέσματα από τις νοικοκυρές του χωριού και κόβεται βασιλόπιτα για όλους τους παρευρισκόμενους. Παλαιότερα, οι πρωταγωνιστές του δρώμενου μαζεύονταν και γλεντούσαν και το βράδυ και μαγείρευαν τα αγαθά που μάζεψαν από τα σπίτια του χωριού. Σε περίπτωση που ήταν πολλά και δεν μπορούσαν να τα φάνε τα μοίραζαν μεταξύ τους και με τους μουσικούς.

Στο πέρασμα το χρόνου το έθιμο έχει διαφοροποιηθεί όσον αφορά το χρόνο που αφιερώνουν τα «Μπαμπάρια» σε κάθε σπίτι. Πλέον συντομεύουν την διαδικασία γιατί είναι αρκετά κουραστική και χρονοβόρα. Επίσης όσον αφορά τον ενδυματολογικό παράγοντα η νύφη φοράει κανονικό νυφικό ή τα τελευταία χρόνια απλά γυναικεία ρούχα και περούκα και όχι την τοπική παραδοσιακή φορεσιά. Η σημαντικότερη αλλαγή είναι ο φορέας οργάνωσης καθώς πλέον δεν υφίστανται ο θεσμός του «μαχαλά». Σήμερα το έθιμο διοργανώνεται από τον πολιτιστικό σύλλογο του χωριού «Μέγας Αλέξανδρος» για αυτό και υπάρχει μόνο ένα «μπουλούκι». Συνεπώς, όλη η προετοιμασία γίνεται στην αίθουσα του συλλόγου και οι φορεσιές φυλάσσονται εκεί. Παρόλα αυτά το έθιμο έχει φοβερή απήχηση ακόμα και στις μέρες μας, εντυπωσιάζοντας όσους το βλέπουν για πρώτη φορά και προσφέροντας άφθονο γέλιο σε όλους.

Εικόνα 17. Μπαμπάρια 1956

Εικόνα 8. Μπαμπάρια 2014

1.5. Θεοφάνεια

Η τελευταία γιορτή του δωδεκαημέρου, το οποίο αρχίζει από την παραμονή των Χριστουγέννων, είναι τα Θεοφάνεια. Οι γυναίκες του χωριού από τις 24 Δεκεμβρίου ζυμώνουν ψωμί για 12 μέρες γιατί εκείνες τις μέρες το νερό θεωρούνταν αβάπτιστο οπότε δεν επιτρέπονταν να γίνει ζύμη. Ακόμα, έπλαθαν κολατσίνες όπως τις έλεγαν δηλαδή κουλούρες για τα ζώα τους τις οποίες τις έδιναν στα ζώα τους την ημέρα των Φώτων. Την παραμονή των Θεοφανείων θεωρείται νηστεία και ανήμερα οι νέοι έπεφταν στα παγωμένα νερά του ποταμού για να πιάσουν τον σταυρό και να γίνει ο αγιασμός των υδάτων. Ο νέος που έπιανε το σταυρό μαζί με τους υπόλοιπους που έπεσαν στο ποτάμι για να τον πιάσουν, περιέφεραν τον σταυρό σε όλα τα σπίτια του χωριού ψάλλοντας το Εν Ιορδάνη, ακριβώς όπως γίνεται και σήμερα.

Παλαιότερα οι νοικοκυρές βουτούσαν στα αγιασμένα νερά του ποταμού τις κουλούρες τους και τις έδιναν στα ζώα τους. Οι νέες κοπέλες έριχναν στο ποτάμι ματσάκια βασιλικού τα οποία τα είχαν δέσει με μια κόκκινη κλωστή στην οποία είχαν περάσει ψημένο καλαμπόκι και θεωρούσαν ότι αν το φάνε δεν θα αρρωστήσουν ολόκληρη την χρονιά. Κάποιοι γονείς επέλεγαν να βαπτίσουν τα μωρά τους στο τσουχτερό κρύο στα αγιασμένα νερά του ποταμού αλλά τα μωρά τους δεν πάθαιναν τίποτα γιατί τα προστάτευε η μεγάλη πίστη των γονιών τους. Οι κάτοικοι του χωριού

κρατούσαν τον αγιασμό ολόκληρη την χρονιά και ράντιζαν τις κληματαριές τους του Αγίου Τρύφωνα στις 1 Φεβρουαρίου καθώς θεωρείται ως ο προστάτης των αμπελιών και των αγρών. Στις 20 Ιανουαρίου γιορτάζεται ο Μ. Ευθύμιος που είναι ο προστάτης των παιδιών και οι μητέρες σηκώνουν ύψωμα για τα παιδιά τους και μοιράζουν λαγγίτες. Τέλος, στις 31 Ιανουαρίου, στην γιορτή των Τριών Ιεραρχών γιορτάζουν οι οικογένειες που έχουν τρία αγόρια καθώς το κάθε παιδί αντιστοιχεί σε καθένα από τους τρεις στυλοβάτες της Χριστιανοσύνης. Οι οικογένειες δέχονται επισκέψεις και φροντίζουν να έχουν πλούσια εδέσματα, το έθιμο αυτό τηρείται από πολλούς ακόμα και σήμερα.

1.6. Ανοιξιάτικες γιορτές

Όσον αφορά τις ανοιξιάτικες γιορτές, οι γυναίκες του χωριού τιμούν το ψυχοσάββατο πριν την Αποκρία και προσέρχονται στην εκκλησία να μοιράσουν πρόσφορα, λουλούδια και κανάτες με νερό. Παλιά πίστευαν ότι εκείνη την ημέρα δεν έπρεπε να δουλεύουν ή να λούζονται γιατί αν το έκαναν θα τους συνέβαινε κάποιο κακό. Την Κυριακή της Τυρινής καθώς είναι μέρα συγχώρεσης και μετάνοιας οι κάτοικοι συνήθιζαν να ζητούν συγχώρεση από τους μεγαλύτερους φιλώντας το χέρι των ανδρών ή ασπάζονταν σταυρωτά τις γυναίκες. Επιπλέον την ίδια μέρα οι γεωργοί του χωριού έπαιρναν ένα μεγάλο κρεμμύδι, το έκοβαν σε δώδεκα κομμάτια και έριχναν πάνω σε κάθε κομμάτι από λίγο αλάτι. Έδιναν σε κάθε κομμάτι το όνομα ενός μήνα και στα κομμάτια που έλιωνε το αλάτι, σε εκείνους τους μήνες προέβλεπαν ότι θα υπάρχουν βροχές και προετοιμάζονταν κατάλληλα. Έπειτα την Καθαρά Δευτέρα οι νοικοκυρές του χωριού έκαναν γενική καθαριότητα και καθάριζαν όλα τους τα οικιακά σκεύη με σταχτόνερο προκειμένου να εξαφανίσουν όλα τα λίπη. Έπλεναν τα πρόσωπα τους με κρασί γιατί πίστευαν ότι έτσι θα προφυλαχτούν από τα τσιμπήματα των εντόμων. Τέλος, συνήθιζαν να περνούν μια κλωστή από είκοσι κεφάλια ψαριών τα οποία τα αποξηραιναν και τα χρησιμοποιούσαν για ξεμάτιασμα.

1.7. Καθαρά Δευτέρα

Από την καθαρά Δευτέρα και για τρεις μέρες οι κοπέλες του χωριού κρατούσαν αυστηρή νηστεία. Συγκεντρώνονταν ανά τρεις σε ένα σπίτι, δεν έκαναν δουλίες για να μην εξαντλούνται καθώς η νηστεία που τηρούσαν ήταν αυστηρή. Οι κοπέλες

αυτές ονομάζονταν τριμήρες και την πρώτη μέρα έτρωγαν μετά τον εσπερινό τρεις μπουκιές ψωμί, την δεύτερη μέρα της νηστείας έτρωγαν μισή λειτουργιά και την τρίτη μέρα δηλαδή ημέρα Τετάρτη πήγαιναν στην εκκλησία στον εσπερινό, έπαιρναν αγιασμό και στο προαύλιο χώρο του ναού δοκίμαζαν από τα νηστίσιμα εδέσματα τα οποία είχαν ετοιμάσει οι μητέρες τους. Μετά από δύο μέρες την Παρασκευή, στους πρώτους χαιρετισμούς πήγαιναν στην εκκλησία όλες οι ελεύθερες και οι νιόπαντρες κοπέλες και κρατούσαν από ένα πιάτο βρασμένο καλαμπόκι και σιτάρι. Στο τέλος της ακολουθίας οι γυναίκες έβγαιναν ανά δύο από την εκκλησία και η μια άπλωνε την ποδιά της παραδοσιακής φορεσιάς της και η άλλη κοπέλα της πετούσε λίγο καλαμπόκι ευχόμενη τρεις φορές να κάνει αρσενικά παιδιά και θηλυκά αρνιά.

1.8. Τα Λάζαρα

Ένα από τα γραφικότερα έθιμα του χωριού που πραγματοποιούνταν το Πάσχα ήταν τα Λάζαρα σύμφωνα με άρθρο στην εφημερίδα του χωριού¹¹. Οι κοπέλες του χωριού συγκεντρώνονταν σε παρέες την Κυριακή των Βαΐων και μετά τον εκκλησιασμό τους επισκέπτονταν τα σπίτια του χωριού εκτός από αυτά που είχαν πένθος. Φορούσαν την τοπική ενδυμασία, κρατούσαν κλαδιά ιτιάς και από ένα καλάθι για να μαζεύουν αυγά. Σε κάθε σπίτι που πήγαιναν τραγουδούσαν και χόρευαν στην αυλή. Τα τραγούδια διαφοροποιούνταν ανάλογα με την οικογενειακή κατάσταση ή τις ανάγκες του καθενός για παράδειγμα υπήρχαν τραγούδια που αναφέρονταν σε ανύπανδρους άνδρες, στις αρετές της νοικοκυράς, σε εγκύους, ευχές για πλούσια σοδειά ή για την ανάπτυξη των παιδιών τους. Στον χορό η πρώτη λαζαρίνα κρατούσε ένα μαντήλι και μια ομπρέλα ανοιχτή και αναποδογυρισμένη στην οποία έριχναν οι σπιτονοικοκύρηδες κέρματα. Στην συνέχεια οι λαζαρίνες φιλούσαν το χέρι της νοικοκυράς και αφού αντάλλασαν ευχές συνέχιζαν στα υπόλοιπα σπίτια. Όταν τελείωναν με όλα τα σπίτια του χωριού συγκεντρώνονταν στα λιβάδια τραγουδώντας παραδοσιακά τραγούδια και κρατώντας ανθισμένα κλαδιά.

Τα τραγούδια που λέγονταν παλιά σε μετάφραση από τα «ντόπια» :

Στον νοικοκύρη

Γιατί Ούρμε

---

¹¹ Μήνου, Γαβριήλ (2013) Τα Λάζαρα και οι Λαζάρκες. *Η φωνή του Κάμπου*. Μάρτιος, σελ. 4

Το πρωινό Ούρμε
Πρωί πηγαίνεις
Για όργωμα
Ζευγάρι έχεις
Πολύ δυνατό
Σκοπό σφυρίζεις
Πρωινό ξύπνημα
Τραγούδι τραγουδάς
Καλίφωνο.

Παλικάρι

Σ αυτήν την αυλή
Έχει νέο παλικάρι
Και σκέφτονται
Να τον παντρέψουν
Στην σπορά
Του Αγίου Δημητρίου
Με καινούργιο
Άσπρο σιτάρι
Με μπρούσικο
Κρασί κόκκινο.

Στην νοικοκυρά

Καλέ Μασλίνο

Ωραία Μασλίνο

Ωραία η ζώνη σου στη μέση

Γλυκαίνει η δίκη σου ομορφιά

Γλυκαίνει εσένα οποίος σε έχει

Αλίμονο σ' εκείνον που δεν σ' έχει.

Σήμερα το έθιμο των Λαζάρων συνεχίζεται από παρέες κοριτσιών περίπου 6-13 ετών τα οποία επισκέπτονται τα σπίτια του χωριού με καλαθάκια για να μαζέψουν αυγά και κέρματα. Τα κορίτσια μπαίνουν στις αυλές των κατοίκων αφήνουν τα καλάθια τους κάτω και κάνουν έναν κύκλο γύρω από αυτά πιασμένες χέρι-χέρι χορεύοντας και τραγουδώντας το παρακάτω παραδοσιακό τραγούδι που ακούγεται σε πολλές περιοχές της Ελλάδας με κάποιες παραλλαγές:

Εύπνα Λάζαρε και μην κοιμάσαι, ήρθε η μάνα σου από την πόλη, σου 'φερε χαρτί και κομπολόι. Ήρθε ο Λάζαρος, ήρθαν τα Βάγια, ήρθε η Κυριακή που τρων' τα ψάρια....

Εικόνα 19. Λαζάρκες 1986

1.9. Τα έθιμα του Πάσχα

Τα έθιμα κατά την Μεγάλη Εβδομάδα διατηρούνται αναλλοίωτα μέχρι και σήμερα. Η Μ. Εβδομάδα είναι εβδομάδα προετοιμασίας και περισυλλογής όπου καθημερινά οι κάτοικοι πάνε στην εκκλησία και τηρούν την νηστεία. Οι άνδρες σταματούν να πίνουν οινοπνευματώδη ποτά και την Μ. Τετάρτη οι γυναίκες βάζουν κόκκινα αυγά όπως και σήμερα. Η Μ. Πέμπτη θεωρείται ημέρα των νεκρών και οι γυναίκες μοιράζουν αυγά και από ένα κερί για τα αγαπημένα πρόσωπα που έχουν χάσει. Την ίδια μέρα οι γυναίκες παραμένουν όλο το βράδυ στην εκκλησία για να στολίσουν τον επιτάφιο με λουλούδια και κοιμούνται εκεί για μην αφήσουν τον Εσταυρωμένο μόνο του όπως λένε. Η Μ. Παρασκευή είναι η πιο πένθιμη μέρα, η εκκλησία ευωδιάζει από το μύρο και τις πασχαλιές που στολίζουν τον επιτάφιο. Το βράδυ ψάλλονται τα εγκώμια και γίνεται η περιφορά του επιταφίου στο χωριό τον οποίο κρατούν τέσσερις νεαροί άνδρες. Κατά την διάρκεια της περιφοράς γίνονται τρεις στάσεις όπου όλοι υποκλίνονται από σεβασμό στον τραφέντα Χριστό. Όταν η πομπή επιστρέφει στην εκκλησία οι τέσσερις άνδρες κρατούν ψηλά τον επιτάφιο και όλοι οι πιστοί προσκυνούν και περνούν από κάτω για να μπουνε στην εκκλησία.

Φτάνοντας στο Μ. Σάββατο όλοι αναμένουν το γεγονός της Ανάστασης και είναι συγκεντρωμένοι στον ναό του Αγίου Νικολάου δίπλα στην πλατεία του χωριού. Μόλις σβήσουν τα φώτα στον ναό ο ιερέας ψάλλει «Δεύτε λάβετε φώς» και όλοι οι πιστοί πηγαίνουν κοντά στον ιερέα για να ανάψουν τις λαμπάδες του με το Άγιο Φώς. Ύστερα, ο ιερέας, οι ψάλτες και οι πιστοί συγκεντρώνονται στην πλατεία του χωριού ψάλλοντας όλοι μαζί το «Χριστός Ανέστη», ανταλλάσσουν ευχές και τσουγκρίζουν τα κόκκινα αυγά. Στην συνέχεια επιστρέφουν και πάλι στην εκκλησία για να παρακολουθήσουν την υπόλοιπη Θεία Λειτουργία. Οι πιστοί όταν γυρίζουν σπίτι σχηματίζουν έναν σταυρό στις εξώπορτες τους με τις λαμπάδες τους και ανάβουν το κανδήλι στο εικονοστάσιο τους με το Αναστάσιμο Φώς. Την Κυριακή του Πάσχα αφού το πρωί προσέλθουν στην εκκλησία για την Δεύτερη Ανάσταση, επιστρέφουν στα σπίτια τους, συγκεντρώνονται όλοι οι συγγενείς στις αυλές των σπιτιών και ψήνουν το παραδοσιακό αρνί.

1.10. Γιορτή του Αγίου Γεωργίου

Επίσης την άνοιξη γιορτάζεται και ο Άγιος Γεώργιος, ο τροπαιοφόρος καβαλάρης στις 23 Απριλίου και σηματοδοτεί η έναρξη της θερινής περιόδου για γεωργούς και

κτηνοτρόφους. Σε περίπτωση που η μέρα αυτή πέσει μέσα στην Μ. Εβδομάδα, η γιορτή μεταφέρεται την Δευτέρα του Πάσχα. Την παραμονή της γιορτής η κοπέλες μάζευαν κλαδιά και στόλιζαν τις πόρτες, τα παράθυρα και τα κάγκελα των σπιτιών τους για να συμβολίσουν τον ερχομό της άνοιξης. Ανήμερα της γιορτής μετά την Θεία Λειτουργία αναβίωνε το πανάρχαιο έθιμο της κούνιας. Τα κορίτσια και τα αγόρια πήγαιναν στα λιβάδια και έφτιαχναν αυτοσχέδιες κούνιες πάνω στα γερά κλαδιά των δέντρων με σχοινιά τα οποία μετά στόλιζαν με πρασινάδες και λουλούδια. Το έθιμο αυτό προσπαθούν να διατηρήσουν κάποιοι νέοι ακόμα και σήμερα στο χωριό.

1.11. Πρωτομαγιά

Την πρώτη μέρα του Μαΐου, την Πρωτομαγιά τα τελευταία χρόνια οι Παπαγιαννίτες συνηθίζουν να την γιορτάζουν ομαδικά στο ξωκλήσι του Οσίου Νικοδήμου του Αγιορείτη. Εκεί γίνεται αγιασμός και στην συνέχεια η κάθε παρέα έχει τις δικές τις προμήθειες και όλοι τρώνε, χορεύουν, τραγουδούν και μαζεύουν λουλούδια για να φτιάξουν στεφάνια. Επίσης, την Πεντηκοστή οι γυναίκες του χωριού στόλιζαν τα μνήματα με κλαδιά καρυδιάς γιατί πίστευαν ότι έτσι θα κάνουν σκιά στους νεκρούς και δεν έκανα καμία άλλη δουλειά ούτε δεν λούζονταν. Το ψυχοσάββατο μοίραζαν στάμνες με νερό στολισμένες με καραμέλες ή κεράσια.

1.12. Γιορτές του Καλοκαιριού

Αξίζει επίσης να σημειωθεί ότι από την 1η Αυγούστου ξεκινά η νηστεία για την Κοίμηση της Θεοτόκου και στις 6 του μηνός γιορτάζεται η μεταμόρφωση του Σωτήρος κατά την οποία οι γυναίκες πηγαίνουν στην εκκλησία με σταφύλια. Στις 29 Αυγούστου, αποτομή της κεφαλής του Προδρόμου οι κάτοικοι του χωριού απαγορεύονταν να χρησιμοποιούν μαχαίρια, να τρώνε μαύρο ή κόκκινο σταφύλι, να πίνουν κόκκινο κρασί και να κόβουν καρπούζι.

1.13. Γιορτές του Φθινοπώρου

Κατά τον μήνα Σεπτέμβριου αρχίζουν οι αγροτικές δουλειές τρύγου και σποράς και ο ιερέας του χωριού ευλογεί τα χωράφια. Στις 14 Σεπτεμβρίου που είναι η εορτή της Υψώσεως του Τιμίου Σταυρού είναι ημέρα νηστείας και γίνεται περιφορά του Σταυρού στον ναό. Στο τέλος της Θείας Λειτουργίας μοιράζεται στους πιστούς

βασιλικός γιατί σύμφωνα με την παράδοση το φυτό αυτό φύτρωνε εκεί που ήταν θαμμένος ο Σταυρός του Κυρίου, τον οποίο αναζητούσε η Αγία Ελένη. Τέλος στις 26 Οκτωβρίου είναι η γιορτή του Αγίου Δημητρίου τον οποίο πολλά σπίτια στον Παπαγιάννη είχαν ως προστάτη για αυτό και έκαναν τραπέζια σε συγγενικά πρόσωπα και φίλους. Στο χωριό πολλά σπίτια είχαν ως προστάτες και τον Άγιο Σπυρίδων, τον Άγιο Σάββα, την Αγία Βαρβάρα, τους αρχάγγελους Μιχαήλ- Γαβριήλ, τον Μέγα Αντώνιο και τον Άγιο Αθανάσιο. Και αρκετοί γιόρταζαν και τα Εισόδια της Θεοτόκου στις 21 Νοεμβρίου.

1.14. Περιστασιακά λατρευτικά έθιμα

Στα περιστασιακά λατρευτικά έθιμα του χωριού μπορούμε να εντάξουμε και τις λιτανείες ανάγκης, τους αγιασμούς που γίνονταν για καλή σοδειά, τους αγιασμούς των σπιτιών κάθε πρώτη του μηνός και τον αγιασμό κάθε φορά που θεμελιώνονταν ένα σπίτι σε συνδυασμό με σφάξιμο αρνιού ή πετεινού. Σήμερα πραγματοποιείται μόνο ο αγιασμός στα καινούργια σπίτια.

1.15. Τελεστικά έθιμα (Βάπτιση-Γάμος)

Στα τελεστικά έθιμα εντάσσονται τα μυστήρια της βάπτισης και του γάμου τα οποία αποτελούν σταθμούς της ζωής του ανθρώπου για αυτό και οι Παπαγιαννίτες αποδίδουν μεγάλη σημασία σε αυτά. Παλαιότερα, τα παιδιά βαπτίζονταν πριν σαραντίσουν οι μητέρες τους οι οποίες δεν παρευρίσκονταν στην τελετή γιατί θεωρούνταν ακάθαρτες. Οι κουμπάροι διάλεγαν το όνομα του παιδιού και μόλις ανακοινώνονταν στο μυστήριο τα μικρά παιδιά έτρεχαν στο σπίτι για να το αναγγείλουν στην μητέρα που περίμενε με αγωνία. Σε κάποιες περιπτώσεις οι γονείς αποφάσιζαν να βαπτίσουν το παιδί τους με το παιδί κάποιου στενού τους φίλου με σκοπό να συνεχιστεί η φιλία τους και στους απογόνους τους. Τα παιδιά αυτά ονομάζονταν σταυραδέρφια, γίνονταν συγγενείς εξ αγχιστείας και είχαν πνευματικό δέσιμο για αυτό προϋπόθεση ήταν να ανήκουν στο ίδιο φύλο.

Ο γάμος στο χωριό μέχρι το 1950 περίπου γίνονταν στο σπίτι του γαμπρού και ήταν προτιμότερο η νύφη να είναι περίπου 4 χρόνια μεγαλύτερα από τον γαμπρό για να μπορεί να ανταπεξέλθει στα καθήκοντα της νοικοκυράς. Προηγούνταν πάντα αρραβώνας και η γνωριμία του ζευγαριού γίνονταν μετά από προξενιό. Δύο Σάββατα

πριν από την καθορισμένη ημερομηνία του γάμου, τα πεθερικά ξεκινούσαν το κάλεσμα των συγγενών στην λαϊκή αγορά της Φλώρινας καθώς οι περισσότεροι αντάμωναν εκεί. Την εβδομάδα πριν από την Κυριακή που θα γίνονταν ο γάμος έκαναν όλες τις απαραίτητες προετοιμασίες. Την Τετάρτη οι πεθερές καλούσαν κάποιες κοπέλες για να ζυμώσουν το προζύμη για τις γαμήλιες κουλούρες τις οποίες ονόμαζαν ασταίκες. Στο σπίτι της νύφης το προζύμι γίνονταν Πέμπτη βράδυ και το πρωί της ίδιας μέρας οι κοπέλες έπλεκαν την ψάθα του γάμου στην οποία θα κοιμόντουσαν οι νεόνυμφοι την πρώτη νύχτα του γάμου τους. Την Παρασκευή ζυμώνονταν στο σπίτι του γαμπρού η μογάτσα για το κάλεσμα των κουμπάρων και προσκαλούνταν οι ποσεστρίμες οι οποίες ήταν γυναίκες από το σόι του γαμπρού και οι κουλουκτσήδες που θα βοηθούσαν στην οργάνωση του γάμου.

Την ημέρα του γάμου την Κυριακή συγγενείς και φίλοι συγκεντρώνονται στο σπίτι του γαμπρού και μετά το γεύμα παρακολουθούν το ξύρισμα του γαμπρού από τους πομπράτιμους. Ύστερα, ο γαμπρός βάζει τα γαμπριάτικα μαύρο κουστούμι και άσπρο πουκάμισο και ξεκινά η πομπή για το σπίτι της νύφης. Μπροστά είναι οι κουλουκτσήδες μετά οι οργανοπαίχτες, ο κουμπάρος, οι πομπράτιμοι, ο πατέρας του γαμπρού, συγγενείς, η μητέρα με το νυφικό φόρεμα και στο τέλος τα προικιά πάνω σε άλογα. Στο σπίτι της νύφης βρίσκουν την πόρτα κλειδωμένη και μετά από πολλές προσπάθειες τελικά την ανοίγουν και στήνουν χορό στην αυλή του σπιτιού. Μέσα στο σπίτι σπάνε την μογάτσα, η νύφη δωρίζει κάλτσες στον πεθερό της και ποδιές στις γυναίκες. Στην έξοδο κοπέλες μοιράζουν λουλούδια τα οποία οι άνδρες τα τοποθετούν στο πέτο τους. Ο χορός συνεχίζεται στην αυλή με τις κοπέλες μπροστά και την νύφη στο τέλος. Ακολουθεί το φόρτωμα της προίκας σε μπαούλο ζωγραφισμένο με πουλιά και λουλούδια πάνω στο οποίο ήταν γραμμένο το έτος και τα ονόματα των νεόνυμφων. Η προίκα ήταν χειροποίητη και αποτελούνταν από υφαντές άσπρες πουκαμίσεις, υφαντά φουστάνια, διάφορα στρωσίδια, ποδιές, πλεκτές κάλτσες και μια κόκκινη φλοκάτη.

Η νύφη αποχαιρετά το σπιτικό της και ξεκινάει για την εκκλησία, στο δρόμο γίνεται στάση σε ένα πηγάδι, μια κοπέλα βγάζει ένα κουβά με νερό στον οποίο η νύφη βουτάει τρεις φορές τα δάχτυλα της και τα φυλάει και αμέσως μετά το νερό χύνεται μπροστά της και αυτή περνάει από πάνω του. Μετά το μυστήριο στήνουν χορό στην πλατεία του χωριού και το βράδυ συνεχίζουν στο σπίτι του γαμπρού. Στο τέλος

γίνεται η υποδοχή της νύφης η οποία με βούτυρο σχηματίζει τρεις σταυρούς στην εξώπορτα.

Σήμερα, στους γάμους δεν τηρούνται όλα τα παραπάνω έθιμα. Τα τελευταία χρόνια διατηρείται το κάλεσμα των κατοίκων του χωριού από τις ποσεστρίμες δύο εβδομάδες πριν τον γάμο με μπογάτσα. Την Παρασκευή πριν από το γάμο γίνεται γλέντι ξεχωριστά στο σπίτι του γαμπρού και της νύφης με τους πιο κοντινούς συγγενείς. Το κάθε σπίτι έχει ορχήστρα και οι αστικές φτιάχνουν την παραδοσιακή φασολάδα για να φάνε οι καλεσμένοι. Την ημέρα του γάμου οι κουλουκτσήδες ξυρίζουν τον γαμπρό και ύστερα αναχωρούν για το σπίτι της νύφης. Εκεί βγαίνει η νύφη από το σπίτι με την συνοδεία του πατέρα της κρατώντας μια πετσέτα. Η νύφη και ο γαμπρός όταν βγουν από την εξώπορτα του σπιτιού τους και οι δύο πρέπει να σπάσουν στα σκαλιά με το πόδι τους ένα ποτήρι νερό και να πετάξουν τρία κομμάτια ψωμί μπρος- πίσω –μπρος. Η νύφη με τους συγγενείς και τους κουμπάρους αναχωρεί για την εκκλησία όπου την περιμένει ο γαμπρός. Μετά το μυστήριο ακολουθούν περίπου τρεις χοροί στην πλατεία του χωριού και ύστερα αναχωρούν για το κέντρο στο οποίο θα γίνει το γλέντι.

Εικόνα 20. Γάμος Σκενδέρη-Νεβένας, 1939

2.Οι σύλλογοι του χωριού

2.1. Μορφωτικός πολιτιστικός σύλλογος

Σύμφωνα με το καταστατικό του συλλόγου, το 1979 από μια ομάδα νέων που είχαν ευαισθησίες και προβληματισμούς για το μέλλον του χωριού ιδρύθηκε Μορφωτικός Πολιτιστικός σύλλογος ο οποίος πήρε το όνομα «Μέγας Αλέξανδρος». Οι πρωτεργάτες ήταν ο Μήνου Γαβριήλ, ο Μάλλιος Σωτήριος, ο Τσεκλάζης Αθανάσιος, ο Καραφύλλης Αθανάσιος, ο Νεδέλκος Ηλίας, ο Σκενδέρης Δημήτριος και ο Μοστάκης Λάζαρος. Σκοποί του συλλόγου κυρίως είναι η ηθική εξύψωση των μελών του, η ανάπτυξη του πνεύματος συναδέλφωσης και αλληλεγγύης μεταξύ τους. Επίσης, στοχεύει στην μόρφωση, εκπαίδευση και ανύψωση του πολιτιστικού επιπέδου των κατοίκων του χωριού και επιδιώκει την συγγραφή της ιστορίας του χωριού και κυρίως την διατήρηση πολιτιστικών δρώμενων, ηθών και εθίμων.

Σήμερα ο σύλλογος αριθμεί περίπου 100 μέλη και η έδρα του βρίσκεται στο παλιό πέτρινο Δημοτικό σχολείο του χωριού όπου βρίσκεται και το λαογραφικό μουσείο. Βασικό του μέλημα είναι η οργάνωση των πολιτιστικών εκδηλώσεων όπως τα γνωστά πανηγύρια στις 20 Μαΐου όπου γιορτάζεται ο Άγιος Νικόλαος και τα πανηγύρια για τους αποδήμους τον Ιούλιο. Συνήθως πραγματοποιούνται στην πλατεία του χωριού αλλά τα τελευταία χρόνια λόγω του μεγάλου αριθμού των επισκεπτών γίνονται και στο γήπεδο του χωριού το οποίο περιποιούνται ιδιαίτερα πριν την εκδήλωση. Ποτέ δεν λείπει το χορευτικό που έχει συσταθεί επίσης από τον σύλλογο, με χοροδιδάσκαλο τον Σωτήρη Μάλλιο και υπάρχουν τρία τμήματα παιδιών, εφήβων και γυναικών. Εκτός από το χορευτικό του χωριού, στις εκδηλώσεις φιλοξενούνται και άλλες χορευτικές ομάδες του νομού.

Αξίζει να σημειωθεί πως ο σύλλογος με την χορευτική ομάδα έχει κάνει πολλά ταξίδια εντός και εκτός της Ελλάδας. Συγκεκριμένα, έχουν γίνει ταξίδια στους αποδήμους του χωριού δύο φορές στην Αυστραλία, στην Γερμανία, κ.α. Δυστυχώς, μέχρι στιγμής ο σύλλογος δεν έχει καταφέρει να επισκεφτεί τους αποδήμους στον Καναδά. Επίσης έχουν συμμετάσχει σε φεστιβάλ στην Ολλανδία, στην Πολωνία, στην Πράγα, κ.λ.π. Γενικότερα, ο σύλλογος συνεργάζεται και με άλλους συλλόγους του νομού και προσπαθεί να κάνει διάφορες δράσεις. Σημαντικές είναι οι εμφανίσεις των «Μπαμπαριών» σε εκδηλώσεις στην Φλώρινα και σε άλλους νομούς ώστε να διαφημιστεί το δρώμενο. Αφού ο πολιτιστικός σύλλογος είναι αυτός που κατάφερε να το διατηρήσει και να το αναδείξει την στιγμή που τα υπόλοιπα χωριά το έχουν αφήσει

πίσω στο χρόνο έκτος από τους Λόφους και τον Παπαγιάννη και τα Άλωνα που έχουν ένα παρόμοιο έθιμο με αυτό των «Μπαμπάρων».

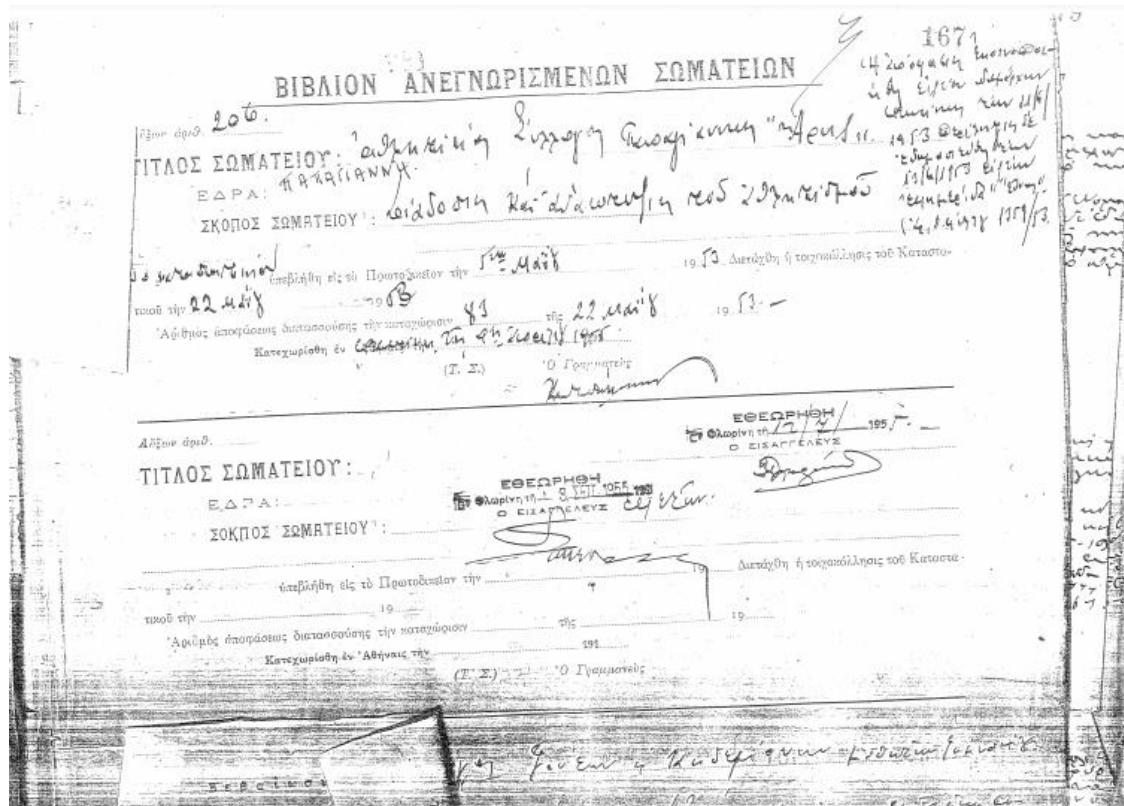

Εικόνα 21. Αφίσα Πολιτιστικού συλλόγου για τα Μπαμπάρια του 1985

2.2. Αθλητικός σύλλογος

Επιπλέον, στις 22 Μαΐου το 1953 μια ομάδα ανδρών που αγαπούσε το ποδόσφαιρο, ίδρυσε τον αθλητικό σύλλογο του χωριού «Άρης Παπαγιάννη». Με σκοπό την διάδοση και ανάπτυξη του αθλητισμού. Οι προπονήσεις της ομάδας γίνονταν στο γήπεδο του χωριού το οποίο κατά καιρού φιλοξενεί διάφορα τουρνουά ποδοσφαίρου του Νομού και άλλες αθλητικές δραστηριότητες. Την περίοδο πού ανέβηκε στην Β' Εθνική κατηγορία ο Α.Σ Φλώρινα, ο Άρης Παπαγιάννης αγωνίστηκε στην Γ' Εθνική

στον ίδιο όμιλο. Σήμερα δυστυχώς, δεν αγωνίζεστε σε καμία κατηγορία του τοπικού πρωταθλήματος.

Εικόνα 22. Καταστατικό Αθλητικού συλλόγου «Αρης Παπαγιάννη»

Εικόνα 23. Ποδοσφαιρική ομάδα του «Αρης Παπαγιάννη», 1955

2.3. Αγροτικός Συνεταιρισμός

Ακόμα το 1920 με πρωτοβουλία του Λαζαρίδη Νικόλαου συστάθηκε ο «Αγροτικός Συνεταιρισμός Παπαγιάννη Φλώρινας» ο οποίος τον Φεβρουάριο του 2002 εγκρίθηκε

και επίσημα στο Ειρηνοδικείο Φλώρινας. Ο συνεταιρισμός αποσκοπεί στην ισότιμη συνεργασία και την αμοιβαία βοήθεια των συνεταιρών μελών προκειμένου να υπάρξει οικονομική, κοινωνική και πολιτιστική ανάπτυξη και προαγωγή μέσω μιας συνιδιοκτήτης και δημοκρατικά δικαιούμενης επιχείρησης. Για αυτό και οι δραστηριότητες του Συνεταιρισμού σχετίζονταν με την παραγωγή, μεταποίηση και εμπόριο αγροτικών προϊόντων, την παραγωγή, προμήθεια και εμπορία γεωργικών εφοδίων καθώς και με την κατασκευή, προμήθεια και εμπορία μέσω αγροτικής παραγωγής και της παροχής υπηρεσιών.

2.4. Σπίτι Παιδιού

Όπως αναφέρει η Μαρία Δούκα, σύμφωνα με το αρχείο που κρατούσε για όσα διάστημα εργάζονταν στο «Σπίτι Παιδιού», το φθινόπωρο του 1964 στο χωριό ιδρύεται για πρώτη φορά το «Σπίτι Παιδιού» με την επωνυμία «Βασιλική Πρόνοια». Ο σκοπός και τα οφέλη του ιδρύματος τότε ήταν άγνωστα και στεγάζονταν στην κοινότητα του χωριού. Την εποχή που ιδρύθηκε οι άνθρωποι ήταν φοβισμένοι και δύσκολα εμπιστεύονταν και πλησίαζαν υπηρεσίες που δεν γνώριζαν, για αυτό και η αρχή ήταν δύσκολη για την υπεύθυνη Μαρία Δούκα. Η πρώτη επαφή έγινε με τις τοπικές αρχές εξηγώντας τον σκοπό και τα οφέλη που θα έχουν. Εν συνεχεία ακολούθησαν επισκέψεις σε όλα τα σπίτια του χωριού για την πρώτη γνωριμία. Η πιο στενή επαφή και εξοικείωση με τους κατοίκους έγινε σιγά σιγά με την πάροδο του χρόνου. Οι πρώτοι κάτοικοι που πλησίασαν το «Σπίτι Παιδιού» ήταν αρκετά επιφυλακτικοί. Το «Σπίτι Παιδιού» ήταν σύγχρονα εξοπλισμένο με τηλεόραση, Ραδιόφωνο, πικάπ, κασετόφωνο, Βιβλιοθήκη, επιτραπέζια παιχνίδια, πινγκ-πονγκ, αργαλειούς και ραπτομηχανές κλπ. Σταδιακά, οι κάτοικοι άρχισαν να προσέρχονται σε όλα τα προγράμματα, στις εκδηλώσεις και τις ομιλίες. Η υπεύθυνη Μαρία Δούκα, αρχηγός Μαίρη όπως την φώναζαν οι χωριανοί, είχε δίπλα της το προσωπικό που αποτελούνταν από μοδίστρες, υφάντριες, γεωργοτεχνίτες, ξυλουργός κ.α. οι όποιοι προσέφεραν πολλά στους κατοίκους του Παπαγιάννη.

Συγκεκριμένα, ο γεωργοτεχνίτης Συμεωνίδης Γεώργιος βοηθούσε της συγχωριανούς στο κλάδεμα και εμβολιασμό των δέντρων, την περιποίηση πουλερικών και μεγάλων ζώων και επιπλέον έκανε μαθήματα γεωργικών περιεχομένων και πολλά άλλα για την καλύτερη λειτουργία του ιδρύματος. Οι μοδίστρες Γώγου και Νάκου καθώς και η κυρία Τικφέση παρέδιδαν μαθήματα κοπτικής και ραπτικής σε γυναίκες όλων των

ηλικιών. Ακόμα η υφάντρια Φιλίτσα Χαντζάρα μάθαινε στις γυναίκες την δύσκολη τέχνη της υφαντουργίας. Τέλος, ο ξυλουργός Γεώργιος Παπαδόπουλος επισκέπτονταν το σπίτι παιδιού προκειμένου να βοηθήσει τους χωρικούς σε διάφορες ξυλουργικές εργασίες. Πολλές ακόμα δραστηριότητες διεξάγονταν στο σπίτι παιδιού όπως μαθήματα μαγειρικής και ζαχαροπλαστικής καθώς έγινε πράξη και η πρόταση της Μαρίας Δούκα για κονσερβοποίηση λαχανικών κρεάτων και φρούτων για τους χειμερινούς μήνες. Συχνά γίνονταν ομιλίες για θέματα παιδαγωγικά, ιστορικά, θρησκευτικά, ιατρικά, κλπ. Επίσης, μετά από χρηματοδότηση της πρόνοιας το σπίτι παιδιού πραγματοποίησε πολλές εκδρομές σε όλη την Ελλάδα είτε πολυήμερες είτε ημερήσιες και η νεολαία του χωριού συνήθιζε να παραθερίζει σε παραθαλάσσιες κατασκηνώσεις του Ε.Ο.Π. Αξίζει να σημειωθεί ότι έγιναν πολλές εθνικές, τοπικές γιορτές, εκθέσεις κεντημάτων, ποδοσφαιρικές συναντήσεις όπως και συναντήσεις χορευτικών συγκροτημάτων. Καταληκτικά, αρκετοί δάσκαλοι παρέδιδαν φροντιστηριακά μαθήματα στα παιδιά για να εξυψώσουν το πνευματικό τους επίπεδο.

Εικόνα 24. Χορευτική ομάδα ου «Σπίτι Παιδιού», 1967

3.Εφημερίδα «Η φωνή του Κάμπου»

Στο χωριό Παπαγιάννη το 1996 ξεκίνησε να εκδίδεται και η εφημερίδα " Η Φωνή του Κάμπου" με εκδότες τον Γαβριήλ Μήνου και τον Δημήτριο Σκενδέρη. Στηρίχθηκε σε προσφορές και χάρη σε άοκνες προσπάθειες καθιερώθηκε ως εφημερίδα. Η έκδοση της ήταν αρχικά μηνιαία και ύστερα έγινε διμηνιαία. Ο βασικός σκοπός της είναι η διατήρηση των πολιτιστικών δρώμενων, ηθών και εθίμων του τόπου και η ενημέρωση των αναγνωστών. Κυρίως τα άρθρα που περιέχει σχετίζονται με το πολιτισμό του τόπου, λαογραφικά θέματα, ήθη και έθιμα, ιστορία, αθλητισμός και τα κοινωνικά θέματα που ενθουσίαζαν τους απόδημους καθώς μάθαιναν τα νέα του χωριού χωρίς να βρίσκονται εκεί.

Τα πρώτα χρόνια εκδιδόταν σε 800 φύλλα. Αργότερα, άρχισαν να εκδίδονται 800 φύλλα μόνο για να στέλνονται εκτός του χωριού. Επειδή η εφημερίδα αποτελούσε μέσο επικοινωνίας με τους απόδημους στέλνονταν πάρα πολλά φύλλα στους απόδημους της Αυστραλίας, του Καναδά και της Γερμανίας. Επίσης, η απήχηση της οδήγησε και σε συνεργασία με άλλους συλλόγους, στέλνονταν σε πολλούς «φίλους» και δημότες Παπαγιαννίτες που ζούσαν σε άλλες περιοχές, σε όλες τις δημόσιες υπηρεσίες της περιοχής ακόμα και σε Υπουργεία. Οι συνδρομές και οι δωρεές των αποδήμων στήριξαν και ενίσχυσαν την προσπάθεια και έτσι συνεχίστηκε η έκδοση της για αρκετά χρόνια. Το δυστύχημα είναι πως τα τελευταία χρόνια οι συνδρομές ήταν ελάχιστες οπότε λόγω της οικονομικής αδυναμίας δεν έχουν εκδοθεί νέα φύλλα εδώ και δύο χρόνια. Παρόλα αυτά, η εφημερίδα εκδιδόταν αδιάκοπα επί 23 χρόνια για να μορφώσει και να ενημερώσει τους αναγνώστες της καθώς και να σταλθεί στους απόδημους του εξωτερικού.

Η ΦΩΝΗ ΤΟΥ ΚΑΜΠΟΥ

Μηνιαία έκδοση του Μορφωτικού Συλλόγου "ΜΕΓΑΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ" Παπαγιάννη
Διευθύνεται από Συντακτική Επιτροπή - Έτος 1ο Αριθ. Φύλλου 1 - Ιούλιος 1996

Η Έκδοση της Εφημερίδας

Φύε αναγνώστη,

Το νέο Διοικητικό Συμβούλιο που εκλέχθηκε στις 15 Απριλίου, από την πρώτη στιγμή δραστηριοποιήθηκε. Μέσα στα πολλά και διάφορα που σκέφτηκε και προγραμματίισε, ήταν να εκδόσει την μηνιαία τοπική εφημερίδα που κρατάς στα χέρια σου.

Να καλύπτει τα νέα του χωριού και των

χωριών της ευρύτερης περιοχής του κάμπου. Είμαστε ένα κεφαλοχώρι με πολλούς φορείς που έχουν πλούσιες δραστηριότητες.

Αποφασίσαμε να τις καταγράφουμε για να υπάρχει ένα αρχείο για τα όσα συμβαίνουν στο χωριό μας. Να επικοινωνούμε με τους απανταχού Παπαγιαννίτες που δεν είναι και λίγοι, τόσο στην Ελλάδα όσο και στην ζενιτιά, Γερμανία, Καναδά

και Αυστραλία.

Στην προσπάθεια μας καλούμε όλους τους Παπαγιαννίτες όπου και να βρίσκονται να συνεργασθούν μαζί μας ποικιλοτρόπως για να παρουσιάσουμε ότι καλό και ωραίο έχει το χωριό μας.

Το χωριό ανήκει σ' όλους μας και έχουμε την υποχρέωση και το καθήκον να το προβάλλουμε και να κάνουμε ότι μπορούμε γ' αυτό.

Το πανηγύρι του χωριού μας

Ο Μορφωτικός Σύλλογος με τη συνεργασία της Κοινότητας, του Αθλητικού Συλλόγου «Ο ΑΡΗΣ», το Κέντρο Φροντίδας Οικογένειας διοργάνωσε δεκάημερο Πολιτιστικών Εκδηλώσεων για το πανηγύρι του χωριού μας που έγινε στις 21 Μαΐου 1996.

Οι εκπαιδευτικές υπηρεσίες μεγάλη επιτυχία, σ' αυτό βούτηξε και ο καρπός, μετά από το μούδινο που του Σύλλογος μας την τελευταία διετία.

Απόγευμα στις 11 Μαΐου με καθαρώνια του Δι-

μήκου δρόμου Παπαγιάννη - Αρμενοχωριού και μέσα στο χωριό. Στις 12 Μαΐου πορεύσαμε φυλάδιο με περιεχόμενο την καθαρώνια, την νοκομικροσύνη, την προστασία του πράσινου και την υγιεινή.

Στις 13 Μαΐου έγινε ομιλία για την προστασία του Περιβάλλοντος από τον Προϊστάμενο του τμήματος Χημικών Υπηρεσιών κ. Ευστάθιο Κουκουμιάδη.

Συνέχεια στην 2η σελίδα

ΑΝΟΙΧΤΗ ΕΠΙΣΤΟΛΗ

Αγαπητοί συγχωριανοί

Το χωριό μας μελλοντικά είναι κεφαλοχώρι και κοντά στην πόλη, όλοι μας στις δημόσιες συζητήσεις στα καφενεία παραδόχρυστοι διό χάνει να αντιμετωπίσει πολλά προβλήματα. Σκουπίδια στους δρόμους, γεωμετρικά μηχανήματα και εργαλεία, όλοι οι χώροι γύρω από το χωριό παρκα, αυλάκια, ποτάμια (Σακουλάδας - Γαϊζο - Κλάτωνα) έχουν γίνει ακουμπόδοτοι και για όλα αυτά εμείς φταίμε. Εμείς οι ίδιοι τα δημιουργήσαμε, άμασσε δηλαδή οχτροί του σκοπού μας.

Έχουμε τα ερείπια δυο νερόμυλων που θα έπρεπε να τα διατηρούσαμε σαν τα μέσα μας, γιατί είναι ότι πιο πολύτιμο έχουμε απ' αυτό που μας άφησαν οι πρόγονοί μας.

Όχιες φορές η κίνηση για όλα αυτά: Αποσπάζει τίποτα και όχι μόνο δεν πραγματοποιήθηκε αλλά αντίθετα δυσχεραίνουμε την κατάσταση λόγω της φτώχειας.

Τι με νοιάζει αυτό; Εγώ θα σώσω το χωριό! Άς και θα ενδιαφερθούν οι ξένοι για μας. Εγώ θα βγάλω τα φώτα απ' την τρύπα! Άς το κάνει η κοινότητα ή το κράτος.

Κι όμως πολλά μπορούμε να κάνουμε:

1. Πρώτο να έχουμε όλους στις αυλές μας για γυναίκα για τη σάβη και να την πετάμε την άνοιξη στο ακουμπόδοτο. Άλλα μια για την κομπά και την πετάμε κάθε δυο εβδομάδες στο χωράφι μας έτσι ώστε εκτός από τη δυσσομία, δεν θα έχουμε πολλές μύγες.

2. Να μην αφήνουμε γεωμετρικά μηχανήματα και εργαλεία στους δρόμους, στο ποτάμι, γιατί γεωμετρικών κινδύνους για τα παιδιά αλλά και τα ζώα. Άς τα αφήνουμε λοιπόν στις αυλές μας ή σε χωράφια που είναι κοντά στο χωριό, εξάλλου στοιχίζουν μια περιουσία.

3. Να μην παρκάρουμε τα αυτοκίνητα και ιδιαίτερα τα μεγάλα (φορτηγά) σε στενούς δρόμους και πάνω σε στροφές, κινδυνεύουμε όλοι μας, οδηγού, πεζού αλλά πιο πολύ το παιδί που τρέχουν με τα ποδήλατα.

4. Να μην προσπαθούμε να διορθώσουμε τους δρόμους με χαλάσματα (ταμπάκια, ταύβια, πέφια, πέτρες, σαβάδες), με ακουπίδια, με σάχη η να γεμίζουμε γ' αυλάκια και τα ποτάμια.

5. Να ποτίζουμε με το λάστιχο τους δρόμους τα βράδια (όταν έχουμε νερό), έτσι ώστε να αποφεύγουμε τις σκόνες και να ακουμπίζουμε τους δρόμους όπως τον παλιό καρπό.

Συνέχεια στην 3η σελίδα

Πολιτιστικά Νέα

ΑΡΜΕΝΟΧΩΡΙ : Λειτουργήσε Εμποροπανήγυρη (παζάρι) από 21 Ιουνίου μέχρι 30 Ιουνίου 1996, παρά την διαμαρτυρία του Εμπορικού Συλλόγου Φλώρινας.

Αρκετοί ήταν αυτοί που επισκέφθηκαν την εμποροπανήγυρη, αλλά για να γνωρίσουν και άλλους για να δούνε.

ΑΧΛΑΔΑ : Στις 23 Μαΐου

οι η κοινότητα διοργάνωσε πολιτιστικές εκδηλώσεις επί εκκαρία του πανηγυριού «της Αναλήμματος» στις οποίες εκδηλώσεις έλαβε μέρος το χορευτικό του Συλλόγου μας.

ΙΤΕΑ : Στις 8 Ιουνίου το κοινοτικό αθλητικό αγκαίο πραγματοποιήσε εκδήλωση για την παγκόσμια ημέρα του περιβάλλοντος. Το σχε-

τικό μας συμμετείχε στο τουρνουά μπάσκετ και στο διεγναστικό ζυγιστικής.

Στις 15 Ιουνίου έγινε στο γήπεδο ο τελικός αγώνισ του Μακεδονικού Τουρνουά Παιδικού Ποδοσφαίρου, εμπορευζόμενο «εμπνευσμένο» γκολ με κωστή τον «ΦΙΛΥΡΙΑΚΟΥ».

Στις 29 Ιουνίου δόθηκε συναιμία από το σκυ-

πρόγραμμα «ΤΡΥΠΕΣ» για τον εξοπλισμό του Πολιτιστικού Κέντρου.

ΜΑΡΙΝΑ : Στις 23 Μαΐου η κοινότητα διοργάνωσε εκδήλωση για το πανηγύρι του χωριού «της Αναλήμματος» στην ο-παία συμμετείχαν χορευτικά συγκροτήματα μεταξύ αυτών και των Κοινοτήτων Θεσπιάκης.

ΜΕΛΙΤΗ : Στις 10 Μαΐου με πρωτοβουλία της Αναπτυξιακής Φλώρινας (ΑΝ-ΦΛΩ Α.Ε.) πραγματοποιήθηκε συνάντηση των προέδρων των Κοινοτήτων και των Μορφωτικών Συλλόγων της όης Εδαφικής Περιφέρειας για την εκκίνηση Τοπικού Αναπτυξιακού Προγ-

ράμματος ΤΑΠ. Ο Μορφωτικός Σύλλογος σε παράβηση του επικείμενου την ανάγκη να ληφθούν άμεσα μέτρα για την προστασία του ποταμού Σακουλάδα, ο οποίος άχεται όλα τα

Συνέχεια στην 2η σελίδα

ΕΒΔΟΜΑΔΑ ΑΠΟΔΗΜΩΝ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΩΝ ΕΚΔΗΛΩΣΕΩΝ

Ο Μορφωτικός Σύλλογος «Μέγας Αλέξανδρος» με τη συνεργασία της Κοινότητας, του Αθλητικού Συλλόγου «Ο ΑΡΗΣ», του Κέντρου Φροντίδας Οικογένειας διοργανώνει εβδομάδα Πολιτιστικών Εκδηλώσεων για τους Απόδημους.

ΚΥΡΙΑΚΗ 21 Ιουλίου και ώρα 11:00 π.μ. αγώνισ δρόμου για όλες τις ηλικίες.
Το απόγευμα στις 5:30 μ.μ. αγώνισ ποδοσφαίρου από τον Αθλητικό Σύλλογο «Ο ΑΡΗΣ».

Το βράδυ στις 8:00 μ. έκθεση βιβλίου και ομιλία από τον κ. Παναγιώτη Νίτσι υπεύθυνο της Παδικής Βιβλιοθήκης Πάδοκα με θέμα το «Βιβλίο».

ΔΕΥΤΕΡΑ 22 Ιουλίου και ώρα 9:00 μ.μ. προβολή ταινίας από τη Λέσχη Πολιτισμού Φλώρινας με θέμα την παράδοση.

ΤΡΙΤΗ 23 Ιουλίου και ώρα 9:00 μ.μ. Μελωδική βραδιά με απαλή μουσική.

ΤΕΤΑΡΤΗ 24 Ιουλίου και ώρα 8:30 μ.μ. αγώνισ Παιδικού Ποδοσφαίρου

Συνέχεια στην 3η σελίδα

Συνέχεια στην 3η σελίδα

Εικόνα 25. Το πρώτο φύλλο της εφημερίδας «Η Φωνή του Κάμπου»

4.Λαογραφικό Μουσείο

Στο χωριό υπάρχει το «Λαογραφικό Μουσείο Παπαγιάννη» του οποίου η συλλογή ξεκίνησε από το 1981. Αρχικά φιλοξενήθηκε σε δύο μεγάλες αίθουσες στην παλιά κοινότητα του χωριού όπου στεγάζονταν και το αγροτικό ιατρείο. Ύστερα μεταφέρθηκε στο πέτρινο τριθέσιο παλιό δημοτικό σχολείο στην πλατεία του χωριού, το οποίο παραχωρήθηκε στο μορφωτικό- πολιτιστικό σύλλογο «Μέγας Αλέξανδρος». Αργότερα, μπήκε σε πρόγραμμα χάρη στην αστική, μη κερδοσκοπική εταιρία με την επωνυμία «Δίκτυο Συλλόγων Λαογραφίας-Παράδοσης» την οποία ίδρυσαν η πρώην Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Φλώρινας και δεκατέσσερις φορείς- ιδιοκτήτες Λαογραφικών Συλλογών του Νομού. Σκοπός του Δικτύου είναι η διάσωση, η διατήρηση και η ανάδειξη των πολυπολιτισμικών χαρακτηριστικών, που συνθέτουν τον λαϊκό πολιτισμό της περιοχής και συνδέουν τους σημερινούς κατοίκους του με το πλούσιο παρελθόν τους.

Με την ένταξη του μουσείου στον παραπάνω Δίκτυο, ο σύλλογος του χωριού κατάφερε να κάνει μεγάλη επισκευή στο κτήριο όπως ανακεραμέωση και τοποθέτηση καινούργιων κουφωμάτων. Δυστυχώς, δεν είναι επισκέψιμο γιατί λόγω της συμμετοχής του στο «Δίκτυο Συλλόγων Λαογραφίας-Παράδοσης» δεν μπορούν να γίνουν περαιτέρω παρεμβάσεις. Πάντως σήμερα η λαογραφική συλλογή του πολιτιστικού συλλόγου Παπαγιάννη αριθμεί 400-500 αντικείμενα πήλινα, ξύλινα ή μεταλλικά και δύο εντυπωσιακές τοιχογραφίες. Κυρίως υπάρχουν εργαλεία, σκεύη, κεραμικά, είδη ύφανσης και σημαντικός αριθμός παραδοσιακών ενδυμασιών που καλύπτουν όλο το φάσμα των δραστηριοτήτων της αγροτικής κοινότητας του Παπαγιάννη, όπως οι παραδοσιακές στολές (ανδρικές και γυναικείες) και οι ενδυμασίες των Μπαμπαριών.

5. Διατροφικές συνήθειες

Στην περιοχή μας η θέση που θα έπαιρναν τα μέλη της οικογένειας γύρω από το τραπέζι ήταν καθορισμένη. Συγκεκριμένα, ο πατέρας στην πρώτη θέση στην κορυφή του τραπέζιού, έπρεπε να σερβιριστεί την καλύτερη μερίδα. Μετά όλη η οικογένεια κατά ηλικία και φύλο και η μητέρα στην άκρη για να μπορεί να εξυπηρετεί εύκολα. Η ζώνη κατοίκων ήταν απλή, η διασκέδαση τους ήταν οι γάμοι και τα πανηγύρια και η διατροφή τους περιελάμβανε τρόφιμα της παραγωγής τους. Δηλαδή σιτάρι και καλαμπόκι για το ψωμί τους, κηπευτικά, γαλακτοκομικά προϊόντα και ψάρια της λίμνης που τα έφερναν από την Πρέσπα.

Το πρωινό τους ήταν γάλα (παπάρα), τσάι, ή καφές. Το μεσημέρι συνήθως έτρωγαν όσπρια, πατάτες, λαχανικά και καμιά φορά μόνο ψωμοτύρι. Το χειμώνα έτρωγαν περισσότερα όσπρια, ζυμαρικά, τραχανά και χυλοπίτες που ετοίμαζαν το καλοκαίρι. Για το βράδυ ήταν απαραίτητο πιάτο ο τραχανάς, οι χυλοπίτες, το μακάλο (χυλός). Όλα τα γεύματα τα συνόδευαν με άφθονο ψωμί. Το ψωμί το ζύμωναν από σιτάρι, σίκαλη ή καλαμπόκι και το ψήνανε στο σπιτικό φούρνο. Το τραπέζι ήταν πλούσιο σε μεγάλες γιορτές και σερβίρονταν κρέας με πατάτες, ένα συγκεκριμένο ψωμί, η μπουγάτσα, τσίπουρο με τουρσιά και άφθονο κρασί. Από γλυκά έκτος από τις γλυκές πίτες έτρωγαν και γλυκά του κουταλιού. Κάποιες από τις παραδοσιακές συνταγές περιγράφονται παρακάτω.

Το μακάλο μας (χυλός)

Κάποτε ήταν το φαγητό των φτωχών στον τόπο μας που δεν έλειπε το αλεύρι. Στις γιορτινές μέρες συμπλήρωνε το πιάτο με το κρέας ή το ψάρι. Τα υλικά ρου είναι απλά όπως και ο τρόπος παρασκευής του. Πάντως το μακάλο διέφερε στη γεύση από νοικοκυρά σε νοικοκυρά που το σέρβιρε καθώς συνήθως ακολουθούνταν κάποιο μυστικό της μαμάς ή της γιαγιάς όπως έλεγαν.

Υλικά:

2-3 κουταλιές αλεύρι

½ ποτήρι κρασιού λάδι ή λίπος

Λίγη ντομάτα (να πάρει χρώμα), το χειμώνα πιπέρι κόκκινο γλυκό

Αλάτι

Εκτέλεση:

Καβουρντίζουμε το αλεύρι στο λίπος ή το βούτυρο. Ρίχνουμε λίγο νεράκι χλιαρό, τη ντομάτα και το αφήνουμε να βράσει σε σιγανή φωτιά. Ανακατεύουμε με ξύλινη κουτάλα για να μη σβωλιάσει.

Παραλλαγή 1:

Όταν αρχίζει να πήζει ο χυλός ρίχνουμε και 5-6 αυγά καλοχτυπημένα. Συνήθως αυτό το σερβίρουν στους άνδρες, τη διάρκεια των γεωργικών εργασιών.

Παραλλαγή 2:

Με φέτα τηγανητή. Τηγανίζουμε φέτες χοντροκομμένες τυριού, αφού τις αλευρώσουμε. Στο ίδιο τηγάνι ετοιμάζουμε το χυλό ακολουθώντας τη βασική συνταγή.

Παραλλαγή 3:

Με κοτόπουλο. Ετοιμάζουμε το κοτόπουλο, το κόβουμε σε μερίδες και το βράζουμε ή το τηγανίζουμε να πάρει χρώμα. Στο ίδιο λίπος ή λάδι καβουρντίζουμε το αλεύρι. Ρίχνουμε σκόρδο ψιλοκομμένο, ντομάτα, λίγο ξύδι (1/2 κουτ.) . Αφού πάρει βράση το κουρκούτι, ρίχνουμε τα κομμάτια της κότας. Περιμένουμε να βράσει σε σιγανή φωτιά και να μείνει όσο ρευστό θέλουμε.

Παπάρα

Υλικά:

Κομμάτια ψωμί

1 κουταλιά νεροφάσουλα

Μπούκοβο, αλάτι, πιπέρι

Λάδι

Εκτέλεση:

Ζεσταίνουμε το λάδι και ρίχνουμε μέσα κομμάτια μπουκιές ξερό ψωμί. Ανακατεύουμε 2-3 φορές, αλατίζουμε και το αφήνουμε να φουσκώσει για λίγο. Η παπάρα αυτή γίνονταν συνήθως Παρασκευή, όταν η νοικοκυρά ετοίμαζε φασολάδα.

Τουρλού

Το τουρλού είναι ένα καλοκαιρινό φαγητό το οποίο γίνεται με πολλές παραλλαγές σε όλη την Ελλάδα ίσως και το συναντάμε με την ονομασία Μπριάμ.

Υλικά:

Κρεμμύδια

Μελιτζάνες

Κολοκυθάκια

Πατάτες, πιπεριές

Ντομάτες ώριμες

Αλάτι, πιπέρι, σκόρδο

Μαϊντανός

Εκτέλεση:

Τσιγαρίζουμε το κρεμμύδι. Τηγανίζουμε τις μελιτζάνες, πατάτες, κολοκυθάκια και πιπεριές. Τα στρώνουμε με τη σειρά σε μια κατσαρόλα και προσθέτουμε το σκόρδο, το αλάτι, πιπέρι, ντομάτα, λίγη ζάχαρη και λίγο νερό. Προσέχουμε να μην κολλήσουν. Στην ουσία θέλουμε να μείνουν με το λάδι. Μια παραλλαγή είναι να τα βάλουμε σε ταξί και να τα ψήσουμε στο φούρνο.

Τηγανίτες ή Λαγίτες ή αλλιώς Πιτουλίτσες

Οι λαγίτες είναι ένα γλύκισμα το οποίο φτιάχνουν ακόμα και σήμερα οι γυναίκες όταν γεννούν μωρά συγγενικά τους πρόσωπα ή ακόμα και ζώα.

Υλικά:

1 κιλό αλεύρι

1 πακετάκι νωπή μπυρομαγιά (από τον φούρνο)

1 αυγό

½ ποτηράκι τσίπουρο

Νερό χλιαρό

Λάδι (για το τηγάνισμα)

Εκτέλεση:

Λιώνετε τη μαγιά με λίγο χλιαρό νερό και τόσο αλεύρι όσο χρειάζεται για να γίνει ένας χυλός. Σκεπάζεται τον χυλό για φουσκώσει. Βάζετε σε μια λεκάνη το υπόλοιπο αλεύρι και κάνετε στην μέση μια τρύπα όπου βάζετε το αλάτι , την διαλυμένη μαγιά, το αυγό χτυπημένο και το τσίπουρο. Προσθέτετε χλιαρό νερό ώστε ζυμώνοντας να γίνει ένας χυλός. Ύστερα αφήνετε τον χυλό σε ζεστό μέρος για 1 ώρα μέχρι να φουσκώσει. Σε ένα βαθύ τηγάνι βάζετε να κάψει το λάδι και με μια κουτάλα ρίχτετε σε δόσεις το χυλό. Το τηγανίζετε από τις δύο πλευρές μέχρι να ροδίσουν κα τα βγάζετε με μια τρυπητή κουτάλα. Στο τέλος πασπαλίζετε με κανέλα, ζάχαρη ή μέλι.

6.Δημοτικά τραγούδια

Παρακάτω παρατίθενται κάποια από τα δημοτικά τραγούδια του νομού Φλώρινας τα οποία τραγουδιούνται και στον Παπαγιάννη και αναφέρονται στο βιβλίο της Χριστίνας Βακάλη στο βιβλίο της «Παραδοσιακά τραγούδια του νομού Φλώρινας». Τα τραγούδια παρατίθενται μεταφρασμένα από το γλωσσικό ιδίωμα και έχουν μελοποιηθεί.

Όλα τα δέντρα

Όλα τα δέντρα φύλλα βγάλανε,

Όλα τα δέντρα άνθη κάνανε.

Μον' ένα δέντρο έμεινε γυμνό,

Μον' ένα δέντρο έμεινε στεγνό.

Κάτω απ' το δέντρο παλικάρι κλαίει

Κάτω απ' το δέντρο κάθεται και λέει:

-Είχα μι' αγάπη μέσα στην καρδιά,

Είχα μι' αγάπη, δεν την έχω πια.

Μια φουντουκιά

Μες στου κάμπου την απλωσιά

Φύτρωσε μια φουντουκιά

Την ποτίζει πηγής νερό

Γάργαρο και δροσερό.

Στα χλωρά της τα κλαδιά

Δύο φωλιές και δύο πουλιά.

Κελαηδούν τα δύο πουλιά

Η φωνή τους ειν' γλυκιά.

Άσπρη πεταλούδα

Στο Βαρδάρη χόρτο μεγαλώνει

Στο Βαρδάρη, χόρτο νέο, πυκνό.

Στο χορτάρι άσπρη πεταλούδα,

Στο χορτάρι πεταλούδα πετά.

Στα φτερά της για αγάπη γράφει

Στα φτερά της γράφει λυπητερά:

«Στην αγάπη όποιον θες τον χάνεις,

Άλλον παίρνεις, άλλον αγαπάς.»

Γύρνα πίσω αδερφέ

Έλα, έλα πίσω, γύρνα αδερφέ

Γύρνα στο χωριό, σε περιμένουμε.

Κάθισε κοντά μας δίπλα στη φωτιά

Πες μας πως περνούσες κει στην ξενιτιά.

Περιμένει η μάνα, θέλει να σε δει

Ήρθες πάλι εκεί που ήσουν παιδί.

Πέρασα απ' τα' άλλο το χωριό

Πέρασα απ' τ' άλλο χωριό

Αγάπησα έναν μορφονιό.

Μ' αγάπησε κι αυτός πολύ

Θέλω να ζήσουμε μαζί.

Δώσε με, μάνα, με καλό

Γιατί θα φύγω με κακό.

Στα χέρια παίρνω ό, τι μπορώ

Ρούχα, παπούτσια και προικιά.

Στογιάννη

Στογιάννη, για τα ξύλα μην πας,

Έπεσε πάχνη, φυσάει βοριάς,

Ναι, φυσάει βοριάς.

Θα σου βραχούν τα μαύρα μαλλιά

Πέφτουν στους ώμους κυματιστά,

Ναι, κυματιστά.

Το δέρμα σου άσπρο, βελούδινο,

Το γέλιο σου είναι πολύ γλυκό,

Ναι, πολύ γλυκό.

Το πρόσωπο σου όλο δροσιά,

Σαν φρέσκο μήλο απ' τη μηλιά,

Ναι, απ' τη μηλιά.

Στογιάννη, για τα ξύλα μην πας,

Έξω έχει κρύο, μείνε με μας

Ναι, μείνε με μας.

Πήγα ψηλά

Πήγα ψηλά, πιο ψηλά

Στο βουνό ψηλά εκεί,

Στην κορυφή.

Χιόνια πολλά, βράχοι ψηλοί

Στο βουνό ψηλά εκεί,

Στην κορυφή.

-Πάγε να λιώσεις σου ζητώ

Όπως η νέα για το νιό.

Πέτρα να σπάσεις σαν την καρδιά

Του νέου για την κοπέλα,

Η προσευχή της κόρης

Μες στη μέση της αυλής της

Κάνει η κόρη την προσευχή της,

Κάνει η κόρη την προσευχή της.

Ευαγγέλιο διαβάζει

Κι ένα δάκρυ αμέσως στάζει,

Κι ένα δάκρυ αμέσως στάζει.

Δάκρυα στάζουν στο πρόσωπο της

Και όλο κάνει το σταυρό της,

Και όλο κάνει το σταυρό της.

Ο καιρός ανοίγει

Ο καιρός ανοίγει, τα χιόνια έλιωσαν
Τα σύννεφα χάθηκαν, τα δέντρα φούντωσαν
Ήρθε, ήρθε πάλι η άνοιξη
Τα πουλιά κελαηδούν
Και χαρούμενα πετούν.
Πράσινα φύλλα, ρυάκια δροσερά,
Ανθίζουν τα λουλούδια κι η πλάση τραγουδά.
Ήρθε, ήρθε πάλι η άνοιξη
Τα πουλιά κελαηδούν
Και χαρούμενα πετούν.

Μια κόρη μικρή

Μια κόρη μικρή
Κοιμάται στην αυλή.
Ο ήλιος την κοιτά
Και της χαμογελά.
Πουλιά της κελαηδούν
Στο όνειρο της μιλούν.
Στον ύπνο της γελά
Μιλάει και αυτή στα πουλιά.

Λέγαν μια μέρα χωριανοί

-Νύφη ωραία, μελαχρινή

Λέγαν για σένα χωριανοί

Λέγαν για σένα χωριανοί

-Μικρέ κουνιάδε, πιο λογικέ

Τι λόγια έχουνε για εμέ

Τι λόγια έχουνε για εμέ;

Μήπως δεν έψησα ψωμί

Μήπως δεν έγνεψα μαλλί

Μήπως δεν έγνεψα μαλλί;

-Νύφη ωραία, μελαχρινή

Έχουν αίτια πιο πικρή

Έχουν αίτια πιο πικρή;

Εννέα χρόνια πέρασαν πια

Δίχως μωρό στην αγκαλιά

Δίχως μωρό στην αγκαλιά

Πάνω στο μνήμα

Πάνω στο μνήμα κλαίει πικρά

Μαύρα φοράει μια κοπελιά.

-Σήκω, Ιορδάνη, αγάπη μου

Σήκω στέρεψαν τα δάκρυα μου.

Σήκω να μάσεις ορφανά

Κλαίνε σε ψάχνουν κι είναι μικρά.

Σήκω για μένα, για χάρη μου,

Έλα κοντά μου, παλικάρι μου.

-Αγαπημένη, πώς να 'ρθω

Βαρύ στο στήθος το μάρμαρο.

Να το σηκώσω δεν μπορώ

Μ' έχει πλακώσει κάτω εδώ.

Μαριγώ

Μια γλυκιά κοπελιά, μάνα,

Μια γλυκιά κοπελιά, μάνα,

Μαριγώ τηνε λένε και την αγαπώ,

Μαριγώ τηνε λένε και την αγαπώ.

Όμορφη και ξανθιά, μάνα,

Όμορφη και ξανθιά, μάνα,

Μαριγώ τηνε λένε και την αγαπώ,

Μαριγώ τηνε λένε και την αγαπώ,

Ρώτησε σήμερα, μάνα,

Ρώτησε σήμερα, μάνα,

Αν τη δίνει η μάνα της για παντρεία,

Αν τη δίνει η μάνα της για παντρεία.

Πες της πως τη ζητώ, μάνα,

Πες της πως τη ζητώ, μάνα,

Σ' όλη μου τη ζωή πως θα την αγαπώ,

Σ' όλη μου τη ζωή πως θα την αγαπώ,

Ψεύτικη αγάπη

Κάποια φορά ένας νέος αγάπησε

Μια νέα κοπελιά

Εννέα χρόνια αγαπημένοι ζουν

Εννέα χρόνια πια.

Στα δέκα χρόνια η ναι τον άφησε

Στα δέκα χρόνια πια

Να κλαίει για κείνη που την ελάτρευε

Στα δέκα χρόνια πια

-Φίλοι. Καλοί μου να μην πιστεύετε

Καμία γυναίκα πια.

Ψεύτικα λόγια, ψεύτικη η αγάπη της

Ψεύτικα τα φιλιά.

Εσύ, Ιωάννη, δώσε μια μαχαιριά

Στην νέα σου καρδιά

Μέσα θα βρει αγάπη παντοτινή

Αγάπη αληθινή.

Στην αγκαλιά του

Φυσάει αέρας, χιόνια και πάγοι.

-Κρυώνω μόνη, λέει η κόρη.

-Έλα σε μένα, λέει η μάνα,

Πήγε κοντά της, μες την πάχνη.

-Κρυώνω μόνη, λέει η κόρη.

-Έλα σε μένα, λέει ο πατέρας.

Πήγε κοντά του, σαν μες τα χιόνια.

-Κρυώνω μόνη, λέει η κόρη.

-Έλα σε μένα λέει ο καλός της.

Πήγε κοντά του, στην αγκαλιά του.

Ζέστη και πάλι μες την αγκάλη.

Ζέστο τα' αγέρι, σαν καλοκαίρι.

Στο χαρτί μια ζωγραφιά

Για ξένα ξενινώ

Μακριά να πάω

Το χωριό αφήνω πια

Πάω για την ξενιτιά.

Το χωριό αφήνω πια

Πάω για την ξενιτιά.

Πάω για την ξενιτιά.

Δεν θα σε ξεχάσω

Στο χαρτί μια ζωγραφιά

Για να σε φυλάξω.

Στο χαρτί μια ζωγραφιά

Για να σε φυλάξω.

Για να σε φυλάξω

Πάντοτε κοντά μου

Θα 'χω αυτή τη ζωγραφιά

Μέχρι να σε δω ξανά.

Θα 'χω αυτή τη ζωγραφιά

Μέχρι να σε δω ξανά.

Παράρτημα

Λίστα κατοίκων Παπαγιάννη το 1467 επί Τουρκοκρατίας

LIST OF INHABITANTS FROM THE VILLAGE OF POPOLZANI, FLORINA REGION
FROM A TURKISH DEFTER FROM THE YEAR 1467

- παπός (ερωτήσο)*
- 1 STALE son of RADOMIR
  - 2 RATCHE son of STOIKA
  - 3 TOLE son of ANANIA
  - 4 DIMITRI son of ANANIA
  - 5 KOSTADIN son of ANANIA
  - 6 MANKO son of MIHO
  - 7 DEDIE son of DOUKA
  - 8 MELKO son of GROUBAN
  - 9 PEIO son of GROUBAN
  - 10 STAIKO son of RADOSLAV
  - 11 DEDIE son of KOVACH
  - 12 KOLE son of SIMEON
  - 13 IOVAN son of DIMITRI
  - 14 ANDREIA brother of GIN
  - 15 PEIO son of IORGO
  - 16 IORGO son of DIMITRI
  - 17 NOVAK son of PRIBIL
  - 18 DIMITRI son of SKOUBE
  - 19 RAI0 son of MANO
  - 20 DIMITRI son of VLAIKO
  - ANDREIA brother of
  - 21 GOLOUB
  - 22 DONO son of MARIN
  - 23 VLADE son of RADOMIR
  - 24 IOVAN son of MANO
  - 25 VLADISLAV son of DIMITRI
  - 26 LAZOR son of LEKO
  - 27 MARKO son of LEKO
  - 28 BOZIK AGRIAN
  - 29 IANKO son of MIHO
  - 30 VELKO son of TZELA
  - 31 RAIKO -

*son of
brother of
son-in-law*

- 32 RAI0 son of PETKO
- 33 TODOR son of DOICHIN
- 34 STAIKO DOBRIN
- 35 STOIKO son of MANKO
- 36 DIMITRI son of GESHIN
- 37 PEIO son of NIKLE
- 38 IORGO son of BOIKO
- 39 BOIKO son of KALIN
- 40 ANDREIA KOZUVAR
- 41 BOIKO son of MANO
- 42 G- son of IOVAN
- 43 STAIKO son of IOVAN
- 44 IOVAN son of KOSTA
- 45 NIKOLA son of KALIN
- 46 DONO son of KALIN
- 47 MANCHO brother of SARKO
- 48 RADE son of PRODAN
- 49 RAIKO brother of POPO
- 50 RALE son of PROIKO
- 51 DIMITRI son of NIKSHA
- 52 DEDE MELKO
- 53 GIN son of PETRE
- 54 DOUIKO son of BOGOSLAV
- 55 BOIKO son of BOGOSLAV
- 56 DIMITRI son of BOGOSLAV
- 57 DIMITRI son of RALE
- 58 PEIO son of PRIBIL
- 59 DIMITRI son of KOIO
- 60 STAIKO son of NOVAK
- 61 BOGDAN son of MIHO
- 62 NENE son of KOVACH
- 63 FILIP son of NENO
- 64 PETRE son of PANCHE
- 65 IOVAN son of BOIO
- 66 VELKO KOICHIN
- 67 RAICHO son of DIMITRI

- 68 PRODAN son of VELICHKO
- 69 PEIO son of KOVACH
- 70 DIMITRI POPO ✓
- 71 STOIKO son of DIMITRI
- 72 KIRKO son of SKOUN
- 73 STOIKO brother of POPO ✓
- 74 DIMITRI son of STALE
- 75 RALE son of BELOCHE
- 76 NIKOLA son of BELE ✓
- 77 STALE son of DONO
- 78 DIMITRI son of PROIO
- 79 DICHKO son of LEKO
- 80 TONCHE son of GICHO
- 81 DIMITRI CHAPKA
- 82 BEZAN son of GICHE
- 83 DIMITRI son of GICHE
- 84 VLADE brother of POPO
- 85 ION brother of VLAIKO
- 86 PEIO son of RALE
- 87 DONCHO son of GICHKO
- 88 PANO son of SHKOUN
- 89 RALE son of BOIKO
- 90 TOMO son of IOVAN
- 91 GROUBAN son of KOIKO
- 92 BOGDAN son of DEIAN
- 93 DIMITRI son of STOIAN
- 94 DAPKO son of KALIN
- 95 KALIMAN son of DICHE
- 96 PETKO son in law of
KALOIAN
- 97 ANDRONIK son of RAIO
- 98 TODOR son in law of POPO
- 99 IANAKI brother of STALE
- 100 DIMITRI KALOIAN
- 101 MILOSH SHIVACH
- 102 LEKO TZELA

- 103 GERG PETRE
- 104 NIKOLA TZELA
- 105 DIMITRI son of STAIO
- 106 GIN son of DIMITRI
- 107 NIKOLA son of PETRE
- 108 GIN brother of ANDREIA
- 109 BEZAN son of GIN
- 110 GERG TZELA
- 111 STOIKO son of GICHE
- 112 MIRALIN
- 113 GIN son of DOBRE
- 114 DICHKO brother of PETRE
- 115 MEKSHA brother of GON
- 116 KOSTA brother of GON
- 117 GENE brother of GIN
- 118 GON brother of GIN
- 119 IORGO son of NIKOUL
- 120 NIKOLA AGRIAN
- 121 ALEKSA SIMIK
- 122 MARA - VDOVITSA
- 123 VDOVITSA NA IANO
- 124 DOBRITSA - VDOVITSA

Λίστα με τους Παπαγιαννίτες που έφτασαν στο νησί Ellis το 1903-1915

The Statue of Liberty - Ellis Island
Foundation, Inc. 1903-1915

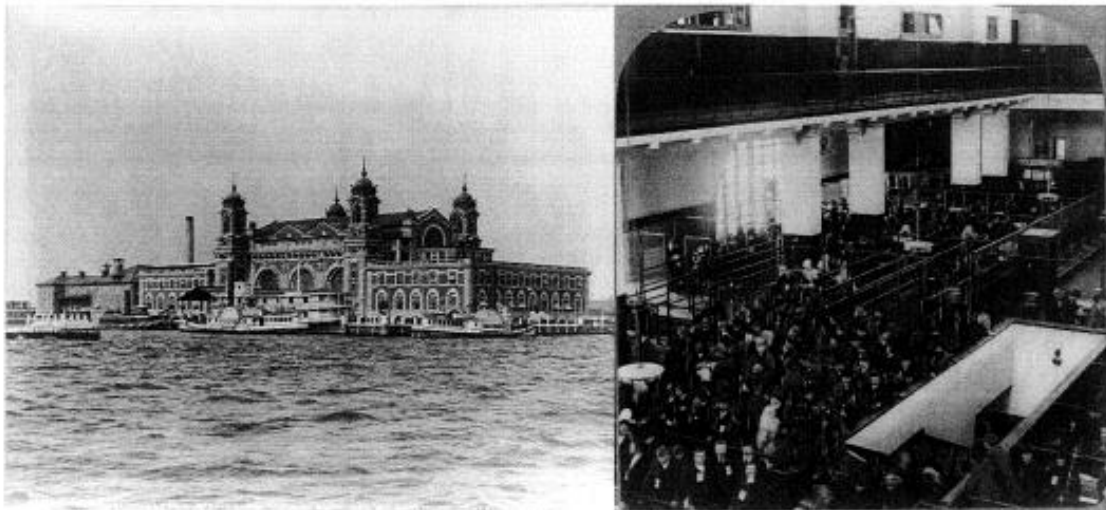
<http://www.libertyellisfoundation.org/>

	Last Name	First Name	Year of Arrival	Village	Country
1	Angcheleff,	Naoumtche	1909	Vakiof Kui,	Turkey
2	Anghele,	Nicolas	1905	Vakif Kioi	Macedonia
3	Atanas,	Constantin	1903	Papazjani	Macedonia
4	~~Atanas,~~	~~Constantin~~	~~1903~~	~~Papazjani~~	~~Macedonia~~
5	Avramoff,	Anton	1906	Popozani	Macedonia
6	Beles,	Johanis	1915	Popozani,	Greece
7	Bozinoff,	Petre	1907	Popoljani,	Turkey
8	Christos,	Constantinos	1914	Popojani,	Macedonia
9	Christos,	Nicolaos	1914	Popoziani	Macedonia
10	Cole,	Tanas	1914	Popojani,	Macedonia
11	Constantin,	Risto	1907	Popozani,	Macedonia
12	Constantin,	Tantche	1905	Vakuf Kyoi	Macedonia
13	Constantinoff,	Cole	1907	Popoljani	Macedonia
14	Costa,	Stoyan	1911	Popoljani,	Turkey
15	Cotseff,	Illo	1909	Popojani,	Macedonia
16	Cristo,	Petar	1904	Popozan	Macedonia
17	Delo,	Jane	1903	Papazani	Macedonia
18	Deloff,	Andon	1912	Papoziani,	Turkey
19	~~Deloff,~~	~~Anton~~	~~1903~~	~~Papazani~~	~~Macedonia~~
20	Dimitri,	Anguele	1911	Popojani,	Turkey
21	Dimitri,	Koce	1903	Papazani	Macedonia
22	Dimitri,	Traitsi	1915	Popoziani,	Greece
23	Dine,	Thomas	1905	Vakufkyoi	Macedonia
24	Dineff,	Lazar	1910	Popozani,	Macedonia
25	Dineff,	Risto	1910	Popozani,	Macedonia
26	Done,	Elias	1910	Papajani,	Turkey
27	Done,	Koce	1903	Papazani	Macedonia
28	Doneff,	Ilia	1912	Popoljani,	Macedonia
29	Doneff,	Kotse	1911	Popoljani,	Turkey
30	Georgi,	Kole	1903	Papazani	Macedonia
31	Georgi,	Kole	1904	Papazani	Macedonia
32	Giuseff,	Jano	1910	Popolzeni,	Macedonia
33	Glouftse,	Naoum	1915	Popozani	Macedonia
34	Gotche,	Krste	1905	Vakufkyoi	Macedonia
35	Gouzeas,	Ilias	1921	Popoziani,	Greece
36	Ilica,	Cotzeff	1909	Papazani	Macedonia
37	Ilija,	Miniso	1904	Papazani	Macedonia
38	Ilio,	Risto	1905	Vakufkyoi	Macedonia
39	Ilioff,	George	1910	Popozani,	Macedonia
40	Ilioff,	Naoumtche	1911	Papajani,	Turkey
41	Ilio,	Christof	1909	Papazani	Macedonia
42	Ilo,	Minco	1903	Papazani	Macedonia

43	Ilo,	Petre	1903	Papazani	Macedonia
44	Ilo,	Stoitche	1910	Vakif,	Turkey
45	Jovantse,	Elias	1915	Popozani,	Greece
46	Koce,	Stojan	1903	Papazani	Macedonia
47	Kotseff,	Kole	1912	Popoljani,	Turkey
48	Kreste,	Dimitri	1915	Popoziani	Macedonia
49	Krste,	Tanas	1903	Papazani	Macedonia
50	Krste,	Vasil	1907	Popozani,	Macedonia
51	Lachoff,	Vassill	1907	Popojani	Macedonia
52	Laso,	Nicolas	1907	Vakif	Macedonia
53	Marko,	Vaneff	1903	Papazani	Macedonia
54	Mintche,	Ilo	1906	Popozani	Macedonia
55	Mintzeff,	Stoitze	1906	Popozani	Macedonia
56	Mitreff,	Stepho	1907	Popoljani,	Turkey
57	Mitse,	Tacko	1905	Vakufkyoi	Macedonia
58	Mitzeff,	Vane	1910	Popozane,	Macedonia
59	Naoumtche,	Stefof	1905	Vakuf Kyoi	Macedonia
60	Papastefan,	Dimitri	1910	Popojani,	Turkey
62	Petre,	Risto	1910	Vakufkioi,	Turkey
63	Petref,	Ilo	1906	Popozani	Macedonia
64	Petref,	Theodor	1912	Popoljani,	Macedonia
65	Risto,	Dine	1903	Papazun	Macedonia
66	Ristoff,	Krsto	1911	Popoljani,	Turkey
67	Ristoff,	Vane	1912	Popozane,	Turkey
68	Ropista,	Athanassios	1915	Popozani,	Greece
69	Roussidis,	Naoum	1915	Popozani,	Greece
70	~~Roussidis,~~	~~Naoum~~	~~1915~~	~~Popozani,~~	~~Greece~~
71	Solakis,	Elias	1915	Popozani,	Greece
72	Spasse,	Rousse	1910	Vakif Kioi,	Turkey
73	Stavre,	Traitche	1906	Popozani,	Turkey
74	~~Stavre,~~	~~Traitche~~	~~1906~~	~~Popozani,~~	~~Turkey~~
75	Stefen,	Stoyan	1912	Popoziani,	Turkey
76	Stefo,	Ivan	1903	Papagjani	Macedonia
77	Stefo,	Yovan	1905	Vakif Kioi	Macedonia
78	Stefof,	Filip	1912	Popoziani,	Turkey
79	Stepho,	Creste	1915	Popoziani	Macedonia
80	Stepho,	Georgi	1915	Popozani	Macedonia
81	Stitzeff,	Ilia	1905	Popojani	Macedonia
82	Stoian,	Mitse	1905	Vakif Kyoi	Macedonia
83	Stoice,	Dimce	1903	Papazani	Macedonia
84	Stoiche,	Petre	1910	Vakif Kioi,	Turkey
85	Stoyan,	Costa	1910	Vakif-Kioi,	Turkey
86	Stoyan,	Marko	1905	Vakufkyoi	Macedonia
87	Stoyanoff,	Dimitri	1910	Popozane,	Macedonia
88	Stoyanoff,	Kirco	1907	Popoljani,	Turkey
89	Stoyanoff,	Petre	1907	Popoljani,	Turkey
90	Tanas,	Mice	1903	Papazani	Macedonia

91	Tanas,	Stoian	1910	Vakif Kioi,	Turkey
92	Tanas,	Tane	1910	Vakif Kioi,	Turkey
93	Tane,	Petre	1912	Papazijani,	Turkey
94	Taschoff,	Traitsche	1910	Popozani,	Macedonia
95	Tase,	Bozin	1903	Papazani	Macedonia
96	Tasko,	Mice	1903	Papazani	Macedonia
97	Tassiou,	Tanas	1914	Popoziani	Macedonia
98	Todor,	Tacho	1905	Vakuf Kyoi	Macedonia
99	Traiche,	Dimitri	1911	Vakof Keuye	Macedonia
100	Tralco,	Vane	1906	Popozani	Macedonia
101	Traitsche,	Donef	1905	Vakufkyoi	Macedonia
102	Trayanoff,	Kirco	1907	Popoljani,	Turkey
103	Trayco,	Lenoff	1912	Popoljani,	Turkey
104	Traykoff,	Krsto	1911	Popoljani,	Turkey
105	Triandafile,	Stefo	1905	Vakif Kyoi	Macedonia
106	Vane,	Constantin	1903	Papazani	Macedonia
107	Vane,	Ristoff	1907	Vakofkioi,	Turkey
108	Vane,	Rousse	1915	Popoziani,	Greece
109	Vaneff,	Dimitri	1912	Popoljani,	Turkey
110	Vassil,	Dimitri	1905	Popozani	Macedonia
111	Vassil,	Tacho	1905	Vakufkyoi	Macedonia
112	Vassileff,	Dimitri	1912	Papazane,	Turkey
113	Vassileff,	Krste	1906	Poposany	Macedonia
114	Vassileff,	Risto	1912	Papazane,	Turkey
115	Yovanoff,	Naste	1911	Popoljani,	Turkey

Ellis Island, in New York, was the gateway for over 12 million immigrants to the United States as the nation's busiest immigrant inspection station from 1892 until 1954.

Βιβλιογραφία

- Αλβανός, Ραϋμόνδος (2019). *Σλαβόφωνοι και πρόσφυγες*. Θεσσαλονίκη, Εκδ. Επίκεντρο Α.Ε.
- Βακάλη, Χριστίνα (2001). *Παραδοσιακά τραγούδια του νομού Φλώρινας*, Έκδοση: Φ.Σ.Φ. «ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ»
- Γούναρης, Βασίλης., Μιχαηλίδης, Ιάκωβος., Αγγελόπουλος, Γιώργος., (1997) *Ταυτότητες στη Μακεδονία*. Αθήνα, Εκδ. Παπαζήση
- Γούναρης, Βασίλης (1994). *Οι σλαβόφωνοι της Μακεδονίας*. Διαθέσιμο από τα Δημοσιεύματα της εταιρίας Μακεδονικών σπουδών.
- Εφημερίδα «Η φωνή του κάμπου» . Έκδοση μορφωτικού συλλόγου «Μέγας Αλέξανδρος» Παπαγιάννη Φλώρινας.
- Ηλιόπουλος, Ηλίας (2016). *Ιωάννης Μεταξάς ο εθνικός κυβερνήτης*. Αθήνα, Έκδοση για τον όμιλο Δημοκρατικός Τύπος.
- Κασκαμανίδης, Γιάννης (2018). *Η Φλώρινα στην Οθωμανική Αυτοκρατορία*. Φλώρινα, Εκδ. Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Φλώρινας «Βασιλική Πιτόσκα».
- Καταστατικό αθλητικού συλλόγου «Άρης Παπαγιάννη».
- Καταστατικά του συλλόγου «Μέγας Αλέξανδρος» Παπαγιάννη Φλώρινας.
- Λεύκωμα εκπαιδευτικών Φλωρίνης 1945-1947
- Μαλιγκούδης, Φαίδων (1992). *Η Θεσσαλονίκη και ο κόσμος των Σλάβων*. Θεσσαλονίκη, Εκδ. Βάνιας.
- Μέρτζος, Νικόλαος (2017). *Άνω Μακεδονία*. Φλώρινα, Εκδ. Δίσιγμα.
- Μήνου Γαβριήλ του Δημητρίου, δάσκαλος και λαογράφος. Μέλος του συλλόγου και βασικός αρθρογράφος της εφημερίδας. Έχει καταγράψει την ιστορία του χωριού. Προσωπική Συνέντευξη.
- Μούζα, Θεολογία (2016). , *Μελετώντας το αρχείο Νικολάου Στ. Χάσου Δημάρχου Φλώρινας 1934-1943*. Φλώρινα, Εκδ. Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Φλώρινας «Βασιλική Πιτόσκα».
- Ο.Ε.Δ.Β. (1992). *Μακεδονία Ιστορία και Πολιτική*. Διαθέσιμο από Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων.
- Περιβολάρης, Γεώργιος (2012) *ΦΛΩΡΙΝΑ 1912-2012, Χρονικό έτος αιώνα*. Φλώρινα, Εκδ. Αφοί Χρ. Παπακοσμά.

- Περιοδικό :«ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ» Βραβείον Ακαδημίας Αθηνών .
- Brailsford Henry (2006). *Μακεδονία οι φυλές της και το μέλλον τους*. Μετάφραση από Δημήτρης Καζάκης. Αθήνα, Εκδ. Οδυσσέας